

MATICA

Papa Franjo
u Sarajevu

ISSN 1330-2140

9 771330 214009

MATICA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXV
Broj / No. 6/2015

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Marin Knezović

Rukovoditeljica Odjela nakladništva /
Head of Publishing Department
Vesna Kukavica

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:
Papa Franjo u Sarajevu
(foto: HINA/EPA)

*Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!*

www.matis.hr

Web stranice
HMI čitaju se diljem
svijeta, dostupne su na tri
jezika (hrvatski, engleski,
španjolski) i bilježe stalan
porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

**Oglašavajte na web portalu
Hrvatske matice iseljenika!**

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

- 4** Komemoracija na bleiburškom polju
- 6** HAZU: 300. obljetnica obrane Sinja
- 7** Eskalacija prosvjeda branitelja
- 8** Okrugli stol o povratku iseljenika
- 10** Projekt Tehničke enciklopedije
- 12** Deveti Susreti Hrvata u Padovi
- 14** Split: Atelje Andrije Krstulovića
- 15** Dubrovnik: Izložba Vilima Parića

- 16** New York. Hrvatska izvandomovinska lirika
- 19** Melbourne: Proslava Duhova u Springvaleu
- 20** Hrvatski kulturni vrt u Clevelandu
- 22** Intervju s mons. Eduardom Španovićem
- 24** U spomen: Janko Vranyczany-Dobrinović
- 25** Zagreb: Dani makedonske kulture
- 26** Knjiga "Endemi u hrvatskoj flori"
- 28** Predstavljena zbirka priča Pepite Turine
- 30** O Hrvatima u Brazilu
- 33** Sveti otac u Sarajevu
- 36** Obljetnice košarkaša Kreše Ćosića
- 37** Knjiga Gorana Marića 'Slom lažnog proroštva'
- 38** Australija: Franjo Šprem, ponosni i hrabri Zagorac
- 42** Hrvatski pisci na europskoj karti
- 45** Matičin vremeplov
- 56** Knjiga "Tito na Golom otoku"
- 58** Izložba o izničkoj keramici iz brodoloma

KOLUMNE

11
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica) | 41
(S)kretanja
(Šimun Šito Ćorić) | 46
Naši gradovi
(Zvonko Ranogajec) | 50
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac) | 52
Apostolsko djelovanje hrvatskih sestara u inozemstvu
(Jozo Župić) | 55
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić) |
|--|--|---|--|---|---|

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Bozanić: Hrvatska pamti svibanj 1945. po strašnim pokoljima

Kardinal je podsjetio da je 1945. u Hrvatskoj i u nekim drugim zemljama srednje i istočne Europe, za razliku od zapadne Europe, došlo do zamjene jedne totalitarističke vlasti drugom te da je dotadašnji nacifašizam zamijenio komunizam

Mnoštvo se slijeva prema prostoru misnog slavlja i komemoracije

Tekst/foto: Hina

Prije 70 godina, kada je veliki dio Europe i svijeta slavio oslobođenje od totalitarnih ideologija zla, mi mjesec svibanj 1945. pamtimo po strašnim pokoljima, zločinima protiv čovječnosti počinjenim pod znakom zvijezde petokrake, izjavio je u subotu 16. srpnja na bleiburškom polju zagrebački nadbiskup, kardinal Josip Bozanić u povodu obilježavanja bleiburške tragedije.

"Danas smo se okupili na ovome polju gdje je nakon završetka Drugog svjetskog rata prije 70 godina započela bleiburška tragedija hrvatskoga naroda, taj zločin protiv čovječnosti što ga je sustavno izvršila jugoslavenska vojska pod znakom crvene zvijezde petokrake", rekao

je Bozanić u svojoj homiliji pred, kako navode organizatori, 25.000 do 30.000 ljudi. Bozanić je rekao da je na ovome polju počeo križni put koji je nastavljen u kolonama smrti u neistraženim jamama i logorima, a sve bez svjedoka, sudova i presuda s ciljem da se žrtvama zatre svaki spomen i grob.

TRI VELIKA ZLA 20. STOLJEĆA

Kardinal je podsjetio da je 1945. u Hrvatskoj i u nekim drugim zemljama srednje i istočne Europe, za razliku od zapadne Europe, došlo do zamjene jedne totalitarističke vlasti drugom te da je dotadašnji nacifašizam zamijenio komunizam. "Za nas je osvajanje vlasti od komunističkoga totalitarnog sustava značilo novi početak progona, zatvora i ubijanja nevinih ljudi, tu su jame i fojbe te već poznate

i još nepoznate i neistražene masovne grobnice i grobišta", rekao je kardinal.

Kardinal se u tom kontekstu osvrnuo na riječi pape Ivana Pavla II. u Mariji Bistrici u listopadu 1998. godine kada je rekao da je 20. stoljeće bilo obilježeno trima velikim zlima: fašizmom, nacizmom i komunizmom. Izrazio je također žaljenje što se u našoj domovini posebno posljednjih godina ponovno žele oživjeti sukobi i stare ideološke podjele za koje se vjerovalo da su dijelom prevladane. "Raspiruje se mržnja, nameće se netrpeljivost i isključivost i nekima kao da je stalo produbljivati neistine ne bi li se produljili sukob i nasilje iz vremena totalitarizma. Po njegovim riječima, nasuprot domoljubnom antifašističkom otporu iz Drugoga svjetskog rata danas se pojavljuje neka nova ideologija anti-

Muftija dr. Aziz ef. Hasanović i izaslanica Kolinde Grabar Kitarović Bruna Esih

Kardinal Bozanić predvodio je misno slavlje

fašizma koju ne nalazimo u suvremenosti drugih europskih zemalja."

"Izmišljanje neke fašizacije Hrvatske hrani tu ideologiju... ne dopuštajući da hrvatsko društvo raste u slobodi, zajedništvu i suživotu. Za suvremen, miran i skladan razvoj hrvatskog društva potreban je odmak i otklon od ideologija zla 20. stoljeća", rekao je kardinal.

Pozvao je prisutne da ne dopuste ni da sjeme novih ideologija antifašizma i antikomunizma unosi nove-stare podjele u našu svakidašnjicu. Govoreći specifično o bleiburškoj tragediji izrazio je žaljenje što još nije otkrivena potpuna istina o svim žrtvama rata i porača i zapitao se bojimo li se istine i vladaju li u Hrvatskoj snage koje ne žele da istina dođe na vidjelo. "Kako inače objasniti nemar državnih institucija da se dođe do potpunije istine o svim žrtvama, da se ispitaju sve jame, masovne grobnice i stratišta te da ih se dolično označi bez obzira na to kojem narodu ili vjeroispovijesti pripadali, bez obzira na to kojoj su strani ili bez strane pale te da im se zagaranira principijelan pijetet."

NOVE-STARE PODJELE

Još jednom je istaknuo da ne smijemo biti zarobljeni u ideološkim sukobima Drugoga svjetskog rata i sve prisutne na Bleiburgu pozvao da ovo polje gledaju vjerničkim srcem. "Ovdje, gdje je smrt ostavila duboke tragove, pred nama je rječita poruka nade... S ovog polja obilježenog hrvatskim križevima naš je pogled uprt prema Kristovu križu i ispunjen nadom u Božje milosrđe", rekao je.

Na kraju homilije kardinal Bozanić spomenuo je kardinala Alojzija Stepinca i njegov snažan poziv na opraštanje i pomirenje te citirao riječi svetog Ivana Pavla II. da "oprostiti i pomiriti se znači očistiti sjećanja od mržnje, zavade i želje za osvetom". "Ovdje nismo došli no-

šeni zlom, strahom i progonstvom i nismo vođeni političkim motivima. Danas se nismo došli vratiti u prošlost i ostati u njoj, nego moliti za našu domovinu, djecu i mlade", zaključio je kardinal Bozanić.

U nastavku komemoracije molitvu za žrtve islamske vjeroispovijesti vodio je predsjednik Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj muftija Aziz Hasanović.

POD POKROVITELJSTVOM PREDSEDNICE RH

Komemoracija na bleiburškom polju održava se u organizaciji Počasnoga bleiburškog voda i pod pokroviteljstvom predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović i člana Predsjedništva BiH iz reda hrvatskoga naroda Dragana Čovića. Vijence u znak sjećanja na bleiburškom polju u nastavku komemoracije, među ostalima,

položili su u ime hrvatske predsjednice njezina posebna izaslanica Bruna Esih, predsjednik HDZ-a Tomislav Karamarko, branitelji iz Savske ceste te predstavnici Hrvata iz RH, BiH i SAD-a. Premijer Zoran Milanović, predsjednik Sabora Josip Leko i ministar obrane Ante Kotromanović u petak su počast žrtvama Križnog puta odali u Teznom pokraj Maribora, na mjestu masovne grobnice snaga NDH i civila pobijenih u svibnju 1945.

Bleiburškom tragedijom naziva se stradanje više desetaka tisuća vojnika i civila koji su se u svibnju 1945. htjeli predati savezničkim snagama, ali ih je britanska vojska izručila jugoslavenskoj. Neki su ubijeni na bleiburškom polju, a mnogi su stradali idućih mjeseci u marševima danas poznatima kao 'križni putovi'. ■

Kao i uvijek u Bleiburgu su pristigli brojni iseljeni Hrvati

ENG Seventy years ago most of Europe and the world celebrated liberation from totalitarian ideologies of evil – we remember the time, in May of 1945, by horrible massacres, crimes against humanity, committed under the red star of Communism, said Cardinal Bozanić at a memorial honouring the innocent fallen at Bleiburg.

Ususret velikoj obljetnici Alke

Predsjednik Viteškog alkarskog društva (VAD) Stipe Jukić smatra kako Alka ima nacionalno značenje jer su se u obilježavanje njezine 300. obljetnice uključile važne nacionalne ustanove

Predsjednik HAZU-a Zvonko Kusić istaknuo je kako je riječ o skupu koji se bavi istraživanjem hrvatskoga nacionalnog identiteta

Tekst/foto: Hina

Međunarodni znanstveni skup o 300. obljetnici slavne obrane Sinja 1715. godine (1715. - 2015.) počeo je u uto-rak 12. svibnja u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti (HAZU) u Zagrebu, a nastavljen je od 14. do 17. svibnja u Sinju. Skup je pozdravio predsjednik HAZU-a Zvonko Kusić te istaknuo kako je riječ o skupu koji se bavi istraživanjem hrvatskoga nacionalnog identiteta odnosno pitanjem štovanja Gospe Sinjske te kulta Alke koja je, kako je rekao, sinjska, cetinska, hrvatska i međunarodna.

Predsjednik Viteškog alkarskog društva (VAD) Stipe Jukić smatra kako Alka ima nacionalno značenje jer su se u obilježavanje njezine 300. obljetnice uključile važne nacionalne ustanove. Gvardijan franjevačkoga samostana u Sinju fra Petar Klapež najavio je kako će različiti stručnjaci govoriti o trima temat-

skim cjelinama - raspravljat će se o općoj povijesti sinjskoga kraja, svetištu Gospe Sinjske i povijesti Sinjske alke.

Govoreći o Sinjskoj krajini na prijelazu 17. i 18. stoljeća akademik Nikša Stančić, između ostaloga, istaknuo je kako su na sinjsko područje nakon oslobađanja od Osmanlija mletačke vlasti na ispražnjena područja naseljavali stanovništvo s osmanskih područja. Ujed-nome takvom pohodu veća skupina iz Rame pod vodstvom svećenika fra Pavla Vučkovića 1687. došla je u Sinj, napomenuo je i dodao kako su Mlečanimati ljudi služili kao ratnici, koji su kasnije najveći dio ratnoga tereta u oslobodilač-kome ratu preuzeli na svoja leđa. Stančić je ocijenio kako će Alka od 18. stoljeća biti izraz mentaliteta tog društva, koji je u cjelini ostao vezan uz ratovanje.

Podsjetivši kako je u nekoliko svojih romana tematizirao sliku Gospe Sinjske i Alke, akademik Ivan Aralica istaknuo je kako nije pisao povijesne romane. "Nukalo me je na pisanje takvih romana

želja da u tom fundusu povijesne zbilje pronađem formulu za svoje parabole", rekao je Aralica. "Pod slikom Gospe Sinjske, koju je uokvirio moj djed, rođen sam, odrastao i od nje se nikad nisam rastajao", rekao je Aralica dodavši kako nije napustio sliku ni onda kad je otišao u partizane te kasnije postao partijski dužnosnik.

Ustvrdio je kako to govori o karakteru hrvatskoga antifašizma te podsjetio kako je Partija tek poslije rata uvela kult ateizma i tezu kako je nacija prolazni fenomen što će, smatra Aralica, mnogima omogućiti da dočekaju hrvatsko proljeće. "Na pitanje otkud ta Gospina slika moga djeda mojoj majci pokušao sam odgovoriti romanom 'Put bez sna', rekao je Aralica te dodao kako mu je taj roman otvorio prostor za pisanje parabole o duhovnosti u kojoj živi narod iz kojeg potječe.

Ocijenio je kako Gospa Sinjska i Alka pokazuju da su u ovom slučaju vjera i politika nerazdvojive. "Da nije tada bilo politike, vjera se ne bi mogla održati", ocijenio je dodavši kako ne bi bilo ni Alke da nije bilo vjere. "Zato su neopravdani pokušaji da se Alka odvoji od vjere", istaknuo je Aralica.

U nastavku skupa govorio je povjesničar Josip Vrandečić, o obrani Sinja 1715. prema izvještajima mletačke Nuncijature, a Marko Rimac i Josip Dukić o najstarijim izvješćima opsade Sinja. Miroslav Akmadža govorio je o Gospi Sinjskoj i Alci u komunističkom razdoblju.

Pokrovitelj ovoga višednevnoga znanstvenog skupa je HAZU, a organizatori su Franjevački samostan u Sinju, Viteško alkarsko društvo Sinj te Grad Sinj i općine Cetinske krajine. ■

ENG An international symposium on the 300th anniversary of the celebrated defence of the southern Croatian town of Sinj in 1715 opened on the 12th of May at the Croatian Academy of Sciences & Arts in Zagreb and continued from the 14th to 17th of May in Sinj.

Bez dijaloga nema rješenja maratonskoga prosvjeda

Sastanak premijera i predstavnika branitelja prosvjednika rezultirao samo dogovorom oko novoga termina sastanka za tjedan dana. Dotad prosvjednici ostaju u šatoru u Savskoj 66 iščekujući rezultate novoga sastanka

Tekst: Uredništvo (izvor Hina) Foto: Hina

Prosvjedu radnika Imunološkoga zavoda na Markovu trgu u četvrtak 28. svibnja došlo je dati potporu i 30-ak branitelja iz Savske koji su nakon prosvjeda ostali na Markovu trgu tražeći razgovor s premijerom Milanovićem. U poslijepodnevnom satima policija je blokirala prostor oko Markova trga, oko okolnih ulica postavljene su barikade te na Markov trg policija nije propuštala nikoga. Na večer su branitelji počeli ulaziti u crkvu sv. Marka kako bi zaobišli zakonsku zabranu javnog okupljanja na tom trgu nakon 22 sata. Kad su branitelji ušli u crkvu, došlo je do naguravanja s policajcima na ulazu u crkvu. Branitelji su s nekolicinom svećenika prenoćili u crkvi.

Sutradan u petak prije podne počeli su se okupljati prosvjednici na policijskim blokadama kako bi se pridružili braniteljima na Markovu trgu. Oni su u naguravanju s policijom uspjeli maknuti dio metalnih ograda koje je postavi-

Sastanak u Banskim dvorima

la policija, nakon čega je pedesetak njih probilo kordon i trčeći stiglo na Markov trg. U crkvu sv. Marka nakon podneva ušao je ministar branitelja Predrag Matić kako bi pokušao nagovoriti prosvjednike da napuste crkvu i dođu na pregovore u Ministarstvo branitelja, no nije uspio ništa dogovoriti.

Premijer Zoran Milanović je poslije podne, u povodu braniteljskoga prosvjeda, održao izvanrednu konferenciju za novinare na kojoj je rekao da je otvoren za dijalog s braniteljima koji prosvjeduju na Markovu trgu te ih je pozvao na razgovor u ponedjeljak u Banske dvore, a uvjeren je da iza prosvjednika stoje predsjednik HDZ-a Tomislav Karmarko i predsjednica Republike Kolinda Grabar Kitarović koji prosvjed, ako žele, mogu završiti "u pet minuta".

Reagirajući na konferenciju za novinare premijera Zorana Milanovića, predsjednik 100-postotnih hrvatskih ratnih invalida 1. skupine Đuro Glogoški rekao je da su branitelji zadovoljni što je pre-

mijer nakon 222 dana prosvjeda izrazio želju da se susretne, ali da su razočarani što će to biti u ponedjeljak. Zatim su se branitelji povukli s Markova trga i otišli natrag u Savsku 66.

U ponedjeljak 1. lipnja predstavnici branitelja prosvjednika u Savskoj 66 gotovo dva sata su u Vladi razgovarali s premijerom Zoranom Milanovićem i ministrima branitelja te obrane Predragom Matićem i Antom Kotromanovićem, a dogovoren je radni sastanak premijera s predstavnicima svih braniteljskih udruga u idući ponedjeljak, 8. lipnja. Predstavnici branitelja prosvjednika Đuro Glogoški, Josip Klemm, Dražimir Jukić i Tihomir Treščec zahvalili su premijeru što ih je primio na sastanak, ali i zamjerili što su na to morali čekati 225 dana, koliko traje prosvjed pred Ministarstvom branitelja. Sastanak je rezultirao samo dogovorom oko novoga termina sastanka za tjedan dana. Dotad će branitelji prosvjednici ostati u šatoru u Savskoj 66 iščekujući rezultate novoga sastanka. ■

Đuro Glogoški s prosvjednicima na Markovom trgu

ENG After seven and a half months the demonstrations by veterans at the Veterans' Affairs Ministry have escalated at the Government house on St Mark's Square. A meeting followed between Prime Minister Milanović and representatives of the demonstrators yielding a new date for a meeting.

Isplati se vratiti u Hrvatsku

Stjecanje državljanstva preduvjet je aktivnog uključivanja u društvo, rekli su povratnici iz Austrije, SAD-a, Australije, Danske, Venezuele, Argentine, Brazila i drugih zemalja. Ističu također da je jezik ključna odrednica nacionalnog i kulturnog identiteta

Na okruglome stolu raspravljalo se o državljanstvu, jeziku i ulozi medija

Tekst/foto: Hina

Unatoč problemima pri povratku u domovinu, poput potrebe za učenjem jezika i rješavanjem "papirologije", hrvatskim iseljenicima isplati se vratiti u Hrvatsku, rečeno je na okruglome stolu "Hrvatska je moj izbor – prednosti i mogućnosti povratka u Hrvatsku", koji je u petak 22. svibnja organizirao Državni ured za Hrvate izvan Hrvatske. Na okruglome stolu raspravljalo se o trima najvažnijim temama za povratnike - državljanstvu, jeziku i ulozi medija u stvaranju pozitivnog ozračja za poticanje povratka.

Stjecanje državljanstva preduvjet je aktivnog uključivanja u društvo, rekli su povratnici iz Austrije, SAD-a, Australije, Danske, Venezuele, Argentine, Brazila i drugih zemalja. Ističu također da je jezik ključna odrednica nacionalnog i kulturnog identiteta, a njegovo očuvanje i njegovanje iznimno važno kao te-

melj održivoga povratka. Predstojnica Državnoga ureda Daria Krstičević rekla je da su u posljednje dvije godine u suradnji s MUP-om riješili mnogobrojne zahtjeve za državljanstvom, kao i da je primjetan povećan interes iseljenika za povratak.

ČETIRI MILIJUNA HRVATA ŽIVI DILJEM SVIJETA

Ne postoje točni podaci koliko je hrvatskih iseljenika u svijetu, ali procjenjuje se da gotovo četiri milijuna Hrvata živi diljem svijeta. Stoga su mediji, primjerice HRT, nezaobilazni u stvaranju pozitivnog ozračja za povratnike te predstavljaju poveznicu iseljenika s Hrvatskom. Glavni urednik Večernjega lista Dražen Klarić kaže da Hrvatska tijekom povijesti slovi kao zemlja iseljenika. Po njegovu mišljenju, iseljavanje ne bi bilo problem kada bi se sustavno radilo na omogućavanju povratka. "Iseljenici svojim boravkom u inozemstvu, novim iskustvima i znanjem mogu obogatiti Hrvatsku", ističe Klarić.

Povratnici ističu kako su im glavni problemi pri povratku bili uglavnom isti - jezik i stjecanje državljanstva. Kulturu i jezik učili su, primjerice, prilikom posjeta muzejima, značajnim spomenicima i galerijama, gledajući filmove, a neki su se uključili u program *Croati-*

Predstojnica Državnoga ureda Daria Krstičević

cum. Državljanstvo su dobili na različite načine, u početku privremenom boravišnom ili radnom dozvolom, a neki u šali kažu da su prihvatili prijedlog državnih tijela i vjenčali se radi dobivanja državljanstva.

PROBLEMI U INTEGRACIJI

Znanstvenik Igor Jurak u SAD-u i Njemačkoj promovirao je Hrvatsku svojim znanstvenim radom, a danas to radi nastavkom tog rada u Rijeci gdje vodi Laboratorij za molekularnu virologiju. Povratnik iz Australije don Markušić, odvjetnik u Hrvatskoj odvjetničkoj komori, požalio se da u integraciji ponekad postoje problemi jer ih pojedinci shvaćaju kao konkurenciju, dok oni trebaju suradnju. Publicistkinja Kristina Wolsperger Danilovski rekla je kako je zahvaljujući boravku u Danskoj nakon povratka u Hrvatsku napisala roman "Danci – stranci" koji se temelji na razlikama u kulturi. Likovna umjetnica Gaella Alexandra Gottwald rekla je da se nakon povratka u Hrvatsku uključila u umjetničku scenu i postala voditeljica Hrvatskog društva likovnih umjetnika, a svojim radom motivirala članove društva s kojima je postavila više od 280 izložbi. Matthew Anthony Trojić, sin Hrvata i Filipinke, istaknuo je da u Zagrebu nikad nije imao problema zbog tamnije boje svoje puti, za razliku od svjetske prijestolnice kao što je Pariz.

Pomoćnica ministra znanosti, obrazovanja i sporta Ružica Beljo Lučić ističe kako Hrvatska ulaže napore da se jezik sačuva u hrvatskim zajednicama diljem svijeta. Zato je važan program hrvatske nastave u inozemstvu, sa svrhom očuvanja, njegovanja i promicanja jezika i kulture, ali i kao poticaj iseljenicima da se vrate. U Hrvatsku se pozivaju kako bi u nekoliko semestara učili jezik i kulturu u praksi, s organiziranim izvan nastavnim aktivnostima. U dvije godine odobrene su 404 naknade za učenje hrvatskoga jezika u Zagrebu, Splitu i Rijeci, a u tijeku je i priprema on-line učenja jezika, rekla je Krstičević. ■

ENG In spite of difficulties during their return to the homeland Croatian emigrants are well served by returning to live in Croatia concluded a round table on Croatia is My Choice – The Advantages and Opportunities of Returning to Croatia, hosted by the State Office for Croats Abroad.

■ DOMOVINSKA VIJEST

VELJKO MARIĆ IZRUČEN HRVATSKOJ

ZAGREB - Ministar pravosuđa Orsat Miljenić potvrdio je da je hrvatski ratni veteran Veljko Marić predan hrvatskoj policiji te da se nalazi u Hrvatskoj. "Predmet Veljka Marića, u smislu njegova transfera u Republiku Hrvatsku na izdržavanje kazne, riješen je i on je upravo sada predan hrvatskoj policiji, nalazi se u Hrvatskoj, bit će prevezen u Remetinec i kasnije će se s njime postupati kao sa svakom osuđenom osobom, znači dijagnostika i upućivanje na izdržavanje kazne u jedan od hrvatskih zatvora", rekao je Miljenić. O transferu hrvatskome pravosuđu Veljka Marića, koji je u Srbiji pravomoćno osuđen zbog ratnih zločina, odlučio je Žalbeni sud u Beogradu, a o vremenu i tehničkom dijelu transfera dogovorila su se resorna ministarstva Srbije i Hrvatske. Marić je

uhićen 2010. godine na granici Srbije i Bugarske, a u Beogradu je pravomoćno osuđen na 12 godina zatvora zbog ubojstva civila u Grubišnom Polju u listopadu 1991. Žalbeni sud u Beogradu u ožujku 2012. potvrdio je prvostupanjsku presudu Odljela za ratne zločine Višeg suda u Beogradu kojom je negdašnji pripadnik Zbora narodne garde (ZNG) Veljko Marić osuđen na 12 godina zatvora. Sud je odbio njegovu žalbu. Bio je uhićen na temelju Zakona o regionalnoj jurisdikciji kojim se Srbija proglasila nadležnom za procesuiranje ratnih zločina počinjenih na području drugih država bivše Jugoslavije.

Hrvatska se usprotivila takvom zakonu, a zastupnici Europskoga parlamenta prihvatili su na plenarnoj sjednici u Strasbourgu u ožujku rezoluciju o napretku Srbije, uključujući i amandman hrvatskih zastupnika iz Europske pučke stranke kojim se Beograd poziva da razmotri svoj zakon o suđenjima za ratne zločine na prostoru bivše Jugoslavije.

Ministar branitelja Predrag Matić izrazio je u srijedu zadovoljstvo izručenjem hrvatskoga branitelja Veljka Marića Hrvatskoj. "Svi smo zadovoljni, najviše Veljko sam i njegova obitelj", izjavio je Matić. Dodao je da su pregovori koje su prije nekoliko godina pokrenuli bivši predsjednik Ivo Josipović i on sam urodili plodom. (Hina)

Hrvatska tehnička baština je iznimno bogata

Malo tko zna, rekao je Jecić, kako je svjetiljku "Maglite", jedan od američkih simbola, koju u rukama drži i glavni glumac u filmu "Noć u muzeju", izumio Amerikanac hrvatskih korijena Ante Maglica

Vladimir Androćec, Sibila Jelaska, Velimir Neidhardt i Damir Boras prigodom predstavljanja projekta

Tekst/foto: Hina

Hrvatska tehnička baština iznimno je bogata, među najbogatijima u svijetu, ali to nije prepoznato u hrvatskome društvu iako je u njemu bilo puno njegovatelja tehničke baštine, istaknuo je glavni urednik Hrvatske tehničke enciklopedije dr. Zdenko Jecić na predstavljanju toga projekta u četvrtak 21. svibnja u Knjižnici HAZU-a. Nositelj velikoga pothvata Hrvatske tehničke enciklopedije, koji je počeo prošle godine, je Leksikografski zavod Miroslava Krleža, a provodi se u suradnji s HAZU-om i Akademijom tehničkih znanosti Hrvatske (ATZH).

Predsjednik HAZU-a Zvonko Kusić i predsjednik ATZH-a Vladimir Androćec uvjereni su kako će visoke institucije kojima su na čelu, zahvaljujući "širokom rezervoaru znanja" i zanimanju njihovih članova pridonijeti ostvarenju projekta Hrvatske tehničke enciklopedije. Tamo će se, ističu, prvi put na jednome mjestu prikupiti i sustavno obraditi oni najznačajniji podaci o povijesti i sadašnjosti

sti tehnike u Hrvatskoj te će se to znanje prezentirati u enciklopedijskome obliku.

Glavni ravnatelj Leksikografskoga zavoda Antun Vujić podsjetio je kako je 50-ih godina prošloga stoljeća akademik Miroslav Krleža okupio u Leksikografskome zavodu ljude koji su bili sposobni pokrenuti sve velike enciklopedijske projekte, među kojima je i Tehnička enciklopedija u kojoj je od 1964. do 1997. objavljeno 13 svezaka. Iako se čini logičnim da bi projekt Tehničke enciklopedije trebao biti udaljen od politike ipak, dodao je Vujić, nije bilo tako pa je njezin prvi urednik Rikard Podhorsky bio optužen za revizionizam, ali unatoč tome projekt Tehničke enciklopedije pod njegovim vodstvom je rastao i obilovao posebno kvalitetnim člancima.

Leksikografski zavod i danas je u reformi, posvjedočio je Vujić, rekavši kako suvremene komunikacijske tehnologije mijenjaju način rada na enciklopedijama. Tako će se, objasnio je, i Hrvatska tehnička enciklopedija oblikovati kao uspořádno mrežno (online) i tiskano izdanje, što je prvijenac na našim prostorima.

Malo tko zna, rekao je Jecić, kako je

svjetiljku "Maglite", jedan od američkih simbola, koju u rukama drži i glavni glumac u filmu "Noć u muzeju", izumio Amerikanac hrvatskih korijena Ante Maglica, da je vučedolska kultura zapravo svjetsko žarište protoindustrijske revolucije i početak brončanog doba. Nije poznato ni da je Miloško Vucelić, koji je fakultet završio u Zagrebu, bio jedan od projektnih menadžera misije Apollo 11, kojemu je pak posebno priznanje zbog kvalitete modula odao jedan od trojice astronauta u toj misiji - pilot komandnoga modula Michael Collins.

Jedan u nizu primjera bogate hrvatske tehničke baštine vezan je, dodao je, za zagrebačku ljevaonicu zvona osnovanu 1456. godine u kojoj je u 19. stoljeću Henrik Degen izlio veliko zvono Presvetoga Trojstva za zagrebačku katedralu koje bi, ocijenio je, bilo umijeće izliti i s današnjom tehnikom. Dio te baštine je i Erazmo Tićac, glavni projektant broda "Savannah", prvoga trgovačkoga broda na nuklearni pogon, koji je rođen u Kostreni. Jecić je posvjedočio i kako je tek nedavno saznao da je tvornica "Jedinstvo" iz Krapine isporučila metalne kontejnere za norvešku bazu "Troll" na Arktiku, jedinu koja je aktivna tijekom cijele godine.

Tiskano izdanje Enciklopedije obuhvatit će četiri sveska, od kojih će svaki obraditi jednu tematsku cjelinu. Jecić je izvijestio kako je trenutačno u izradi prvi svezak koji obuhvaća brodogradnju, pomorstvo, promet, strojarstvo, zrakoplovstvo i vojnu tehniku. ■

ENG The Croatian Technical Encyclopaedia is a major undertaking spearheaded by the Miroslav Krleža Institute of Lexicography and launched last year in collaboration with the Croatian Academy of Sciences and Arts and the Croatian Academy of Engineering.

FILANTROPSKI SAN IZUMITELJA

Vrsni svjetski fizičar Marin Soljačić s glasovitoga bostonskog MIT-a, čiji su izumi u fotonici zadivili svijet, ostvario je svoj mladenački filantropski san utemeljivši u domovini nagradu od 5.000 dolara za darovite maturante

Nagrada Marina Soljačića za darovitu djecu u Republici Hrvatskoj koja će se svake godine pod njegovim imenom dodjeljivati najuspješnijem srednjoškolu koji bude imao najbolje rezultate u fizici i matematici na Državnoj maturi fantastična je gesta rođenoga Zagrepčanina koji nije zaboravio na ljubav uzvraćati ljubavlj. Ovih se dana u Hrvatskoj, točnije od 5. do 30. lipnja, održavaju ispiti iz Državne mature kojima je pristupilo oko 40.000 učenika. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, koji provodi ispite Državne mature, rezultate će objaviti 17. srpnja. Tako će prva nagrada Marina Soljačića u iznosu od 5.000 američkih dolara biti dodijeljena 31. srpnja 2015. Očekuje se da će najuspješnijemu maturantu nagradu osobno uručiti slavni inovator. Soljačić će svoju nagradu u domovini dodjeljivati u idućih deset godina uz tehničku potporu Njujorške akademije znanosti (*The New York Academy of Sciences*), kao i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH kako bi taj plemeniti čin našeg fizičara bio potpuno transparentan.

Ideju o nagradi profesor Soljačić je objavio u New Yorku prigodom primitka *Blavatnik Awards for Young Scientists*, nove nagrade za znanstvenike do 42. godine koju je lani utemeljio američki poduzetnik i filantrop ukrajinskoga podrijetla Leonard Blavatnik s fantastičnim iznosom od 250.000 dolara. Dio dobivenog novca Soljačić je, na radost svojega mecena Blavatnika, odlučio donirati preko „Soljačićeve nagrade za darovite“ kako bi poticao učenike koji žele postati znanstvenici. Hrvatski fizičar inženjerske erudicije Marin Soljačić izbio je na vrh u konkurenciji s 322 vrhunska znanstvenika sa 164 američka sveučilišta, osvojivši Blavatnikovu nagradu uz još dva ravnopravna laureata kakvi su neuro-

Piše: Vesna Kukavica

biologinja Rachel Wilson te kemičar Adam Cohen s Harvarda.

Zagrepčanin Marin Soljačić, rođen u obitelji sveučilišnih profesora 1974., u SAD-u uspješno razvija izumiteljsku karijeru, postavši prije četiri godine i najmlađi redoviti profesor fizike u Bostonu na *Massachusetts Institute of Technology* (MIT). Taj korak

može se smatrati Soljačićevim višestrukim uspjehom budući je MIT, koji je dosad dao sedamdesetak nobelovaca, jedno od najboljih svjetskih sveučilišta. Nakon srednjoškolskoga obrazovanja u Zagrebu, Marin Soljačić devedesetih odlazi na studije u Boston, gdje je na MIT-u 1996. diplomirao fiziku i elektrotehniku. Usavršavao se na Sveučilištu Princeton, gdje je doktorirao (2000.) da bi se zatim vratio na MIT, čijim studentima postaje docent 2005. godine. Dosad je objavio više od stotinu radova i ima šezdesetak patenata. Riječju, Marin Soljačić jedan je od najuspješnijih hrvatskih znanstvenika mlađe generacije. Dobitnik je niza uglednih priznanja, uključujući *Adolph Lomb Medal*, američke udruge za optiku, te TR 35, nagrade koju najstariji tehnološki časopis na svijetu *Technology Review* dodjeljuje mladim inovatorima. Još se među našim prirodoslovcima i ljubiteljima nove tehnologije nije stišala radost što je Soljačić osvojio i glasovitu „stipendiju za genije“ zaklade MacArthur. No, Soljačić je diljem svijeta postao slavan nakon što je 2005. godine predstavio *WiTricity*, koncept bežičnog prijenosa energije na sobnoj udaljenosti. Na ideju bežičnog prijenosa, kao što je poznato, prvi je došao Nikola Tesla. Stoga je u domaćoj javnosti Marin dobio nadimak *novi Tesla*. Ambiciozni Teslin projekt na Long Islandu propao je jer je veliki izumitelj ostao bez

novca, dok je Soljačićev izum bežičnog prijenosa energije *WiTricity* već našao primjenu na tržištu daljinskih punjača za iPhone 5.

Jednom sam zgodom, kad je u Matiči bila promovirana knjiga Janka Heraka *Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu / Distinguished Croatian Scientists in the World* u kojoj je istaknuti fizičar Hrvoje Buljan opisao Marinove prinose čovječanstvu, upitala njegova oca prof. dr. sc. Ivu Soljačića kako se osjeća kao roditelj takvoga genija. Gospodin Soljačić skromno mi je odgovorio: „Čujte, meni je bilo najvažnije da odgojim dobrog čovjeka!“

Nije stoga neobično da je Marin, uz podizanje vlastite obitelji u tuđini i sina tinejdžera, osjetio potrebu dobro dijeliti s drugim ljudima jer su i njemu nagrade primljene tijekom života, čiji su utemeljitelji imućni donatori plemenita srca kao što su Pappalardo, MacArthur i Blavatnik - bile nadasve motivirajuće u istraživačkim pothvatima fizikalnih fenomena. „Zbog toga sam, danas kada sam i ja u financijskoj mogućnosti da to učinim, odlučio pokrenuti jednu takvu nagradu koja bi motivirala talentirane studente u Hrvatskoj i to u poljima koja su meni iznimno draga: fizici i matematici“, ističe Soljačić.

Naš fizičar hvali američki akademski sustav, za razliku od drugih u svijetu, budući da omogućuje brzi napredak mladim ljudima. Osim njega na uglednome MIT-u rade još tri mlađa znanstvenika podrijetlom iz Hrvatske i to Tanja Bosak, Silvija Građević i Dražen Prelec. Hrvatska akademska zajednica u dijaspori, čijem članstvu općenito dugujemo poštovanje i zahvalnost, može se poput Soljačićevih ponositi strastvenim davanjem za opće dobro matičnim sveučilištima, ali i darovitim pojedincima u inozemnim centrima izvrsnosti kao i Hrvatskoj. ■

ENG Scientist Marin Soljačić, a top physics professor at Boston's MIT has established a 5000 USD prize for the best Croatian secondary school graduate in physics and mathematics. The philanthropy of this Zagreb-born inventor will be a great encouragement to the homeland's most gifted over the coming ten years. The first prize will be awarded on the 31st of July 2015.

U znaku sv. Leopolda Mandića i bl. Miroslava Bulešića

Novost u ovogodišnjoj organizaciji je nastup nove predsjednice Hrvatske zajednice u Venetu Duške Madunić uz vrijedne suradnice Marinku Sirotinjak i Jelisavu Paršić i veliku pomoć bivše predsjednice Dubravke Čolak

Misno slavlje predvodio je mons. Ivan Milovan, biskup iz Istre

necije i Udruga Lesina - Hvar koju vodi dr. Matteo Tudor s vrlo zapaženim programima. Moliške Hrvate predstavila je Antonela Dantuono sa željom da sljedeće godine budu nazočni u što većem broju. Novoosnovanu Udrugu hrvatsko-talijanskog mozaika u Rimu predstavljala je predsjednica Ivana Milina s nekoliko članova. Tršćanska zajednica ove godine nije nazočila, ali se predsjednik Damir Murković ispričao zbog drugih obveza te poslao pozdravnu riječ potpore.

SVEHRVATSKI SKUP U PADOVI

Program je započeo prijedpodne sv. misom koju je predvodio mons. Ivan Milovan, biskup iz Istre. Liturgijsko pjevanje predvodila je Vokalna skupina "Lanišće", koja je specifičnim pjevanjem-bugarenjem vrlo dojmljivo prenijela tradicijsko laniško misno slavlje. U svom obraćanju biskup Milovan je naizmjenice predočio život i svjedočenje dvojice "heroja vjere" sv. Leopolda iz Boke i blaženog don Miroslava Bulešića iz Istre, a sv. Leopolda je nazvao "svijetlom točkom i to-

Tekst: Ana Bedrina Foto: Darko Plahtan

Hrvatska zajednica u Venetu (Italija) i Hrvatska matrica iseljenika - podružnica Pula organizirali su ovogodišnje devete Susrete Hrvata u Padovi u znaku svetog Leopolda i najmlađega hrvatskog blaženika i mučenika don Miroslava Bulešića iz Istre. Svečanost se održala u Padovi 9. svibnja 2015. u Svetištu sv. Leopolda Mandića. Novost u ovogodišnjoj organizaciji je nastup nove predsjednice Hrvatske zajednice u Venetu Duške Madunić uz vrijedne suradnice Marinku Sirotinjak i Jelisavu Paršić i veliku pomoć bivše predsjednice Dubravke Čolak.

I ove godine Susretima su nazoči-

li predstavnici diplomacije RH u Italiji gospodin Filip Vučak, veleposlanik RH pri Svetoj Stolici sa suprugom i predstavnicima Veleposlanstva RH u Rimu gospođa Sonja Lovrek Velkov. U ime hrvatskih institucija padovanske Susrete Hrvata posjetili su Ivo Jelušić, saborski zastupnik i predsjednik Upravnog odbora Hrvatske matrice iseljenika te Marin Knezović, ravnatelj Hrvatske matrice iseljenika. U ime padovanske biskupije ponovno je nastupio biskupov delegat don Elia Ferro, a u ime gradskih vlasti Padove Vanda Pelizari izrazila je zadovoljstvo vrijednom i zapaženom integracijom Hrvata u Padovi.

Već dugi niz godina nazočni su Hrvati iz Slovenskog primorja s voditeljem Mirkom Orličem. Sve prisutniji su i Hrvati iz Santa Marije di Sale u blizini Ve-

Predstavljanje je knjige "Miroslav Bulešić, svećenik i mučenik, znakoviti lik moderne povijesti Istre"

plim ognjištem za sve hrvatske iseljenike i hodočasnike u Padovi". Nakon mise uprizoren je kratki recital "Vitez Božji" pjesnika Antuna Milovana, koji je kronološki prikazao važne trenutke iz života i rada don Miroslava sve do njegove prerane nasilne smrti 1947. godine.

ZNAKOVITI LIK MODERNE POVIJESTI ISTRE

U poslijepodnevnom satima bio je prikazan dokumentarni film u produkciji HRT-a "Moja osveta je oprost", autorice Irene Hrvatin. U svom uvodu u film izrazila je zadovoljstvo da se, nakon duge šutnje, konačno može reći istina o smrti don Miroslava, kao i drugih koji su u to vrijeme nestajali. Dr. Vladimir Žmak predstavio je knjigu Fabijana Veraje "Miroslav Bulešić, svećenik i mučenik, znakoviti lik moderne povijesti Istre", uz kojeg su svjedočili još dvoje živih svjedoka toga kobnog dana kada je na "krvavoj krizmi" u Lanišću ubijen mladi svećenik Miroslav Bulešić. U predavanju je nastupio i mons. Ivan Milovan, biskup koji također pamti ta teška vremena kada je novonastali komunistički režim oštro progonio Crkvu, vjernike i svećenike.

Program je imao veseliji završetak večernjim koncertom Mješovite vokalne skupine iz Pule "Nešpula". Pred prepunom crkvom "Nešpula" je upečatljivo izvela bogat, specifičan repertoar po kojem je poznata od samog početka. Koncert koji je izazvao višeminutne ovacije publike te na posljetku bis sastojao se od različitih glazbenih stilova, a posebno su se isticale izvedbe rock balade "Nothing

Voditeljica HMI –
podružnice Pula Ana
Bedrina (u središtu) s
organizatorima Susreta

Poziv na desete jubilarne Susrete

Organizatori desetih Susreta Hrvata u Padovi pozivaju sve hrvatske zajednice iz susjednih zemalja da za 150. obljetnicu rođenja sv. Leopolda Mandića posjete Padovu 7. - 8. svibnja 2016. godine. Za sve informacije u vezi s hodočašćem ili čak sudjelovanjem u programu možete se prijaviti na adrese: com-cro-ven@libero.it; com.cro.ven@gmail.com; ana.bedrina@gmail.com

else matters", zatim Abbina pop klasika "Take a chance on me", poznatog dueta "Con te partirò (Time to say goodbye)" Andree Bocellija i Sarah Brightman, aktualnoga house hita "Levels" švedskoga DJ-a Aviciiija te domaće etno skladbe "Naranča" Elvisa Stanića koju u originalu izvode Putokazi.

"NAŠE GORE LIST"

Sveti Leopold Bogdan Mandić, svetac pomirenja, ljudima prijatelj, domoljub, zagovornik ekumenizma, zajedništva svih kršćana, veliki štovatelj Marije, Majke Božje, najčešći su opisi ovoga sveca. Rođen je u Herceg-Novom (Boka kotorska) 1866., a umro u Padovi 1942. godine. Svetim ga je proglasio papa Ivan Pavao II. 16. listopada 1983. godine u Rimu. Drugi je kanonizirani hrvatski svetac, svećenik, kapucin, poznati ispovjednik i promicatelj jedinstva kršćana. Sljedeća godina 2016. bit će 150. obljetnica njegova rođenja i prigoda za zajedničko hrvatsko i talijansko slavlje.

Iako je ovaj hrvatski svetac žarko želio povratak u svoju domovinu Hrvatsku, ostao je trajni iseljenik jer je bio poslušan svojem pozivu i crkvenim poglavarima. Poznate su njegove riječi "krv nije voda" koje je izrekao kada nije htio prihvatiti talijansko državljanstvo ni pod cijenu kazne koja je uslijedila preseljenjem na

jug Italije. Svojim skromnim životom, i iako malim stasom, bio je velikan i gorostas u svojim porukama i ljubavi prema svakom čovjeku. Još se Padovom prepričavaju svjedočanstva o njegovu svetačkome životu i čudesnim događajima u svezi s njime. Ovim vrlinama zaslužuje biti primjer i zaštitnik svih hrvatskih iseljenika. Stoga i ovi Susreti Hrvata, koji su započeli njemu u čast sa željom okupljanja Hrvata Italije, iz godine u godinu privlačili su i Hrvate iz drugih susjednih zemalja i domovine Hrvatske. Uz vjerski program bila je to prilika i za predstavljanje kulturno-povijesne baštine Hrvatske za sve uzvanike s hrvatske i talijanske strane. Kad tome dodamo da je Padova i sveučilišni grad u koji su Hrvati dolazili na školovanje od davnina pa do danas, ovim Susretima Padova sve više i konkretnije postaje vjersko i kulturno središte Hrvata u Italiji. Tijekom ovih godina stigla su i priznanja i potpora i iz Padovanske biskupije, kao i iz Gradskog poglavarstva Padove. Uz nazočnost njihovih predstavnika na slavljinama u znak potpore danas Hrvatska zajednica u Venetu dobiva i neke konkretnije potpore za svoje programe. To je sigurno i najbolji put za promociju mnogobrojnih Hrvata koji u sjevernome dijelu Italije, iako uvelike brojniji nego u južnim Molisama, ne ostvaruju nikakva manjinska prava. ■

Koncert Mješovite vokalne
skupine iz Pule "Nešpula"

ENG The Croatian Community of Veneto (Italy) and the Pula branch office of the Croatian Heritage Foundation are hosts of the Ninth Croatian Meeting in Padua, celebrating St Leopold Mandić and the blessed Miroslav Bulešić.

Kipar arhajske Dalmacije

Splitski kipar Andrija Krstulović (1912. – 1997.) nevjerojatnom samozatajnosti i skromnosti umalo je platio zaboravom premda je njegova biografija više nego značajna u povijesti hrvatske umjetnosti

Publika na Danu otvorenog atelijera Andrije Krstulovića

Tekst: Damir Šarac

U Splitu su spomenici kipara Andrije Krstulovića točke po kojima se možemo orijentirati, smatra povjesničar umjetnosti dr. Ivo Babić, a riječ je o monumentalnom spomeniku 'Palom pomorcu' iz 1958. godine na Katalinića brigu, ulazu u gradsku luku, najvećoj ploči bijelog kamena ikad izvađenoj iz bračkog kamenoloma. Ispred zgrade Suda je skulptura božice 'Pravde' (1974.), pred Domom 'Gusara' u Špinutu reljef 'Palim veslačima' (1945.), u parku pred Županijom je 'Osmijeh suncu' (1964.), a na pročelju Gimnazije u Teslinoj ulici reljef 'Rimske vučice' iz 1946. godine.

Djela su to splitskoga kipara Andrije Krstulovića (1912. – 1997.) koji je nevjerojatnu samozatajnost i skromnost umalo platio zaboravom premda je njegova biografija više nego značajna u povijesti hrvatske umjetnosti: kao učenik, dugogodišnji

Skulptura božice 'Pravde' ispred zgrade Suda u Splitu

prijatelj i bliski suradnik Ivana Meštrovića klesao je neke od njegovih najpoznatijih monumenata, poput karijatida na beogradskoj Avali, zatim Njegoša i karijatide na Lovčenu, a Krstulovićeva 'Djevojka s jaretom' iz 1963. godine, izrađena u egipatskom crvenom granitu, u vlasništvu je britanske kraljice Elizabete II.

Meštrović mu je povjerio svoj atelijer na Mejama u kojem je stvorio značajan opus načinjen ponajprije od figuracija vezanih uz mediteranske, dalmatinske motive. Uz poštovanje čita-

ve kulturne zajednice,

Krstulović je imao samo jednu samostalnu izložbu, retrospektivnu 1992. godine u splitskoj Palači Milesi, te nekoliko skupnih. Godinama je predavao kao redoviti profesor na Odsjeku za likovni odgoj Pedagoške akademije u Splitu, a za umjetnički doprinos kulturnom životu grada 1982. godine dobio je Nagradu grada Splita za životno djelo.

- Oduvijek me najviše zanimala sredina u kojoj sam se rodio, moja zemlja i moj narod. Motivima naše Dalmatinske zagore

pokušavam napraviti skulpturu koja bi sadržavala karakter našeg čovjeka. Od svih iskonskih materijala: kamena, drva i bronz, granit mi izgleda najadekvatniji materijal u kojem se može izraziti život našeg čovjeka koji živi u Zagori, život čovjeka koji nosi u sebi arhajske ljepote punu snage i zanimljivosti – objasnio je Andrija Krstulović u jednom od rijetkih svjedočanstava o svome radu, tumačeći čudesni svijet pastirica, frulašica, kupaćica i epskih junaka, djevojaka u igrama s jarićima – njegovu omiljenu animalnom motivu – koji je ustrajno ponavljao, a splitska javnost mogla ih je vidjeti u Danu otvorenog atelijera koji je 21. svibnja organizirala Galerija umjetnina.

Krstulović je rođen – rado je isticao – u siromašnoj obitelji splitskih težaka na Lučku, a djetinjstvo je proveo s ocem u vinogradu na Žnjanu. ■

Portret Andrije Krstulovića, rad Jerolima Miše

ENG The self-effacing and humble nature of Split based sculptor Andrija Krstulović (1912 – 1997) almost saw him a forgotten artist in spite of the very significant role he played in Croatian art history.

Naglašavanje dvodimenzionalnosti i odustajanje od boje

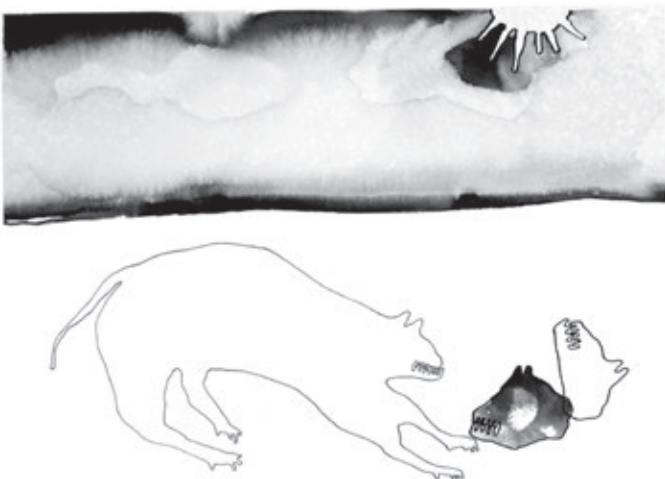
Vilim Parić rođen je 10. 5. 1987. u Travniku. Srednju školu završio je u Čitluku 2006. godine. Magistrirao je na Akademiji likovnih umjetnosti na Širokome Brijegu, smjer slikarstvo, u klasi profesora Ante Kajinića

Tekst: Maja Mozara

Hrvatska matica iseljenika Dubrovnik otvorila je u četvrtak 21. svibnja izložbenu sezonu 2015. u svome prostoru na Prijekome izložbom akademskoga slikara Vilima Parića iz Mostara koji se u Dubrovniku predstavio s tridesetak svojih crteža tušem iz ciklusa "Vukovi". Nakon više od dvadeset umjetnika koji su iz Hrvatske i iseljeništva izlagali u Dubrovniku uz pomoć Hrvatske matice iseljenika, sada svoj rad predstavlja jedan od najboljih umjetnika mlađe generacije u Bosni i Hercegovini koji se istaknuo zapaženim izložbama i nagradama.

O djelima iz ovog ciklusa Vilima Parića zapisao je povjesničar umjetnosti Marin Ivanović: "Vrlo je česta zabluda da je mali format samo *manji* od velikoga; on je i sadržajno različit, bolje nosi zgusnuti motiv, više odgovara nekoj intimističkoj temi ili omogućuje slikaru da progovori jezikom prekinutoga tra-

PROŠLOST

janja – skicom, krokijem, umanjenim originalom, a u ovome ciklusu Vilimu Pariću da utvrdi što je u njegovu višegodišnjem ciklusu zapravo motiv, a što njegov antipod. Sasvim je sigurno da na malome formatu ne bi mogao uspostaviti jednaki suodnos formi pa se odlučuje na sirovi crtež kojega kombinira s nanosima laviranoga tuša, preklapajući figure kao da su rađene na prozirnim folijama pa jedan volumen ne skriva drugi. Takvo naglašavanje dvodimenzionalnosti i odustajanje od boje kao slikareve 'primarne energije' ostavlja malo prostora za vizualno uzbuđenje, čemu Parić doskače uvodeći lavirani tuš kao slikarsku komponentu. Njegova je uloga na ovim radovima dvojaka – on je na pojedinim crtežima 'mi', a na drugim 'oni'. On preuzima ulogu distinkcije između više objekata i figura, naznačuje okolni prostor ili, pak, stvara atmosferičnost, napetost i dinamiku mnogobrojnim međutonovima. Sagledavajući motiv vuka u različitim položajima, suodnosima, međusobnim sukobima i pitanjima, personificirajući ga nazivima crteža (*Rasprava*, očito je, sugerira kako vukovi međusobno razgovaraju, slično kao i Želja, na kojemu dva vuka upućuju pogled u zvijezdu, zatim su tu *Sram*, *Oprosti* i *Prošlost*) i kvintesencijalnim asocijacijama (crtež *Sam*), slikar djelu daje širok dijapazon ikonografskih elemenata, sugerirajući tim znakovljem kako postoji i njegovo pitanje i moguć (likovni) odgovor jer ova tema, koliko nam se god može činiti arhetipskom (čemu svakako pridonosi i monokromija koja nas veže

Bosansko-hercegovački slikar Vilim Parić u izložbenom prostoru HMI – Dubrovnik

s praidejama i prvim crtežima), zapravo je isključivo *njegova*, intuitivna, suvremena i proširena toliko da dosegne, baš poput Hesseova *Stepskoga vuka*, ništa drugo nego njegovu svakodnevicu i njega samoga."

Vilim Parić rođen je 10. 5. 1987. u Travniku. Srednju školu završio je u Čitluku 2006. godine. Magistrirao je na Akademiji likovnih umjetnosti na Širokome Brijegu, smjer slikarstvo, u klasi profesora Ante Kajinića. Trenutno pohađa doktorski studij *Ars sacra* na istoimenoj akademiji. Dosad je imao sedam samostalnih izložaba te također izlagao na tridesetak skupnih izložbi. Član je ULU-BIH-a od 2013. godine. Također je član Makarskog udruženja likovnih umjetnika od 2014. godine. Sudionik je mnogobrojnih likovnih kolonija. Dobitnik je stručne nagrade iz područja slikarstva na natječaju Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke 2010. godine. ■

ENG The Dubrovnik branch office of the Croatian Heritage Foundation opened its 2015 exhibition season on the 21st of May with a showing of thirty works in pen and ink from the *Wolves* series of academy educated painter Vilim Parić from Mostar.

Tisuće milja posute stihovima

Skupu je nazočilo četrdesetak pjesnika iz SAD-a, Kanade i Europe koji su svoje godišnje druženje započeli nakon svečane akademije u povodu 15. obljetnice, recitirajući svoje pjesme

Tekst: **Silvio Jergović**

Udruga pjesnika Hrvatska izvandomovinska lirika (HIL) sa sjedištem u New Yorku djeluje u sklopu Hrvatskoga svjetskog kongresa. Ova hrvatska iseljenička udruga okuplja hrvatske iseljenike, pjesnike iz SAD-a, Kanade i Europe. Svake godine svoj godišnji kreativni skup održavaju u drugome mjestu. Do sada svoje godišnje susrete održali su u raznim gradovima SAD-a i Kanade, a posljednjih godina sudionike susreta ugostili su europski i hrvatski gradovi, poput Beča, Zadra i Zagreba, dok se prošlogodišnji program jednim dijelom održao i u Vukovaru zajedno s hrvatskim braniteljima pjesnicima.

PREDSTAVNICI HMI-JA IZ SPLITA I VUKOVARA

Ovogodišnji 15. po redu jubilarni godišnji susret održao se na mjestu nastanka, u New Yorku od 17. do 19. travnja pod sloganom "Tisuće milja posute stihovima", što će ujedno biti i naslov zbirke koju će iznjedriti ovaj kreativni skup. Ideja ovih skupova je da se pjesnici iseljenici međusobno upoznaju, razmije-

Pjesnici HIL-a u Istarskom klubu

ne svoja iskustva, njeguju hrvatski jezik i kulturu te iznjedre i zajednički prikazuju svoje brojne uratke.

Ove godine skupu je nazočilo četrdesetak pjesnika iz SAD-a, Kanade i Europe koji su svoje godišnje druženje započeli prvog dana, nakon svečane akademije u povodu 15. obljetnice, recitirajući svoje pjesme uz glazbenu pratnju pijanistice-pjesnikinje Branke Grakalić. Na svečanoj akademiji sve prisutne su pozdravili, kao domaćini, voditelj HKM

blaženog Ivana Merza u Astoriji u NY, vlč. Vedran Kirinčić i predsjednica udruge HIL Nada Pupačić. U ime ravnatelja HMI-ja skup je pozdravila Banka Bezić Filipović, voditeljica splitske podružnice HMI-ja. U ime ravnateljice Državnoga ureda za Hrvate izvan domovine, glavnog pokrovitelja ovih susreta, govorio je Milan Bošnjak. U ime generalne konzulice RH u New Yorku sve nazočne pozdravio je konzul savjetnik Davor Kristić. U ime Hrvatskoga svjetskog kongresa čestitke je uputio Ante Sovulj. U ime vukovarske podružnice HMI-ja skupu se obratio voditelj Silvio Jergović koji je prenio pozdrave i čestitke svojih kolega suboraca i svojega ratnog zapovjednika i predsjednika Udruge ratnih veterana 3. A gardijske brigade ZNG-a Kune Vinkovci, brigadira Damira Duića, a u ime vukovarskih branitelja i Stožera za obranu hrvatskoga Vukovara skup je pozdravio poznati i legendarni vukovarski branitelj koji je bio zatočen u srpskim koncentracijskim logorima, pjesnik, slikar i kipar Dubravko Duić Dunja. Tom prigodom pročitao je pisma i čestitke vukovarskoga gradonačelnika Ivana Penave i Tomislava Josića, predsjednika SOHV-a. Pozdravna pisma i čestitke u

Drugi dan susreta pjesnika HIL-a

Pogled na
Manhattan

povodu ove jubilarne obljetnice Udruge uputili su brigadir HV-a Damir Dujčić, predsjednik Udruge ratnih veterana 3. A gardijske brigade ZNG-a Kune Vinkovci, Zoran Šangut, ravnatelj Memorijalnoga centra Domovinskoga rata iz Vukovara te Ljilja Poje, predsjednica Udruge braniteljica Domovinskog rata Vukovarsko-srijemske županije.

PREDSEDNICA UDRUGE NADA PUPAČIĆ

Nakon svečane akademije, na kojoj je predsjednica i utemeljiteljica ove udruge Nada Pupačić nadahnuto podsjetila kako je sve počelo prije petnaest godina u New Yorku i što je sve ova udruga do sada ostvarila, započeo je prvi dan ovogodišnjega pjesničkog susreta na kojem su svoje domoljubne pjesme recitali dugogodišnji članovi ove udruge. Čast da prvi recitira svoje domoljubne pjesme dobio je posebni gost, legendarni vukovarski branitelj Dubravko Duić

Dunja. Nakon njega svoje pjesme recitali su dugogodišnji članovi Udruge poput Nade Pupačić, Željke Čorak, Ivanke Madunić Kuzmanović, Davora Bozina, Ivanke Sabolich, Zorana Sove, Nadice La Rose, Ante Prlića i drugih.

Program prvog dana završio je svečanom večerom u Istarskom klubu u kojem su u sklopu svečanog programa obilježavanja ove obljetnice nastupili članovi Folklornog ansambla "Hrvatski plamen" Douglaston NY koji djeluje pod vodstvom Rašeljke Pupačić i Klapa "Astoria" NY.

PREDSTAVLJANJE NOVE ZBIRKE PJESAMA

Drugi dan bio je posvećen predstavljanju novih članova ove udruge i predstavljanju nove 14. zbirke pjesama HIL-a *Obešne slobodne Hrvatske*, koja je izdana u travnju ove godine, a za koju su predgovor napisali hrvatski branitelji Marijan Almaš, Dubravko Duić Dunja i Silvio Jergović. Recenzent ove zbirke pjesama je dr. sc. Srećko Listeš, prof., jezikoslovac, kroatist, znanstvenik, predsjednik Društva profesora hrvatskoga jezika, viši savjetnik za hrvatski jezik u Agenciji za odgoj i obrazovanje. Prije početka drugog dijela godišnjeg druženja pjesnika HIL-a svečanu sv. misu, na kojoj su pjesnici sudjelovali s čitanjem i prinosom darova na oltar, predvodio je vlč. Vedran Kirinčić. Uvodnu recenziju opusa novih pjesnika, članova Udruge, dao je Milan Bošnjak, prof., dugogodišnji viši savjetnik za hrvatsku nastavu u

inozemstvu u MZOS-u, sada zaposlen u Državnome uredu za Hrvate izvan RH, doktorand kroatistike i stručnjak za hrvatsku izvandomovinsku književnost.

Posebni gosti ovogodišnje jubilarne obljetnice bili su hrvatski branitelji, dragovoljci Domovinskoga rata Dubravko Duić Dunja i Silvio Jergović, koji su se susreli s brojnim hrvatskim iseljenicima. Zajedno s domaćinima i ostalim pjesnicima, članovima udruge HIL, obišli su brojne znamenitosti New Yorka poput Times Squarea, 5. avenije, Central parka, Ground Zero, Manhattana, Long Islanda, Donald Trump Towera, UN-a... Posjetili su i nekoliko hrvatskih klubova u kojima se okupljaju naši iseljenici koji žive u New Yorku. Prezentirali su im kulturno-turističke mogućnosti Vukovarsko-srijemske županije te ih pozvali da je posjete. S hrvatskim pjesnicima iseljenicima, članovima udruge HIL, dogovoreno je da će njihov susret 2017. godine biti u Vukovaru. ■

Konzul savjetnik Davor Kristić, voditeljica splitske podružnice HMI Branka Bezić Filipović i Milan Bošnjak izaslanik predstojnice Državnog ureda za Hrvate izvan RH

Mate i Nada Pupačić

ENG The jubilee 15th meeting of the Croatian Lyricism Abroad poetry association was staged in New York. The gathering pooled forty poets from the USA, Canada and Europe who opened the event with recitals of their poetry.

TYRANOVO PREDAVANJE U BEČU

AUSTRIJA - "Važnost hrvatske matice za narodne grupe (nacionalne manjine) s posebnim osvrtom / pregledom na gradišćanske Hrvate", naziv je predavanja Petra Tyrana, glavnog urednika gradišćansko-hrvatskog tjednika Hrvatske novine, održanog 29. svibnja u Hrvatskom centru u Beču. S njim je razgovarao Igor Lacković, predsjednik Hrvatskog svjetskog kongresa (HSK) u Austriji, koji je organizirao predavanje. Govoreći o manjinskim pravima gradišćanskih Hrvata, uglav-

ljenim u članak 7 austrijskog Državnog ugovora iz 1955. godine Tyrana je rekao kako je opstanak ove hrvatske manjine ovisan i o svekolikoj potpori, uključujući financijsku, Republike Hrvatske, njihove matice i pradomovine. Istakao je značaj očuvanja hrvatskog jezika za opstanak gradišćanskih Hrvata u višejezičnom austrijskom prostoru, koji vode "trku s vremenom", po pitanju uvođenja dvojezičnog (hrvatsko-njemačkog) školskog sustava, prvenstveno u Beču. Lacković je pojasnio kako je HSK, s tim u vezi, pokrenuo projekt "Hrvatski je naš izbor", koji su snažno poduprli i gradišćanski Hrvati, te da su nakon obavljenog tehničkog dijela projekta (anketiranje roditelja) sada na potezu nadležna hrvatska i austrijska Ministarstva.

Tyrana je rekao da je gradišćanskohrvatski jezik normiran i kodificiran i kako svakako treba održati pet stoljeća stari seoski idiom u Gradišću, ali i istovremeno raditi na prihvaćanju hrvatskog standardnog jezika. Suvremenim hrvatskim doseljenicima ukazao je na opasnost da integracija u konačnici postane asimilacija, poručivši kako je važno da se "stara i nova" hrvatska zajednica u Austriji drži zajedno, jer smo "zajednički jači".

Skupu su bili nazočni i hrvatski veleposlanik u Austriji Goran Bakota, buduća konzulica Vesna Odorčić u Beču, hrvatski policijski časnik u Austriji Krešimir Kovačević i voditeljica Odjela za autohtone manjine u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu Marija Hećimović. (Snježana Herek; foto: HSK Austrija)

HRVATI IZ GORNJE AUSTRIJE POSJETILI JUG HRVATSKE

DUBROVNIK - Skupina od 120 Hrvata Austrije, iz gradova Linza i Welsa, u sklopu svoga dvodnevnog posjeta Dubrovniku susrela se u petak, 15. svibnja, u Biskupskome ordinarijatu s dubrovačkim biskupom mons. Matom Uzinićem. Rekli su da im je iznimna čast što se na svom putovanju mogu susresti i s biskupom te su se u nastavku razgovora, uz ostalo, zanimali za duhovna zvanja u biskupiji i odlazak mladih ljudi iz Hrvatske, odnosno iz dubrovačkoga kraja. Biskup im je rekao kako postoji kriza mnogih zvanja, pa i redovničkih i svećeničkih, te da treba pomoći mladim ljudima da otkriju i odgovore na ono što Bog od njih hoće. Naveo im je i podatak o smanjenju broja Hrvata u budućnosti te im objasnio da često mladi koji odlaze studirati izvan Dubrovnika kasnije se, zbog raznih razloga, ne vraćaju u Grad. Kako je svećenik Dubrovačke biskupije don Marinko Šljivić boravio ranije u Linzu, zahvalili su biskupu što im ga je bio poslao te pozvali i biskupa da ih posjeti. Izmijenili su prigodne darove i za uspomenu se fotografirali. Dan ranije, na blagdan Uzašašća, hrvatski vjernici iz Austrije sudjelovali su na

misi u dubrovačkoj katedrali koju je također predvodio biskup Uzinić.

Organizator ovog putovanja je Udruga Hrvatski dom iz Linza, a voditelji puta su Miroslav Jakić i Siniša Čavar. Većina onih koji su došli su Hrvati iz Bosne i Hercegovine koji žive u Gornjoj Austriji gdje preko udruge nastoje sačuvati svoju kulturu, jezik i običaje. Posebice njeguju folklor, imaju i tamburašku sekciju. Za djecu postoji hrvatska ško-

la u sklopu koje djeluje zbor i glazbene sekcije.

Hrvati iz Austrije obišli su također kulturno-povijesne znamenitosti Dubrovnika. Susreli su se i s Majom Mozarom, predsjednicom dubrovačke Matice iseljenika, Dubravkom Sarić, bivšom ravnateljicom Linda i Brankom Martinović Vuković, predsjednicom Hrvatsko-austrijskog društva u Dubrovniku. (Maja Mozara)

Mnoštvo australskih Hrvata pohodilo na Duhove Springvale

Sveti obred mise predvodio je fra Ivo Tadić koji je zbog ove svečanosti pristigao iz Wollongonga (HKC Marija Kraljica Hrvata) uz ostale dušobrižnike hrvatskih katoličkih centara

Dvorana u kojoj je bio organiziran ručak nakon sv. mise

Misno slavlje predvodio je fra Ivo Tadić koji je zbog ove svečanosti pristigao iz Wollongonga (HKC Marija Kraljica Hrvata)

Tekst/foto: Suzana Fantov

Nedjelja Duhova u najsvečanijem raspoloženju župljana, ali i mnogobrojnih vjernika koji su pristigli iz ostalih hrvatskih katoličkih centara, proslavljena je u HKC Duha Svetoga u australskome Springvaleu (Melbourne). Uz svetu misu, organizirani ručak, druženje i zabavu, članovi hrvatskih zajednica proslavili su ovaj blagdan i zaštitnika ovoga centra.

Dobrom raspoloženju svakako je pridonio ugodan i sunčan jesenski dan kad su već u ranim jutarnjim satima počeli pristizati vjernici, Hrvati koji su doputovali autobusom čak iz udaljenih hrvatskih zajednica Geelonga, Clifton Hilla, Sunshinea, Fawlknera... Osmijeh i radost, čestitke uz 'rođendan' koji slave svi pripadnici pod okriljem Crkve pratile su nedjeljnu svečanost, ispunile posebnim ozračjem dvoranu crkve sv. Duha koja je ovom prilikom bila dodatno ukrašena bijelim cvijećem, zelenilom kraj oltara prekrivenog simbolima prisutnosti Duha Svetoga, bijele golubice.

Sveti obred mise predvodio je fra Ivo Tadić koji je zbog ove svečanosti pristigao iz Wollongonga (HKC Marija Kraljica Hrvata) uz ostale dušobrižnike hr-

vatskih katoličkih centara, koji su svojom prisutnošću uveličali ovo nedjeljno euharistijsko slavlje.

Svoju zahvalu svima koji su sudjelovali u organizaciji ove proslave, dobrodošlicu svojoj subraći vlč. Josipu Vranješ (HKC Sunshine), vlč. Velimiru Maglici (HKC Clifton Hill), vlč. Luki Pranjiću (HKC Geelong), fra Ivi Tadiću (HKC Wollongong), u ime centra uputio je vlč. Ivica Zlatunić, župnik HKC Duha Svetoga, pozdrave i čestitke svima koji su se okupili kako bi na ovome mjestu proslavili patrona ove župe, rođendan Crkve. Prostor crkvene dvorane bio je ispunjen

Okupljanje u HKC Duha Svetoga

do posljednjega mjesta, a među mnogobrojnim posjetiteljima bili su i predstavnici Hrvatskoga konzulata u Melbourneu, Dubravko Belavić (generalni konzul RH) i njegov pomoćnik Miroslav Miletić (konzul trećeg razreda).

Uz pjesmu crkvenoga zbora svaka-ko treba pohvaliti i dječja izvježbana grla koja su s oduševljenjem pridržavala svoje pjesmarice i sudjelovala u ovome svečanom obredu. Zajedno s njihovom učiteljicom, Glorijom Jurešić, svojom pjesmom pratili su nedjeljne molitve.

Nakon svete mise, u dvorani centra, nastavljeno je druženje uz organizirani ručak koji su pripremili domaćini dočekavši svoje goste, prijatelje... Nitko nije odolao toplom i ukusno pripremljenome ručku, zajedničkom objedu u kojem se nastavilo uživati u susretu i razgovoru s mnogobrojnim prijateljima koji su pristigli i iz vrlo udaljenih krajeva grada, a nakon toga i plesu. Dobre note glazbenoga sastava "Tajne" podigle su sve na plesni podij gdje se nastavilo u dobrom raspoloženju sve do poslijepodnevni sati. ■

ENG Pentecost Sunday was celebrated in a festive atmosphere by the local parishioners and by many church members from other Croatian Catholic parishes at the Holy Spirit Croatian Catholic Centre in Australia's Springvale (Melbourne).

Hrvatski kulturni vrt – dragulj Clevelanda

Hrvati iz Clevelanda i okolice posvećuju ovaj Vrt svim majkama koje su došle u Ameriku tražeći slobodu za sebe i svoje, saznajemo u razgovoru s predsjednicom *Croatian Heritage Museum and Library* Brankom Malinar

Hrvatski kulturni vrt (*Croatian Cultural Garden*) u znamenitom Rockefellerovu parku (u okviru Kulturnih vrtova Clevelanda)

Tekst: Vesna Kukavica

Dolaskom prvih sunčanih dana Hrvati Clevelanda i okolice mogu uživati u ljepotama novoizgrađenoga Hrvatskoga kulturnog vrta (*Croatian Cultural Garden*), koji je prema idejama i obilnoj financijskoj potpori naše mnogobrojne iseljeničke zajednice oblikovao pejzažni arhitekt Jim McKnight u poznatome Rockefellerovu parku i to u sklopu Kulturnih vrtova Clevelanda (*Cleveland Cultural Garden Federation*) koji se sastoje od mnoštva etničkih vrtova. Kulturni vrtovi Clevelanda, gotovo stoljetne tradicije, prezentiraju bogatstvo različitosti useljeničkih naroda koji žive u toj američkoj metropoli savezne države Ohio i posebnosti njihovih hortikulturnih stilova.

O projektu desetljeća clevelandskih

Hrvata razgovarali smo s predsjednicom *Croatian Heritage Museum and Library* Brankom Malinar, koja ističe da se hrvatska zajednica oko ovog projekta 21. stoljeća krajobrazne arhitekture iznimno snažno angažirala i da je rezultat prelijepi park koji s prvim sunčanim danima otvara svoju dušu posjetiteljima.

ČESTICA OD DVA JUTRA

"Muzej hrvatske baštine i knjižnica osnovani su prije šest godina, čiji je specijalni odbor zatim inicirao izgradnju, prikupljanje građe i oblikovanje Hrvatskoga kulturnog vrta u sklopu poznatoga Rockefellerova parka u Clevelandu. Izabrana zemljišna čestica, koja se nalazi u povijesnome dijelu Rockefellerova parka, veličine je oko dva jutra. Tako se Hrvatski kulturni vrt (HKV) smjestio na prostoru između Mađarskog i Židovskog kulturnog vrta na Martin Luther King Jr. Dri-

veu i East Boulevardu, drugim riječima proteže se od MLK Blvd. pa sve do East Blvd. Prije pet godina, točnije 10. siječnja 2010., održan je sastanak na kojem je bilo prisutno oko 125 Hrvata. Okupljeni su iznijeli mnoštvo ideja o vizualnom oblikovanju Vrta i botaničkim značajkama pa se ubrzo počeo skupljati novac među našim ljudima kako bi se ideje o izgledu Vrta i njegovoj biološkoj raznolikosti nesmetano razvijale. *Edward & Catherine Lozick Foundation*, čiji su osnivači podrijetlom Bračani, najveća je zakladnička donacija. S druge strane, fascinantna je broj pojedinačnih donacija za oblikovanje Vrta od Hrvata i građana hrvatskih korijena koji žive ovdje u saveznoj državi Ohio", rekla je Branka Malinar.

GRADNJA U DVIJE FAZE

"Gradnja HKV-a započela je prije četiri godine, točnije u travnju 2011., a tekla je u dvije faze. Završetak prve faze izgradnje na hrvatskome kulturnom spomen-području u Clevelandu obilježen je prigodnom svečanošću 3. lipnja 2012. g. uz nazočnost mnogobrojnih Hrvata i njihovih prijatelja, među kojima su bili uglednici iz javnoga života Amerike i Hrvatske

Edward Lozick i Branka Malinar

poput Franka Jacksona, gradonačelnika Clevelanda, zastupnice 11. kongresnoga okruga za Ohio Marcie L. Fudge, veleposlanika RH u SAD-u Joška Para i sl. Najsigurniji među uzvanicima, uz američke građane hrvatskih korijena, doimao se Paul Burik, predsjednik *Cleveland Cultural Garden Federation* (CCGF), koja simbolizira skladni suživot useljeničkih etničkih zajednica u dvomilijunskoj metropolitanskoj područja Clevelanda. Velik su prilog u organizaciji dali i Tom Turkalj, sin kipara J. Turkalja, Marija Vokić, Helena Sekulić, kao i svi vrijedni članovi inicijativnog odbora HKV-a, desetak naših kulturno-umjetničkih društava i župljana svih hrvatskih župa na clevelandskom području na čelu s našim župnicima. Popis onih koji su se angažirali oko HKV-a je vrlo velik i teško je sve pojedinačno navesti. Svima od srca - hvala! Najkraće rečeno, obje su faze izgradnje HKV-a uspješno okončane prošloga ljeta pa su vrata našeg Vrtu u dolazećim ljetnim danima širom otvorena", nastavlja predsjednica Malinar. Replike monumentalne Višeslavove krstionice i skulpture "Majke useljenika", rad hrvatskoga kipara Josipa Turkalja, među zanimljivijim su eksponatima u postavu umjetnina na otvorenome.

"U postament te brončane skulpture uklesana su tri identitetska znaka hrvatskoga naroda koji simbolično povezuju starohrvatsku kulturu od stoljeća sedmog do suvremenog doba: pleter, glagoljicu i nacionalni grb neovisne RH. Uz izabrano hrvatsko znakovlje na postamentu skulpture uklesana je i posveta čiji tekst vjerodostojno svjedoči o iseljeničkome nepresušnom rodoljublju i čovjekoljublju: 'Hrvati iz Clevelanda i okolice posveću-

Gradonačelnik Clevelanda Frank Jackson

Svečanost otvorenja Hrvatskog kulturnog vrtu

ju ovaj kip *Majke useljenika*, kao i ovaj Vrt, svim majkama koje su došle u ovu zemlju tražeći slobodu za sebe i svoje", objasnila nam je Branka Malnar dodavši kako su u Hrvatskoj naručene i klupe od bračkoga kamena, njih ukupno šest, koje su kao *spomenak* na mediteransku kolijevku sponzorirali ljudi dalmatinskih korijena. Tvrtka obitelji Katic *Enterprise Welding* organizirala je zahtjevan prijevoz iz Hrvatske o svom trošku.

REPLIKA KRSTIONICE KNEZA VIŠESLAVA

"Američko hrvatsko žensko društvo darovalo je novac za izradu replike krstionice kneza Višeslava, a obitelji Ivana, Slavka i Nikole Katic zaslužne su za njezino iznimno zahtjevno dopremanje u Cleveland. Višeslavova krstionica simbolizira početke kršćanstva u Hrvata, koje su naši preci u svojim dušama prenijeli u Ameriku. Njezina replika krase clevelandski Vrt u prirodnoj veličini. Velečasni Mirko Hladni blagoslovio je Krstionicu, a gradonačelnik Clevelanda Frank Jackson održao je prigodni govor u nazočnosti mnogobrojnih građana i kulturno-umjetničkih društava hrvatskih korijena, koja su izvela prigodni program dana 10. 8. 2014.", zaključuje Branka Malinar.

U Ohiju danas živi zajednica s više od sedamdeset tisuća američkih Hrvata. Povjesničari migracija bilježe da je u tome gradu djelovalo i djeluje oko pedeset hrvatskih organizacija, dvije župe, dva narodna doma, jedna škola hrvat-

Replika skulpture "Majka useljenika", rad hrvatskog kipara Josipa Turkalja

skoga jezika, četiri radijska programa i niz kulturno-umjetničkih društava te folklornih i tamburaških sastava, kao i znatan broj fraternalističkih i humanitarnih organizacija.

Kulturni vrtovi Clevelanda, koji imaju 27 etničkih vrtova, u stoljetnoj tradiciji bilježe i tzv. Jugoslavenski kulturni vrt koji, na žalost, u svome sastavu nije imao niti jednu hrvatsku kulturnu ili botaničku znamenitost unatoč tisućljetnoj riznici kulturnog stvaralaštva Hrvata u domovini i dijaspori. Ideja izgradnje Hrvatskoga kulturnog vrtu u Clevelandu nailazila je na mnoge zapreke tijekom sedamdesetogodišnje dominacije unitarističke jugoslavenske države, u čijem je sastavu bila Republika Hrvatska do prvih demokratskih izbora devedesetih godina 20. stoljeća. Posljednjih dvadesetak godina ideja o izgradnji vrtu ponovno je aktualizirana među našijencima. Danas je Hrvatski kulturni vrt – dragulj Clevelanda, u čiji je život utkana energija svih pripadnika hrvatske zajednice te preljepe američke metropole u Ohiju. ■

Replika Krstionice kneza Višeslava

ENG We spoke with Croatian Heritage Museum and Library president Branka Malinar about the newly constructed Croatian Cultural Garden, the project of the decade for the Croatian community of Greater Cleveland.

Još uvijek ima nade za Hrvate u istočnome Srijemu

"Malo koja biskupija može se podičiti tako slavnom i dugom poviješću i tolikim brojem poznatih svjedoka-mučenika. Čini se da su prvi vjerovjesnici došli već u apostolska vremena"

Đuro Gašparović,
biskup srijemski i mons.
Eduard Španović

Razgovarala: **Marija Hećimović**

Na čelu današnje Srijemske biskupije, po broju katolika relativno male ali ne i poviješću i značenjem, nalazi se mons. Eduard Španović, dekan srijemskomitrovačkog dekanata i generalni vikar Srijemske biskupije. U daljnjoj povijesti, ali i bližoj, Katolička crkva na tom je prostoru čuvar i branitelj ne samo vjerničkoga katoličkog identiteta, nego i hrvatskoga identiteta općenito. Svoj veliki doprinos tome dao je i danas daje mons. Španović, rođen 1962. u Srijemskoj Mitrovici. Osnovnu školu završio je u rodnome gradu, a zatim biskupijsku klasičnu gimnaziju i bogoslovne studije u Đakovu gdje je 1988. zaređen za svećenika. Nakon što je bio kapelan u Osijeku i Donjem Miholjcu te župnik u Novome Slankamenu, naš sugovornik je od 1999. do danas župnik u Srijemskoj Mitrovici.

Vaša biskupija imala je slavu, ali i mučeničku povijest. Poznati su srijemski mučenici s početka IV. stoljeća... Možete li nam ukratko reći nešto o njoj?

- Malo koja biskupija može se podičiti tako slavnom i dugom poviješću i tolikim brojem poznatih svjedoka-mučenika. Čini se da su prvi vjerovjesnici došli već u apostolska vremena. Predaja kaže da su već učenici svetoga Petra i Pavla bili prvi osnivači crkvenih općina u ovim krajevima. Za Srijemsku Mitrovicu, stariji Sirmium, povjesničari kažu da je grad careva i mučenika jer je ondje rođeno šest rimskih careva i mnoštvo prvokršćanskih mučenika. Među srijemskim mučenicima ističu se sv. Irenej, sv. Anastazija i sv. Dimitrije, po kojem će Sirmium postati *Civitas sancti Demetrii* - grad svetoga Dimitrija.

Koji su danas izazovi Katoličke crkve u Srijemu?

- Teško je biti čuvarom tako velikih i značajnih svetinja i velikoga povijesnog naslijeđa, s malim brojem vjernika-katolika, raspršenih, zbunjenih i ponekad uplašanih zbog svega što što im se dogodilo krajem prošlog stoljeća. Ne samo da je veliki izazov, nego je nekada i posebno "umijeće" na ovom prostoru i u ovom vremenu živjeti svoj katolički i hrvatski identitet. U novije vrijeme prilike su bolje, ali još ostaju mnoge teškoće i problemi s kojima se susreće katolička i hrvatska zajednica na ovom prostoru.

S teritorija Biskupije 90-ih godina moralo je otići mnoštvo vjernika čemu ste, na kraju, i sami svjedočili. Unatoč svim ožiljcima život mora dalje...

Nemile i teške događaje iz 90-ih godina na ovome srijemskom prostoru možemo bolje razumjeti ako se sjetimo događaja nakon Drugoga svjetskog rata

kada je istočno-srijemske Hrvate zadesila tragedija i kada je pobijeno mnoštvo mladih ljudi. Cijeli narod proglašen je neprijateljskim i nepoželjnim. O tome se kasnije nije smjelo ni pričati ni slušati. U narod je unesen strah i neizvjesnost. Zbog svega što se događalo u nekih se pojavio osjećaj frustracije zbog nacionalne pripadnosti. S početkom Domovinskoga rata u Hrvatskoj počinje za Hrvate u istočnome Srijemu nova tragedija, masovni progoni i iseljavanja. Tako neka hrvatska sela potpuno nestaju. Posebni pritisak i progon bio je u mjestima gdje su Hrvati činili većinu stanovništva. Kukujevci, skoro 100-postotno hrvatsko selo, potpuno su iseljeni. Slična sudbina zadesila je i Gibarac, Hrtkovce, Slankmen, odakle je otišlo oko 80 posto Hrvata. Nema mjesta odakle Hrvati nisu selili. Jasno je da nitko od lijepoga ne bježi. Tih godina bio sam župnik u Novome Slankamenu i svjedok muke i tragedije koja se dogodila hrvatskome narodu u Slankamenu i Srijemu.

Mons. Eduard Španović
predvodi misno slavlje

Kada je riječ o broju protjeranih Hrvata, koliko ih je otišlo prema Vašoj prosudbi?

- Prepolovljeni smo. I sve nas je manje na ovome dragome srijemskom prostoru jer ponajviše su se selili mladi ljudi. Veliki broj mladića i općenito mladih ljudi pobjegao je od mobilizacije kako bi izbjegli da pucaju na domovinu. Ni jedan sud nije sudio zbog zločina da su mladi ljudi, Hrvati iz Srijema i Vojvodine, prisiljavani da idu pucati na svoju domovinu. Što su zbog toga proživljavali, o tome će govoriti povijest. Da nije bilo mobilizacije mladih ljudi i zločinačkog pritiska da idu u rat protiv svoje domovine, ne bi bilo tolikog odseljavanja, ljudi bi izdržali napade i progone kojima su bili izloženi, ali da im sinovi idu pucati na vlastitu domovinu, to nisu mogli izdržati.

Održavaju li iseljeni Srijemci kontakte sa zavičajem i kakva su Vaša iskustva u tome?

- U novije vrijeme pojedinačno i rijetko zajednički dolaze odseljeni srijemski Hrvati u svoja rodna sela i gradove, izdaleka gledajući svoje kuće, odlazeći samo na groblje i u crkvu i posjećujući malobrojnu rodbinu koja je ostala. Veliki broj odseljenih ne dolazi niti želi doći u Srijem, ne zato što ne vole svoj zavičaj i što ne bi voljeli vidjeti svoje kuće i običi grobove svoji predaka, nego zbog velikog bola u duši, kako sami svjedoče. Susreti s odseljenim sunarodnjacima i rodbinom uvijek su puni emocija i suza. Gledajući sa strane, danas bi rijetko tko razumio te osjećaje.

Preostali srijemski Hrvati poprilično su dobro organizirani na kulturnom planu. Jeste li time zadovoljni?

- Čim su nastale bolje prilike preostali srijemski Hrvati organiziraju se u kulturna i prosvjetna društva i uz velike teškoće pokušavaju sačuvati svoj vjerski i nacionalni identitet. Mnoge su teškoće s kojima se susrećemo, a najveća teškoća i muka je što se osjećamo nekada usamljeno i zaboravljeno. Briga matične domovine morala bi biti veća i organiziranja. U vrijeme Domovinskoga rata i u vrijeme kada je Hrvatska tražila svoj put, nismo ništa očekivali niti tražili od domovine, ali danas je Hrvatska u mogućnosti da nam pomogne i zato tu pomoć očekujemo i molimo. Hrvatski narod u Srijemu postradao je i gotovo nestao samo zbog svoga katoličkog i hrvatskog identiteta, ne počinivši nikome nikakvo zlo i nepravdu.

S malim hrvatskim folklorasima iz Srijemske Mitrovice

I Crkva im pomaže u očuvanju identiteta...

- Kako u daljnjoj povijesti, tako i u bližoj Katolička crkva na ovom prostoru čuvar je i branitelj kako vjerničkoga katoličkog identiteta, tako i hrvatskoga identiteta. I ne samo hrvatskoga, nego i mađarskoga, njemačkoga i ostalih naroda koji pripadaju Katoličkoj crkvi. Sva hrvatska kulturna i prosvjetna društva na ovom prostoru nastala su u sklopu i na prostoru naših župa, i danas mnoga imaju sjedište i jedinu mogućnost za postojanje i djelovanje u sklopu crkvenoga prostora. U Srijemskoj Mitrovici u župnim prostorijama djeluje Hrvatski kulturni centar "Srijem" čija je aktivnost dijelom preseljena u Hrvatski dom, a tu i dalje djeluje i ima za sjedište Mađarsko kulturno društvo i Njemački kulturni centar. Imajući u vidu mali broj ljudi, organizacijske i materijalne prilike, hrvatska kulturna i prosvjetna društva dobro i vrijedno rade.

Što je s nastavom na hrvatskome jeziku?

- U novije vrijeme postoji mogućnost organiziranja nastave na hrvatskome jeziku, što je do sada učinjeno jedino u Srijemskoj Mitrovici i Sotu. U pet osnovnih škola u Srijemskoj Mitrovici izučava se predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture kao izborni predmet. Istu nastavu pohađa stotinjak djece i to s velikim uspjehom. Svake godine djeca s profesorom hrvatskoga posjećuju Hrvatsku, a ove godine bili su u Dubrovniku.

Znači li to da nade za Hrvate u Srijemu još uvijek ima?

- Nade uvijek ima, a uz nadu potrebno je još puno toga kako bi ostali i opstali na ovome prostoru. Svaka riječ i svako djelo koje nam govori da nismo zaboravljeni veseli nas i hrabri u želji da očuvamo svoj vjerski i nacionalni identitet, čovječnost i poštenje, sve ono što je resilo naše pretke. ■

ENG An interview with monsignor Eduard Španović, the general vicar of the Srijem diocese – small in terms of the number of Catholics, but significant by its history. In the distant and near past the Catholic Church has been a stalwart not only of the Catholicism, but also of the Croatian identity.

Istaknuta figura suvremene hrvatske i europske povijesti

Godine 1990. vratio se u domovinu na poziv predsjednika Tuđmana te je bio izabran za ministra turizma. U listopadu 1991. postao je ravnatelj Hrvatskoga ureda za veze s Europskom zajednicom i NATO savezom

Tekst: Vesna Kukavica Foto: Hina

U Bruxellesu je 11. svibnja u crkvi Notre-Dame de la Cambre u nazočnosti nekoliko stotina članova obitelji, predvođenih sinom Markom i suprugom Evom, prijatelja i diplomata održan posljednji ispraćaj i zatim služena misa zadušnica za baruna Janka Vranczanyja-Dobrinovića, koji je preminuo u tome gradu u 95. godini života 6. svibnja 2015. Na ispraćaju su, uz ostale, govorili hrvatski veleposlanik pri NATO-u Boris Grigić i zastupnik u Europskom parlamentu Andrej Plenković.

Političar, gospodarstvenik i diplomat Janko Vranczany-Dobrinović istaknuta je figura suvremene hrvatske i europske povijesti, stavivši se devedesetih s cjelokupnim hrvatskim plemstvom i ostalim našim građanstvom iz dijaspe na raspolaganje prvome hrvatskom demokratski izabranom predsjedniku dr. sc. Franji Tuđmanu. Djetinjstvo je proveo u Bedekovčini, gdje mu je obitelj imala posjed. Od 1937. do 1938. godine u Bruxellesu se školovao, učeći velike europske jezike, uključujući i francuski. Tijekom Drugo-

ga svjetskog rata poslan je kao domobran u časničku školu u Stockerau u Austriji. Nakon povratka odbio je stupiti u ustašku vojsku te je postao ađutant generala A. Vokića. Nakon sloma Nezavisne Države Hrvatske emigrirao je u Italiju te u Vatikanu diplomirao komunikacije. Godine 1948. naselio se u Bruxellesu, gdje je radio u austrijskome turističkom uredu, da bi zatim od 1952. radio kao poduzetnik u industriji hmelja za jednu belgijsku pivovaru. Dvije godine proveo je u francuskom Dijonu, a kao privatni poduzetnik radio je do 1968. kada se vratio u austrijsko turističko predstavništvo kao generalni direktor. Bio je član Hrvatskoga narodnog odbora (1950.) i glavni tajnik u austrijskoj Vladi.

Godine 1990. vratio se u domovinu na poziv predsjednika Tuđmana te je bio izabran za ministra turizma u prvoj demokratskoj vladi. U listopadu 1991. postao je ravnatelj Hrvatskoga ureda za veze s Europskom zajednicom i NATO sa-

vezom. Godine 1992. imenovan je hrvatskim veleposlanikom u Bruxellesu, ostvarivši niz diplomatskih uspjeha za mladu Republiku Hrvatsku.

U narodu omiljeni kardinal Franjo Kuharić i povratnik iz Francuske, istaknuti gospodarstvenik Hrvoje Šarinić, povezali su ga u ključnim trenucima stvaranja moderne demokratske države s Tu-

đmanom, koji je iznimno cijenio Vranczanyjevu pronicljivost i taktičnost u postizanju strateških diplomatskih ciljeva za Hrvatsku. S druge strane, Janko Vranczany-Dobrinović ponosio se Tuđmanovom državničkom mudrošću kojom je pobijedio u nametnutom nam ratu. Negirat će više puta mogućnost dogovora Tuđmana i Miloševića, unatoč medijskim insinuacijama, o bilo kojem pitanju.

Nakon Tuđmanove smrti i nakon dvostruke promjene vlasti na parlamentarnim izborima u RH 2000-tih godina Vranczany-Dobrinović savjetovao je predsjednike hrvatske Vlade Ivicu Račana, a zatim i Ivu Sanadera o pitanjima vezanim za euroatlantske integracije. Ostat će zapamćen po svojim plemenitim djelima za suvremenu hrvatsku naciju na prijelazu 20. u 21. stoljeće u sklopu promjenjive europske političke scene, osobito one koja nije imala prevelikog sluha za hrvatska stradanja u Domovinskom ratu i tranzicijskoj obnovi zemlje. ■

ENG Janko Vranczany-Dobrinović, a prominent figure in contemporary Croatian history, who worked closely from 1990 on with Franjo Tuđman, the Croatian president who secured the country's independence, passed away in Brussels on the 6th of May in his 95th year.

Makedonija tako daleka, a tako bliska

Uz domaćinstvo HMI-ja, izložbu je organiziralo Makedonsko kulturno društvo "Ohridski biser" iz Zagreba, a pokrovitelji manifestacije nazvane *Dani makedonske kulture* su Savjet za nacionalne manjine RH i Hrvatska matica iseljenika. MKD "Ohridski biser" u listopadu 2005. osnovali su Makedonci koji žive i rade u Zagrebu.

Tekst: **Diana Šimurina-Šoufek**

U Hrvatskoj matici iseljenika 22. svibnja otvorena je filatelističko-numizmatička izložba "Makedonija tako daleka, a tako bliska", autora Dragoljuba Siljanoskoga. Vlasnik "Foto Centra" iz Našica dobitnik je Nagrade Johan Kohlhoffer za filantropu godine Osječko-baranjske županije 2013. godine. Siljanoski je godinama aktivan u podržavanju Tamburaškog društva "Dora Pejačević", Slovačke kulturno-umjetničke skupine "Franjo Strpač Markovac" iz Markovca Našičkog i Makedonskoga kulturnog društva "Braća Miladinovci" iz Osijeka, čije aktivnosti prati videokamerom i fotoaparatom. Izložba je obogaćena i crtežima makedonskih narodnih nošnji koje je izradio arhitekt, Skopljanac Darko Marković i radovima etno-radionice "Razboj" MKD "Ohridski biser".

Uz domaćinstvo HMI-ja, izložbu je organiziralo Makedonsko kulturno društvo "Ohridski biser" iz Zagreba, a pokrovitelji manifestacije nazvane *Dani makedonske kulture*

donske kulture su Savjet za nacionalne manjine RH i Hrvatska matica iseljenika. MKD "Ohridski biser" u listopadu 2005. osnovali su Makedonci koji žive i rade u Zagrebu.

Na otvorenju izložbe govorili su ravnatelj Hrvatske matice iseljenika mr. sc. Marin Knezović, Dragoljub Siljanovski i mag. povijesti Goran Korov, koji je i autor popratnoga kataloga. U ime zagrebačkoga gradonačelnika nazočne je pozdravila glumica Kostadinika Velkovska. Prisutnima se obratio i predsjednik Društva Blagoj Šterjov, prof., a program je vodila Ivana Lazarevska, prof. U glazbenome programu nastupila je pjevačka skupina "Momi biserni" uz pratnju članova orkestra "Ohridski biser". Izložba će biti dostupna javnosti do 28. svibnja.

Hrvati u Makedoniji i Makedonci u RH regulirali su svoj status i prava međuvladinim sporazumom 2007. godine u Splitu. Zajednica Makedonaca u RH

osnovana je 1991. godine i već 24 godine djeluje kao etnička i nacionalna zajednica, odnosno kao apolitička i neprofitna udruga. U Zagrebu danas djeluje više manjinskih i mješovitih društava: MKD "Ohridski biser", Makedonski omladinski forum, MKD "Krstel Misirkov", Hrvatsko-makedonsko društvo, Zajednica Makedonaca u RH, Makedonsko-hrvatska udruga za promicanje kulturnih vrijednosti i veza "Spectrum", Makedonska udruga žena, Matica Makedonaca u Hrvatskoj i dr. U sklopu Zajednice Makedonaca, osim zagrebačkih, djeluje i MKD "Braća Miladinovci" u Osijeku, MKD "Ilinden" u Rijeci, MKD "Makedonija" u Splitu, MKD "Biljana" u Zadru i MKD "Sveti Kiril i Metodij" u Puli. ■

ENG Macedonia – So Far Yet So Near is a philatelist/numismatic exhibition by Dragoljub Siljanovski staged at the CHF headquarters in Zagreb in the frame of the Days of Macedonian Culture.

Hrvatska doslovce kao cvjetna dolina

Prema izračunu koji se nalazi u knjizi, Hrvatska je i deset puta bogatija endemima od očekivanoga. Naime, uobičajeni logaritam biodiverziteta prema površini zemlje iznosi 0,9, posto, a u Hrvatskoj 7,6 posto!

Dalmatinska iglica
(*Geranium dalmaticum*)

Grozdsti klinčić
(*Dianthus ciliatus*)

Kitaibelov jaglac
(*Primula kitaibeliana*)

Tekst: Uredništvo

Foto: Hina/Nakladnička kuća Alfa

Hrvatska je doslovce cvjetna dolina i to jedna od dvadesetak najcvjetnijih u svijetu, tako bi najkraće prosječno obrazovani čitatelj mogao predstaviti netom izišlu knjigu "Endemi u hrvatskoj flori", koju je stručna javnost ocijenila važnom pojavom u povijesti hrvatske botanike. Dugogodišnji je to rad četiriju hrvatskih botaničara i prva cjelovita kritička sinteza u Hrvatskoj o bilju kome je sudbina da uspijeva samo na uskome životnom prostoru.

Ocjena počiva na činjenici da u Hrvatskoj ima najmanje 384 biljna endema. U odnosu na jedinicu prostora, to Hrvatsku ubraja među dvadesetak vrućih točaka biljnog biodiverziteta u svijetu.

Autori Toni Nikolić i Sandro Bogdanović iz Zagreba te Milenko Milović iz Šibenika i Nenad Jasprica iz Dubrovnika, zajedno s 30 autora fotografija i ni-

zom drugih suradnika, prihvatili su se rada čiji opseg dosad nije proveden u Hrvatskoj, a koji je akumulirao višestoljetna istraživanja domaćih i stranih botaničara. Neki statistički podaci govore o količini posla - pri izradi knjige analizirani su nalazi s 22,6 tisuće mjesta, 12,7 tisuća literaturnih navoda i blizu šest tisuća neobjavljenih zapažanja. Odgovornost rada ogleda se u obvezi provjere vjerodostojnosti mnoštva ranije zapisanih podataka, što se prema Toniju Nikoliću pretvaralo u zamršene probleme botaničke forenzike.

TEUTINA ZVONČICA

Od spomenutoga broja endemičnih vrsta i podvrsta čak 110 su tzv. stenoendemi, što bi se moglo smatrati endemima endema. Autori su zauzeli stajalište da je endem biljka čiji životni prostor ne pre-

lazi oko 40 tisuća četvornih kilometara, a stenoendem četiri tisuće četvornih kilometara, premda ponekad površina njegova životnog prostora spadne na samo nekoliko četvornih kilometara. "Ne postoje dvije autorske grupe koje će posao određivanja endema napraviti isto", rekao je Nikolić.

Ilustrativan primjer uskog stenoendema je Teutina zvončica, poznata s jedinog lokaliteta pokraj Teutine špilje u

Oključini na otoku Visu. Ta višegodišnja stabljika visine desetak centimetara, koja završava cvatovima s četiri plavoljubičasta cvijeta, poznata je sa samo 250 svojih jedinki. "Sreća je što raste u okomitim vapnenačkim stijenama iznad mora pa joj je stanište nedostupno", ističe autor Sandro Bogdanović.

Inače, Teutina zvončica spada u iznimnu skupinu zvončica serije Garganice-

ae, koja obuhvaća tri hrvatska, dva talijanska i tri balkanska endema. Jedan od njih, Tomasinijev zvončić, zauzima na Učki iznad Lovrana tek šest do sedam četvornih kilometara životnog prostora.

NACIONALNO I PLANETARNO BLAGO

Prema izračunu koji se nalazi u knjizi, Hrvatska je i deset puta bogatija endemima od očekivanoga. Naime, uobičajeni logaritmi biodiverziteta prema površini zemlje iznosi 0,9, posto, a u Hrvatskoj 7,6 posto! Biljni endemi u 99,2 posto slučajeva pripadaju velikoj skupini cvjetnjača. Prema porodicama, najviše ih spada u glavočike, 39, te mahunarke, 37 endema. Flora Hrvatske nije samo nacionalno blago, nego i blago planeta, ističu autori i napominju da su to vrste i podvrste jedinstvenih, često dugih evolucijskih linija koje sadrže jedinstvene i neponovljive genotipove neslučenih bioloških potencijala.

Neka područja Hrvatske posebno se ističu po broju stenoendemičnih biljaka pa ih stručnjaci zovu "centri endemizma". To su Kvarner i obalno područje Kvarnera, Velebit, ušće Krke i šibenski arhipelag, srednjodalmatinski i južnodalmatinski otoci, Biokovo i Konavle. Inače, vruća mjesta biodiverziteta su go-

Teutin zvončić
(*Campanula teutana*)

Velebitska degencija
(*Degenia velebitica*)

Jadranska perunika
(*Iris adriatica*)

tovo sva krška područja od Alpa na sjeveru do grčkih planina na jugu. Zbog uskog područja života i uništavanja staništa na kojima rastu, te su biljke ugrožene. Čak 13 vrsta i podvrsta suočeno je s opasnošću od izumiranja, četiri su kritično ugrožene, tri su ugrožene itd. Jedna od najugroženijih je dalmatinska iglica, poznata s malog prostora na brdu Sv. Ilije na Pelješcu. Jabučki klinčić globalno je izumrla vrsta i stručnjaci već dugo ne mogu pronaći njegove primjerke na otoku Jabuci.

VRLO STRUČNA EKIPA

Građa knjige obuhvatila je istraživanja stara nekoliko stoljeća. Neki podaci sežu u 1753. godinu kad je opisan stenoendem dubrovačka zečina. Međutim, prisutan je i zapažen broj otkrića koja datiraju od 2000. do danas. Najnovije je iz prošle godine, stenoendem Teutina zvončica, a jedan od autora opisa vrste je koautor knjige Sandro Bogdanović.

Prema mišljenju promatrača, knjige

poput "Endemi u hrvatskoj flori" Na kladničke kuće Alfa može napraviti samo vrlo stručna, altruistična i dobro organizirana skupina istraživača koja je tim djelom podignula hrvatsku botaniku na veći rang. Unatoč tome autori upozoravaju da mnogobrojna pitanja ostaju neriješena iz te problematike. Čak 102 endema za sada nisu obrađena u dostatnoj mjeri, zbog nedostatka ili dvojbenih podataka. Neki endemi će po svemu sudeći otpasti iz toga popisa, poput poznate i amblematske hrvatske sibireje, jer je molekularno utvrđeno da nema bitne razlike između nje i altajske sibireje iz Azije.

Također, u stručnoj javnosti se ističe da je ta knjiga bačena rukavica drugim područjima biologije koja također imaju što pokazati u vezi s hrvatskim biodiverzitetom. ■

ENG Croatia is literally a "vale of flowers" – this would be a brief summary by the average reader of the recently published book *Endemic Species in Croatia Flora*, deemed by experts to be a major contribution to Croatian botany.

Hommage Pepiti Turini

Pepita je 1960-ih bila ugledna čileanska novinarka i spisateljica te je kao istaknuta promotorica kulture i svestrana umjetnica sa suprugom piscem, folkloristom i istraživačem Orestom Plathom okupljala ondašnju čileansku intelektualnu elitu

Tekst: Vesna Kukavica

Dvojezično hrvatsko-španjolsko izdanje zbirke priča čileanske književnice hrvatskih korijena Josefe Alvine Turine zvane Pepita pod naslovom *Božićne i druge priče* = *Cuentos navideños y otras narraciones* predstavljeno je 13. svibnja 2015. u sklopu *Dana čileanske kulture* u Društvu hrvatskih književnika u Zagrebu. Riječ je o posthumnom izdanju kratkih proza autorice Turine koja je prije tri desetljeća živjela u Čileu, u izboru i prijevodu Jerka Ljubetića, dopisnoga člana čileanske Akademije za jezik. Ljubetić je među prvim u Hrvatskoj upozorio na bujnu književnost koju više od jednog stoljeća stvaraju čileanski pisci hrvatskog podrijetla i na njezine hrvatske komponente. O značaju potpunijeg ubaštinjenja proze čileanske književnice hrvatskih korije-

na Pepite Turine govorili su hispanistica dr. sc. Željka Lovrenčić i voditeljica splitske podružnice Hrvatske matice iseljenika Branka Bezić-Filipović, koja je nazočnima prikazala biografski film o životnome putu te slavne književnice i kulturne djelatnice od Punta Arenasa, preko mladenačkih dana u Valdiviju do Santiaga u kojem živi od studentskih dana 1936., gdje je pamte i kao osnivačicu Čileanskog ogranka međunarodnog udruženja za knjigu namijenjenu djeci i mladeži. Zbirku Pepitinih odabranih priča, čiji je opseg 110 stranica, objavila je Naklada Bošković iz Splita, čiji je glavni urednik Zoran Bošković govorio o nizu Ljubetićevih prevodilačkih pothvata djela književnika iz te daleke južnoameričke zemlje koji su dali značajne prinose objema književnim scenama.

Ulomke iz knjige interpretirala je spisateljica i diplomatkinja Tuga Tarle, koja je osmislila i uspješno producirala

cijelu manifestaciju od 12. do 16. svibnja posvećenu kulturi Čilea u kojoj dulje od stoljeća stvara mnogobrojna hrvatska zajednica, što se iskazuje u raznovrsnim umjetničkim izričajima od audiovizualne baštine, filma do literature.

VRHUNSKA INTELJEKTUALKA I SJAJNA ESEJISTICA

Književna kritičarka i prevoditeljica Željka Lovrenčić, koja je u svojoj doktorskoj disertaciji znanstveno valorizirala hispanističku *Croatiku*, podsjetila je nazočnu publiku kako je Pepita Turina (Punta Arenas, 1. III. 1907. - Santiago, 1. III. 1986.) šezdesetih 20. stoljeća bila ugledna čileanska novinarka i spisateljica te je kao istaknuta promotorica kulture i svestrana umjetnica sa suprugom piscem, folkloristom i istraživačem Orestom Plathom okupljala ondašnju čileansku intelektualnu elitu.

Hispanistica Željka Lovrenčić, uz

Dr. sc. Željka Lovrenčić, Branka Bezić-Filipović, Tuga Tarle i Zoran Bošković

ostalo, rekla je: "Pepita Turina bila je vrhunska intelektual-ka i sjajna esejistica, pisala je i književne, glazbene, kazališne i filmske prikaze u novinama i na radiju, držala predavanja o književnosti i glazbi na južnoameričkim sveučilištima, a također je suosnivačica eksperimentalnog kazališta na Čileanskom sveučilištu. Ovdje valja istaknuti i to da je Pepita Turina bila svjesna svojih korijena i ponosna na njih."

MISAONA PROZA

Govoreći o literarnoj ostavštini autorice dr. sc. Lovrenčić je naglasila: "Prvi roman Pepite Turine *Un drama de almas* (*Drama duša*) izišao je 1934. Sedam godina kasnije objavila je u Santiagu svoj drugi roman naslovljen *Zona íntima: la soltería* (*Prisni prostor: osamljenica*), a malo zatim četrdesetih i treći naslovljen *Una mujer escucha* (*Žena sluša*). Godine 1977. i 1985. tiska svoja najizvornija djela koja je definirala kao misaonu

prozu: *Multi diálogos* (*Multidijalozi*) i *Multidiálogos sobre el matrimonio, la familia y sus prismas* (*Multidijalozi o braku, obitelji i njihovim prizmama*). Uz to, Turina je autorica zapaženih književnoteorijskih studija o Waltu Whitmanu kao i o čileanskoj poeziji objavljivanih sredinom prošloga stoljeća. O Pepiti Turini pisali su čileanski kritičari.

Juan Antonio Masone posvetio joj je knjigu *Pepita Turina o la vida que duele* (*Pepita Turina ili život koji boli*). Godine 1960. objavila je zapaženo antologičarsko djelo *Seis cuentos de escritores Chileno-Yugoslavos* (*Šest priča čileansko-jugoslavenskih autora*) u kojoj je i njezina priča *Žena koja nije htjela vidjeti Sunce*. Među posljednjim radnjama koje je napravila u životu bilo je slanje primjeraka svojih knjiga na *Prvi sajam knjiga čileansko-hrvatskih pisaca* održan u Santiagu. Obožavala je svoje blizance, kćer i sina - Karen i Carol, koji se s ponosom brinu o umjetničkoj ostavštini svoje majke."

"U knjigu *Božićne i druge priče* uvršteno je šest Pepitinih kratkih proza: *Utočište zvona*, *Stablo kamen-ruže*, *Konji promijeniše boju*, *Crvenokosa djevojčica*, *Tri razdoblja Sergijina života* i *Žena koja nije htjela vidjeti Sunce*. Priče su namijenjene djeci i mladima, ali i odraslima koji žele uživati u maštovitosti spisateljice i univerzalnim porukama ljubavi, mira i nade. Pisane su profinjenim jezikom, a u njima se zrcali duboka osjećajnost", zaključila je Željka Lovrenčić. ■

Hispanistica
dr. sc. Željka
Lovrenčić

MANJINSKA VIJEST

SURADNJA HRVATA U VOJVODINI S OSIJEKOM

OSIJEK - Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (ZKVH) Tomislav Žigmanov potpisao je u Osijeku u ponedjeljak, 18. svibnja, s vršiteljicom dužnosti pročelnika Odjela za kulturologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera doc. dr. sc. Ivanom Žužul Ugovor o međunarodnoj znanstvenoj, kulturnoj i umjetničkoj suradnji. Riječ je o četvrtom takvom dokumentu kojim Zavod nastoji osnažiti kako aktivnosti od značaja za kulturu vojvođanskih Hrvata, tako i pospješiti veću integriranost vlastitoga kulturnog prostora u cjelinu hrvatske kulture. U uvodnome dijelu Ugovora stoji kako su: "Polazeći od međusobnog poštovanja i priznavanja te prepoznatih zajedničkih interesa sa željom unaprjeđivanja međusobne suradnje na područjima društvenih i humanističkih znanosti, kulture i umjetnosti te na području zaštite i očuvanja kulturne baštine, a u uvjerenju da će time pridonijeti učvršćivanju cjelokupne znanstvene, kulturne i umjetničke suradnje između matične države, posebice regionalno povezanoga prostora te Hrvata u Vojvodini, Republici Srbiji i Republici Hrvatskoj", dvije strane pristupile zaključivanju Ugovora.

U člancima Ugovora precizira se kako će se Odjel za kulturologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata "uzajamno potpomagati i poticati međusobnu suradnju" te da "potpisnici ovim Ugovorom uspostavljaju uzajamnu trajnu, dugoročnu suradnju, koja će se temeljiti na društvenim i humanističkim znanostima i zajedničkim potrebama u kulturi, umjetnosti te zaštiti i očuvanju kulturne baštine, odnosno u onim područjima društvenoga života koji su od značaja za matičnu državu i Hrvate u Vojvodini, a napose onima vezanima uz prepoznavanje i očuvanje kulturnog i nacionalnog identiteta".

Ugovor je potpisan zahvaljujući posredovanju i zalaaganju konzula prvoga razreda Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Subotici Hrvoja Ambreuša. (*Hrvatska riječ*)

ENG A posthumous collection of stories by Chilean writer of Croatian extraction Pepita Turina was presented during the Chilean Culture Days in Zagreb from May 12th through 16th.

Hrvati u Brazilu

Prvi hrvatski dušobrižnik u Brazilu bio je vlč. Damjan Rodin koji je u tu zemlju došao 1948. godine. No, on je isključivo među Hrvatima djelovao samo oko godinu dana, a zatim je prešao u Rio de Janeiro gdje je razvio veliku aktivnost osnivajući župe, škole, bolnicu i svakovrsnu socijalnu skrb za siromahe

Croatia Sacra Paulistana,
São Paulo

Tekst: **Ivan Čizmić**

Foto: **Monografija "Iseljena Hrvatska"**

Za Brazil, najveću južnoameričku državu i jednu od najvećih na svijetu (8.513.844 četvorna kilometra) Hrvati pokazuju zanimanje još i prije Prvoga svjetskog rata. Javnost u Hrvatskoj i u iseljeništvu do Prvoga svjetskog rata često je bila obavještavana o stanju u Brazilu uz preporuke da se iseljava u tu zemlju. Tako je dubrovačka "Crvena Hrvatska" još 20. ožujka 1897. pisala: "Nemamo za sad točnih podataka kad su prvi Hrvati počeli dolaziti u Brazil. Prema nekim, bilo je to još sredinom 19. stoljeća. No bilo ih je, zacijelo, malo." Spominje se prvi uspješni Hrvat, Tito Sudač, ljekarnik u São Paulu. Međutim, treba naglasiti i da su jača imigracijska kretanja usmjerena prema južnoameričkom kon-

tinentu započela kasno, tek u 19. stoljeću, pošto je većina zemalja stekla nezavisnost. Od najprivlačnijih imigracijskih zemalja bile su Brazil, Argentina i Čile. Mogućnosti za useljavanje u navedene zemlje bile su vrlo povoljne. Useljeničke vlasti tih zemalja nudile su imigrantima razne povlastice vodeći brigu za njih od trenutka iskrcavanja do dolaska na mjesto rada. Brazil je, kao i Argentina, nakon stjecanja nezavisnosti u 19. stoljeću poticao imigraciju bijelog stanovništva, a Federalna vlada kao i vlade saveznih država u većini slučajeva plaćale su prijevozne troškove imigranata od Europe do Brazila.

POLJOPRIVREDNA RADNA SNAGA

U imigracijska kretanja prema Južnoj Americi uključili su se, kako smo spomenuli, i hrvatski emigranti koji u ve-

ćem broju dolaze u 19. stoljeću. Kako je većina zemalja tražila poljoprivrednu radnu snagu, naši iseljenici, pretežno poljoprivredni radnici, za vrijeme zime dok nisu mogli raditi odlazili su u Brazil. Tako je nedavno "Jutarnji list" u izvrsnome članku o iseljavanju iz našega 'najiseljeničkijega' mjesta Blata na Korčuli, spomenuo i primjer tzv. lančanog iseljavanja: "Ove godine obilježiti će se 90. godišnjica od kada je u samo jednom danu mjesto Blato, koje je svojevremeno slovalo kao najveće selo u Jugoslaviji, izgubilo više od tisuću svojih žitelja. Brodovima iz Prigradice i Vele Luke stotine vinogradarskih obitelji uputilo se prema Južnoj Americi i Australiji."

Prvi svjetski rat te svjetska ekonomska kriza uvjetovali su pretvaranje jednog dijela naše privremene emigracije u stalnu. U razdoblju između dva rata ojačala je emigracija iz naših krajeva te se u tom razdoblju i najviše imigranata uselilo u Brazil.

Hrvatski dom "Alojzije
Stepinac", São Paulo

Pjevačko društvo "Jadran", São Paulo, 1950.

Zora Seljan i Antonio Olinto, Rio de Janeiro

Suvremena imigracijska politika većine zemalja Južne Amerike ne ograničava useljavanje, ali zbog nedovoljne razvijenosti poljoprivrede, ponajprije industrije, te neriješenih socijalnih i drugih problema zemlje Južne Amerike ne mogu privući jaču imigracijsku struju.

PRVA HRVATSKA DRUŠTVA

S povećanjem broja iseljenika počinje jačati zanimanje za društveni život. Budući da nisu imali svoje društvo, naši se ljudi najprije učlanjuju u Austrougarsko društvo. Godine 1903. osnivaju tamburaško društvo "Viribus Unitis". Godine 1907. Hrvati osnivaju društvo "Jugoslavenski sokol". Društvo je unajmilo

najljepše prostorije u São Paulu. "Jugoslavenski sokol" imao je biciklistički i glazbeni odjel. Godine 1908. tamburaškim zborom "Sokola" upravljao je Čeh Emilij Pavlovsky, učenik Praškoga konzervatorija, "koji ga je umjetnički upravo usavršio".

Prvi hrvatski dušobrižnik u Brazilu bio je vlč. Damjan Rodin koji je u tu zemlju došao 1948. godine. No, on je isključivo među Hrvatima djelovao samo oko godinu dana, a zatim je prešao u Rio de Janeiro gdje je razvio veliku aktivnost osnivajući župe, škole, bolnicu i svakovrsnu socijalnu skrb za siromahe. Bio je veoma cijenjen pa su ga gradske vlasti Rija imenovala počasnim građaninom i odredile da jedno predgrađe Rija dobije ime "Barrio Croacia". Poslije njega u São Paulo dolazi o. Josip Mravak, isusovac koji je razvio veliku aktivnost osnivajući društvo "Croatia Sacra Paulistana", i gradeći veliko središte, Hrvatski dom kardinala Stepinca, u kojemu se danas okupljaju Hrvati u São Paulu. Kad je dr. Mravak imenovan profesorom na sveučilištu u Rio de Janeiro, njegov rad nastavio je vlč. Josip Sukner, svećenik Zagrebačke nadbiskupije. Poslije njega hrvatsku pastvu preuzimaju splitski franjevci o. Ivo Hršić i o. Pavao Boljat, bez vlastitoga pastoralnog središta, a misu za Hrvate imaju u crkvi *Nossa Senhora do Carmo*. Dekretom metropolitanske kurije od 1. travnja 1976., fra Ivo Hršić imenovan je upraviteljem hrvat-

ske personalne župe - *Paroquia Pessoal de Croatas* - dok mu je u radu pomagao fra Pavao Boljat.

UGLEDNI GRAĐANI BRAZILA

Danas u Brazilu žive djeca hrvatskoga istraživača Stjepana - Steve Seljana, ugledni građani. Najveći uspjeh dosegla je Zora Seljan. Nakon što se udala za uglednoga brazilskog književnika i diplomata Antonija Olinta, počeli su djelovati u paru kao urednici i izdavači novina u New Yorku, Londonu i Rio de Janeiro. Više puta posjetili su Hrvatsku, Zagreb i Karlovac, a u jeku Domovinskoga rata svojim su člancima u svjetskim novinama i osobnim poznanstvima s vodećim državicima pridonijeli tome da su Brazil i druge južnoameričke zemlje među prvim priznale neovisnu Republiku Hrvatsku.

Još dva Hrvata poznata su u Brazilu: ing. Zvonimir Matijević i profesor Mario Vrandečić, koji je postao jedan od najcjenjenijih brazilskih kardiokirurga i kreatora biološkog zalistka koji se danas rabi pri složenim operacijama srca diljem svijeta. I obitelj Šime Deura uspješna je u São Paulu. Njegovi sinovi Marin, Miroslav i Tomislav profesori su na sveučilištu, a Tomislav ima i uspješnu turističku agenciju, specijaliziranu za 'vjerski turizam', pa među ostalim dovođi turiste i u Hrvatsku. U Brazilu danas žive i rade dva hrvatska slikara, Carlos Kiš i Vito Salieri. ■

ENG Ninety years ago a large group of the natives of the town of Blato on the island of Korčula migrated to Brazil, the largest country in South America.

Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika učite kada želite i gdje želite

A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian. Learn when and where you want.

Sveučilište u
Zagrebu

HIT-1

Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika

The first on-line course of Croatian as second and foreign language

14. rujna – 6. prosinca 2015.

September 14 - December 6, 2015

■ 7 nastavnih cjelina u sustavu MoD (utemeljen na Moodlu)	■ <i>7 learning units in the Moodle-based e-learning system</i>
■ 150 nastavnih aktivnosti	■ <i>150 learning activities</i>
■ 24 sata online nastave u živo	■ <i>24 hours of real-time communication online</i>
■ iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik	■ <i>experienced language instructors, specialists in Croatian as L2</i>
■ interaktivan, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika	■ <i>an interactive, communicative and individual approach to language learning</i>

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici

Look at videos about the course at web page

www.matis.hr

Obavijesti i upisi

additional information and enrollment:

ecroatian@gmail.com

"Nikad više rata"

"Težnja za mirom i trud oko njegova postizanja sukobljavaju se s činjenicom da se u svijetu danas vode toliki oružani sukobi. To je vrsta trećega svjetskog rata koji se vodi u dijelovima", rekao je Papa na propovijedi na stadionu Koševo pred oko 67.000 hodočasnika

Poglavar katoličke crkve pozvao je Hrvate, Bošnjake i Srbe u BiH na slogu i mir

Tekst: Uredništvo Foto: HINA/EPA

Papa Franjo boravio je u subotu 30. svibnja u Sarajevu u državnome posjetu i pastoralnome pohodu Bosni i Hercegovini. Papin pohod održao se pod geslom "Mir vama", a on je uoči dolaska poručio kako tamo stiže da bi katolike utvrdio u njihovoj vjeri, podupro ekumenski i međureligijski dijalog te ohrabrio sve na miran suživot u toj zemlji.

Središnji događaj njegova jednodnevnoga posjeta Bosni i Hercegovini bila je misa služena na prepunom stadionu Koševo pred oko 67.000 hodočasnika. Misu su koncelebrirali svi biskupi iz BiH, kao i većina biskupa iz Hrvatske,

predvođeni zagrebačkim nadbiskupom kardinalom Josipom Bozanićem.

Papa Franjo uputio je u svojoj propovijedi snažan apel za mir u svijetu i slogu među narodima, rekavši da se danas vodi "treći svjetski rat u dijelovima" koji smišljaju oni koji žele prodavati oružje. "Težnja za mirom i trud oko njegova postizanja sukobljavaju se s činjenicom da se u svijetu danas vode toliki oružani sukobi. To je vrsta trećega svjetskog rata koji se vodi u dijelovima", rekao je Papa na stadionu Koševo. "Postoje neki koji izazivaju tu klimu, koji izazivaju sukobe među kulturama i civilizacijama i koji smišljaju ratove da bi prodavali oružje", dodao je Franjo pred oko 70.000 okupljenih vjernika. "Vi to vrlo dobro zna-

te... kolika razaranja, kolika patnja, kolika bol. Iz ovoga grada uzdiže se vapaj naroda Božjega - nikad više rata", istaknuo je Papa.

Poglavar Katoličke crkve pozvao je Hrvate, Bošnjake i Srbe u BiH na slogu i mir, rekavši da je to "posao koji se ostvaruje svakoga dana, korak po korak". "Mir je djelo pravde, koja je primijenjena, življena. Osoba, narod koji sam doživljavao kao neprijatelja ima isto lice kao ja, moje srce, moju dušu. Istinska bi pravednost bila činiti toj osobi i narodu sve što bih volio da bude učinjeno meni i mom narodu", poručio je Papa.

"Molimo Gospodina da imamo jednostavno srce, puno strpljenja i zalaganja za pravednost. Da se zalažemo i stvara-

Papamobil se probija kroz mnoštvo

mo mir, a ne rat i neslogu. Jedino je to put koji nas čini sretnima i blaženima“, rekao je Franjo.

SVJEDOČANSTVA MUČENIKA

Papa Franjo tijekom pohoda posjetio je sarajevsku katedralu Srca Isusova gdje je na svjedočenja svećenika i redovnica o stradanjima tijekom protekloga rata pozvao na sjećanje, ali i oprost bez kojega nema vjere ni budućnosti. Papu je u katedrali Srca Isusova dočekalo više od tisuću i pol svećenika, sjemeništara, redovnika i redovnica od kojih su neki

svjedočili o patnjama i mučenjima koje su pretrpjeli tijekom rata u BiH 1990-tih.

“Narod koji zaboravlja prošlost nema budućnosti“, rekao je Sveti Otac u sarajevskoj katedrali dodajući kako prošlost ne treba zaboraviti, ali ne da bi se svetilo nego da bi se gradilo mir, da bi se moglo ljubiti kao što su to činili i ovi patnici.

Kardinal Vinko Puljić rekao je pozdravljajući Papu kako je BiH nekada bila rasadište svećenstva, a zbog rata i teškog nasljeđa komunizma sve je to nestalo te stoga Crkva u toj zemlji treba snažnu potporu kako bi se oporavila. Kako je

Bdijenju u sarajevskom naselju
Stup uoči posjeta pape Franje

Dragan Čović pri dočeku Pape na aerodromu

I djeca u narodnim
nošnjama dočekala
su Papu

Vožnja
središtem
Sarajeva

Kardinal Puljić
sa Svetim ocem
ispred katedrale

objasnio kardinal Puljić, sada u BiH djeluje 570 svećenika u 280 župa latinskog obreda i u deset grkokatoličkih.

Pri susretu s više od četiri tisuće mladih iz BiH, Hrvatske, Srbije, Njemačke, Italije i Austrije u Nadbiskupijskom centru za pastoral mladih Papa je otkrio spomen-ploču svetome Ivanu Pavlu II. po kojemu je centar dobio ime. "Ne gradite zidove, samo mostove i to je radost koju nalazim u vama", poručio je papa Franjo mladima kojima je rekao da su "prva generacija mladih nakon rata" i dodao "u vama vidim volju i želju da živite gledajući naprijed, a ne u prošlost".

PRVA GENERACIJA MLADIH NAKON RATA

Papa Franjo otputovao je iz Sarajeva u subotu na večer nakon pohoda koji je potrajao nešto više od 11 sati, no ni nakon napornoga dana na njemu nisu bili

vidljivi znaci umora, a osmijeh mu nije silazio s lica. Prije toga Svetome Ocu bio je priređen svečani ispraćaj uz vojne počasti, a tom prigodom na posjetu su mu posljednji zahvalili vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić i član Predsjedništva BiH Dragan Čović, koji su ga prvi i dočekali kao čelnici crkvenog odnosno državnog odbora za pripremu ovog pohoda.

Papin posjet Sarajevu protekao je bez i jednog izgređa, a tijekom mnogobrojnih susreta koje je imao i govorima koje je održao priskrbio je neskrivene simpatije svih građana glavnoga grada BiH, ali i mnogobrojnih hodočasnika koji su onamo stigli kako bi sudjelovali u svečanome misnom slavlju na sta-

Papa Franjo vraća BiH u fokus svjetske politike

Papa Franjo svojim pohodom učinio je više u privlačenju pozornosti na Bosnu i Hercegovinu nego svi bosanskohercegovački političari zajedno u posljednjih dvadeset godina. A moramo priznati da je ova država već dugo izvan fokusa Europske unije i SAD-a. Dok se oni bave nekim drugim problemima i kriznim žarištima u svijetu, misleći kako je ovdje 1995. Daytonskim sporazumom osiguran kakav-takav mir, u BiH sve više raste nezadovoljstvo jer ratne rane nisu izliječene, pravda nije postignuta, a ovako ustrojena država potpuno je nefunkcionalna. Bruxelles i Washington umjesto prijedloga ozbiljnih reformi, koje će osigurati trajni mir i zadovoljstvo među trima konstitutivnim narodima, nude tek sitne snove o europskoj budućnosti, pokazujući kako uopće ne razumiju bit problema ove države. A svijet očito ništa nije naučio ni iz krvavoga rata na ovim prostorima pa se sve češće poigrava mirom. Znamo da papa Franjo pomno bira države koje će posjetiti i teme koje će otvoriti.

Iako je prije svega duhovni pastir, prepoznaje goruće političke probleme današnjice, na njih otvoreno upozorava i aktivno sudjeluje u njihovu rješavanju – od problema izbjeglica na Mediteranu, preko odnosa Palestinaca i Izraelaca i krize u Ukrajini do pomirenja SAD-a i Kube.

Nema dvojbe kako je svojim dolaskom u Sarajevo temu BiH u međunarodnim odnosima podigao prilično visoko, ponovno aktualiziravši probleme s kojima se susreću njezini narodi na putu postizanja mira i suživota. Pritom Papa ovu zemlju ne doživljava isključivo kao problem, već model iz kojeg sama Europa može puno naučiti. Ovdje se susreću različite religije i vjere, kulture i civilizacije te nudi multikulturalnost i međusobno poštovanje različitosti kao jedino rješenje opstanka.

Papa je svjestan da su te suprotnosti bile alibi za sukobe, ali danas u njima vidi mogućnost izgradnje novih mostova i suradnje, i to ne samo u BiH. Budući da se Europa ponosi upravo tim vrijednostima, ako ne pomogne BiH u stvaranju mogućnosti mirnog suživota različitih naroda i vjera, onda ni Europa nema ozbiljne budućnosti. (Božo Skoko)

dionu Koševo. Mir, oprost i zajedništvo temeljne su poruke koje je Papa poslao pozivajući sve u BiH na gradnju i jačanje trajnoga mira u toj zemlji. ■

ENG Pope Francis was in Sarajevo on Saturday the 30th of May for a state and pastoral visit to Bosnia-Herzegovina. The central event of the visit was a Catholic holy mass celebrated at Koševo stadium for 67 thousand faithful.

Sjećanje na košarkaškoga velikana

Čosić je kao igrač osvojio 14 odličja sa svjetskih i europskih prvenstava te olimpijskih igara, što uključuje dva zlatna odličja sa SP-a, tri s EP-a i olimpijsko zlato s Igara u Moskvi 1980. godine

Krešimir Čosić ostat će upamćen kao jedan od najvećih europskih košarkaša svih vremena

Tekst/foto: Hina

Prije 20 godina, 25. svibnja u Baltimoreu je nakon duge i teške bolesti u 47. godini preminula hrvatska i svjetska košarkaška legenda te jedan od najboljih europskih košarkaša svih vremena Krešimir Čosić. Rođen je 26. studenoga 1948. godine u Zagrebu, a svoju bogatu košarkašku karijeru započeo je 1964. godine u Zadru gdje je s KK Zadrinom pet puta osvajao nacionalno prvenstvo. Nakon osvajanja srebrne medalje na Olimpijskim igrama u Ciudad de Mexico, Čosić odlazi na studij na američko sveučilište *Brigham Young* u Provu. Tamo je s momčadi BYU dvaput osvojio naslov prvaka u *Western Athletic Conference* (WAC) sveučilišne košarkaške lige, srušio rekorde svog sveučilišta u broju koševa i skokova te je izabran u nacio-

nalnu "All Star" momčad. Čosić je prvi košarkaš izvan granica SAD-a koji je primio sveameričku košarkašku nagradu 1972. godine, utirući tako put Draženu Petroviću, Toniju Kukoču, Dinu Rađi i ostalim europskim košarkašima u domovini košarke.

Odbivši ponude profesionalnih NBA momčadi LA Lakersa i Carolina Cougarsa Čosić se, nakon petogodišnjeg boravka u Sjedinjenim Državama, 1973. godine vraća u Zadar iz kojeg nakon tri sezone odlazi u ljubljansku *Brest Olimpiju*, a zatim u talijanski *Virtus* iz Bologne, s kojim dva puta osvaja talijansko prvenstvo. Nakon Bologne Čosić se 1980. godine vraća u Hrvatsku, u zagrebačku *Cibonu*, gdje 1983. godine prestaje aktivno igrati košarku.

Čosić je kao igrač osvojio 14 odličja sa svjetskih i europskih prvenstava te olimpijskih igara, što uključuje dva zlatna

odličja sa SP-a, tri s EP-a i olimpijsko zlato s Igara u Moskvi 1980. godine. Sedam godina zaredom biran je u prvu petorku Europe, dugo godina sloveći kao najbolji europski igrač na poziciji centra. Ostat će upamćen ne samo kao jedan od najvećih europskih košarkaša svih vremena, već i kao dokazani hrvatski domoljub koji je posljednjih godina, iako već teško bolestan, sve svoje snage posvetio borbi za neovisnu i slobodnu Hrvatsku. Smrt ga je zatekla na mjestu ministra-savjetnika pri Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Sjedinjenim Državama.

U povodu obilježavanja desete obljetnice smrti Krešimira Čosića u Zadru je 2005. godine predstavljena monografija "Krešo - legenda o Krešimiru Čosiću" u kojoj je poznati sportski novinar Neven Bertičević na 168 stranica i 128 slika podsjetio na Krešino košarkaško vizionarstvo, ali i na sve ono što je postigao na ostalim životnim područjima, a premijerno je prikazan 40-minutni film "Čovjek ispred vremena" autora Slavka Cvitkovića, producenta Milivoja Omašića i redatelja Dražena Iričanina.

Istoga dana 2005. godine u Zagrebu je dotadašnji Trg sportova, na kojem se nalaze značajni sportski objekti kao Dom sportova, Zimsko plivalište Mladosti i sjedište Hrvatskoga olimpijskog odbora, dobio ime Trg Krešimira Čosića. Otako je otvorena 2008. godine, Čosićevo ime nosi i zadarska sportska dvorana na Višnjiku. Na ponos hrvatskoga sporta Krešimir Čosić uvršten je 1996. godine u košarkašku Kuću slavnih u Springfieldu, a od 1998. godine hrvatski košarkaški Kup nosi njegovo ime. ■

ENG Krešimir Čosić, an international sports legend and one of Europe's best basketball players of all time passed away in Baltimore twenty years ago, on the 25th of May, at the age of 47 after a long and difficult illness.

Uzroci krize i recepti za njezino rješenje

"Ovo je teška kriminalna priča iza hrvatske pretvorbe i privatizacije, a Marić intrigantnim stilom privlači čitatelja ekonomskim temama", opisao je Lovrinović, zaključivši kako je knjiga "svojevrсна optužnica za sve koji su bili kumovi današnje teške situacije"

Tekst: Hina

"S lom lažnog proroštva" naslov je knjige HDZ-ova saborskog zastupnika Gorana Marića predstavljene u srijedu 20. svibnja u zagrebačkome hotelu Westinu, u kojoj autor iznosi svoje viđenje uzroka i razmjera gospodarske krize u Hrvatskoj, detektira krivce za loše stanje gospodarstva, ali i nudi određena rješenja.

Promocija je izazvala velik interes pa je Kristalna dvorana Westina bila premala da bi primila sve zainteresirane, a okupili su se političari iz gotovo svih parlamentarnih stranaka, čelnici sindikata i udruga, akademici, generali, crkveni velikodostojnici te gradonačelnici nekoliko gradova.

Profesor s Filozofskoga fakulteta Nino Raspudić komentirao je kako je fasciniran skupom koji je okupio cijeli politički spektar, od ljevice do desnice. "To govori o relevantnosti ove knjige, na čemu pomalo zavidim Mariću", rekao je. Knjigu je ocijenio mučnom i uznemirujućom, u nekim stvarima šokantnom, ali i vrlo argumentiranom. "Knjiga, međutim, ostavlja prostor nade jer dobro detektira uzroke krize, ali i nudi recepte za njezina rješenja. Podići će puno praši-

ne jer detektira krivce. Ovo je bacanje rukavice u lice i bio bi minimum pristojnosti za odgovore", rekao je Raspudić. Objasnio je da Marić kritizira nepromišljeno uvođenje PDV-a, pretvorbu i privatizaciju, sanaciju i prodaju banaka, monetarnu politiku.

Rektor Damir Boras knjigu je, kaže, pročitao sažeto i na brzinu i uznemirila ga je. Profesor sa zagrebačkoga Ekonomskog fakulteta Drago Jakovčević rekao je kako Marić u knjizi iznosi neoborive argumente, među ostalim da je Hrvatska od 1994. ukupno ostvarila čak 900 milijardi kuna minusa u vanjskotrgovinskoj bilanci, da je "tihi odljev deviza kroz stavku 'propusti i pogreške' 14,8 milijardi eura" te da je jedan poduzetnik utajio 500 milijuna kuna, ali i dalje nije doživio porezni nadzor. Ocijenio je da je kriza Hrvatsku zatekla nespremnom, da je neoliberalni model "slomio kralježnicu hrvatskoga gospodarstva, a sada slama i kralježnicu naroda". "Marić kaže da su hrvatski neoliberali opasniji od svjetskih jer za njih su država, ali i narod višak", rekao je Jakovčević.

Dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Tonči Matulić ocijenio je, pak, da Marićeva knjiga "kritički i otvoreno suočava čitatelja s uzrocima i razmjerima katastrofalnog stanja hrvatskoga gospodarstva, čemu je kumovalo lažno proroštvo, čiji su vinovnici lažni proroci koji su sudjelovali u donošenju loših političkih odluka i krivih ekonom-

skih procjena". "Marić ne dopušta čitatelju da odahne od gospodarskih muka. Ovo je hrabro i odvažno svjedočanstvo", rekao je Matulić.

Profesor na Ekonomskome fakultetu Ivan Lovrinović rekao je da mu, s obzirom na okupljene uzvanike, nakon silnih podjela u društvu izgleda kao da ga je netko padobranom izbacio u neku drugu sredinu. "Ovo je teška kriminalna priča iza hrvatske pretvorbe i privatizacije, a Marić intrigantnim stilom privlači čitatelja ekonomskim temama", opisao je Lovrinović, zaključivši kako je knjiga "svojevrсна optužnica za sve koji su bili kumovi današnje teške situacije".

Urednik knjige i autor predgovora Mihovil Bogoslav Matković knjigu naziva pravom ekonomskom historiografijom suvremene Hrvatske.

Autor knjige Goran Marić objasnio je da je knjigu odlučio pisati kad mu se učinilo da je poremećaj veći nego što bi trebao biti. "Moje pisanje je smanjivanje duga Hrvatskoj", poručio je Marić. ■

Goran Marić (drugi slijeva) i promotori knjige

ENG *The Fall of False Prophecies* is a book by Member of Parliament Goran Marić in which he details his view of the causes and extent of the economic crisis in Croatia, identifies the culprits and offers some solutions.

"Hrvatska je u mom srcu"

U listopadu 1991. godine 49-godišnji Franjo kupio je jednosmjernu avionsku kartu za Zagreb kako bi se kao dragovoljac priključio braniteljima u obrani Hrvatske od srpskih agresora

Franjo Šprem sa sinom Tonyjem

Razgovarao: **Petar Mamić (BOKA CRO PRESS)**

Foto: **Obiteljska zbirka Šprem**

Hrvati koji su došli u Australiju uvijek su u srcu nosili sa sobom svoju domovinu Hrvatsku. Nikada je nisu zaboravili i uvijek su je pomagali. Ovo je priča o Franji Špremu, Zagorcu koji živi u Sydneyu, i njegovo obitelji.

- Rođen sam 1942. u Bednji, u Hrvatskom zagorju. Iz moga mjesta Prebu-

kovja valjalo je pješaci do škole svaki dan kilometrima, a to mi je poslije pomoglo jer sam toliko razjačao noge da mogu sve izdržati i raditi 12-ak sati. U Bednji sam završio osnovnu školu, a zatim školu za kemijskog analitičara. Po-

Franjo Šprem s bratom Slavkom u Sydneyjskoj luci 1966. godine

Krštenje Tonya Šprema 1968. godine u Surry Hills, s kumovima i fra Rokom Romcem

Legendarne Franjine putovnice – sa i bez zabilježbe "Yugoslavia"

slije odslužene vojske zaposlio sam se u tvornici RIZ. Došao sam u Australiju 1966. godine kod svoga starijeg brata Slaveka koji je iz Njemačke došao i živio u Sydneyu. Radio sam razne poslove u svojoj struci, površinske obrade metala, uglavnom u manjim kompanijama s puno prekovremenih sati, a par godina i stalnim noćnim smjenama. Radio sam i u Snježnim planinama (Snowy Mountains), gdje je radilo puno naših mladih Hrvata. Kao otac osmero djece, radio sam danju u tvornici, a noću bih vozio taksi. Mnogi su se čudili kako mogu uzdržavati tako brojnu obitelj jer su moja djeca sve imala kao i druga, išli su na sport, folklor, imali su skateborde, bicikle i sve ostalo, i svi su od malena bili aktivni i marljivi.

OSNUTAK NOGOMETNOGA KLUBA ZAGREB

Bio sam u prvoj upravi Nogometnoga kluba Zagreb iz Hurstvillea koji do danas neprekidno djeluje. U ono vrijeme 1971. godine bilo je bar još desetak drugih hrvatskih nogometnih klubova kojih danas više nema. Princip djelovanja je bio da je sve na dobrovoljnoj bazi, da nitko nije plaćen, a onaj tko je dobar ili bolji neka ide u "Croatiju" ili koji drugi naš bolje rangirani klub. Ovo je trebalo biti rasadište toga nogometnog sporta. Poslije, kada je krenulo plaćanje igrača, sve je postalo drukčije. Kasnije sam se

Katarina, Tony, Ivanka i Natalija
Šprem 1991 godine, Sydney

preselio u drugi dio grada i moj angažman u klubu je prestao.

Na moju inicijativu osnovali smo i Školu za hrvatski jezik u Mt Druittu 1976. godine. Nismo mi bili jedini koji su htjeli hrvatsku školu, no mi smo je prvi ostvarili. Tek poslije se otvorila škola u "Bosni" pa "Braće Radića", a onda i u HKC "Blacktown" pokraj crkve. Kada sam prikupljao roditelje i potpise za otvorenje škole, neki su mi znali reći 'vi Hr-

Ja sam Hrvat, a ne Jugoslaven!

Kada sam došao 1966. godine sama procedura za državljanstvo je prilično dugo trajala, no ja sam već poslije šest mjeseci dobio papire koje sam trebao ispuniti za primitak državljanstva i napisao sam u rubrikama – nacionalnost – Hrvat, a država rođenja – Hrvatska. Službenica kojoj sam donio papire, kada je vidjela što sam napisao, prekrizila je Hrvatska i napisala Jugoslavija. Ja je pitam što to radi, a ona kaže 'pa nema Hrvatske, ima samo Jugoslavija'. 'Gdje je tvoja ambasada?', pita me ona. Meni je to bilo kao da me je netko nožem piknuo u srce. 'Mogu li pogledati te papire', upitao sam je, a kada mi ih je predala, uzео sam ih i poderao. 'Znate li što mi radimo s takvim ljudima kao što ste vi?', govori mi ljutito službenica. 'Što?', pitam ja. 'Šaljemo ih nazad', kaže ona. 'Što čekate?!', odgovaram. I to je bio kraj moje priče o australskom državljanstvu. Nakon teške prometne nesreće skoro dvadeset godina kasnije cijela obitelj se molila za moje ozdravljenje i napravili smo zavjet ako ozdravim da ćemo zahvaliti Gospi i otići u njezino svetište u Lourdes u Francuskoj. No, za to je trebala putovnica pa sam 1986. godine opet zatražio australsko državljanstvo. Kad sam dobio državljanstvo te krenuo vaditi putovnicu u kojoj sam opet u sve rubrike u koje je trebalo upisati zemlju rođenja i podrijetla stavio – Hrvatska, nakon nekoliko tjedana stigao je pasoš, odem na poštu po njega, gledam ga i vidim da piše – zemlja podrijetla – Jugoslavija. Odmah sam još s pošte nazvao ured za izdavanje putovnica i ljutito upitao 'kako ste mi mogli mijenjati podatke koje sam vam dao? Ja nisam napisao Jugoslavija nego Hrvatska'. Službenica s druge strane telefona mi odgovara 'o čemu Vi to govorite, Hrvatske nema, postoji samo Jugoslavija. Mi ne možemo ništa drugo učiniti, nego kako smo u Vašem slučaju to napravili'. Obratio sam se službeniku na pošti, starijem Škotu koji mi je pomogao pri ispunjavanju podataka za putovnicu i kažem mu, 'vidiš li kako su promijenili podatke koje smo stavili'. 'Nemoj ti njih zvati', kaže on meni, oni tvoje podatke koje si im dao nisu smjeli mijenjati, oni ti mogu odbiti izdati putovnicu, ali mijenjati tvoje podatke ne mogu i ne smiju, a koliko ja znam Hrvatska je jedno, a Jugoslavija drugo, i to nije isto. Vi njima napišite pismeno, a oni moraju pismeno odgovoriti, a onda ih dajte odvjetniku, savjetovao mi je taj službenik u pošti.

To sam i učinio. U pismu sam napisao, 'ja sam rođen u Hrvatskoj, tako i moj otac, moji djedovi i tako zadnjih nekoliko stotina godina svi moji preci rođeni su u Hrvatskoj, i nemojte me zvati Jugoslavenom jer je to nešto drugo. Još sam dodao 'što ako sutra Kinezi napadnu i osvoje Australiju, hoćemo li mi koji ovdje živimo postati Kinezima'. Za nekoliko tjedana telefonom zove mene šefica odjela za putovnice i pita kako mi može pomoći i koji je moj problem? Ja joj kažem 'ako ste pročitali pismo, znate moj problem, no da vas opet upitam, ako Kinezi sutra zauzmu ovu zemlju, hoćemo li se mi zvati Kinezima?' 'Naravno da ne', rekla mi je. 'Gospodine Šprem, molim Vas pošaljite nam dvije nove slike, mi ćemo vam poslati novi pasoš'. Stigla je putovnica u kojoj nije pisalo Jugoslavija. Ne možeš ti mene pregaziti, ja sam ono što sam u srcu i to se ne mijenja - prkosnim glasom i suzom u oku zaključuje priču Franjo Šprem.

Folklorno društvo "Croatia" Mt Druitt
(1978.): Tony, Ivanka, Katarina, Ivica,
Ljubica i Marija Šprem

Summer Hill, Hrvatska crkva, 1972.
godine - Slavko i Edita, splitski nadbiskup
Franić, vč. Svenda i Franjo Šprem

Franjo, Ivanka, Tony, Ivica, Ljubica, Ivanka, Marija, Antonija i Natalija Šprem – 1987. godine, Sydney

Franjo Šprem sa prijateljima na ratištu kod Nove Gradiške 1992. godine

vati i taj hrvatski jezik, od toga nema ništa, tamo je Jugoslavija, nju priznaje više od dvjesto zemalja na svijetu i nju ni Bog ne može srušiti? Ja sam na to odgovarao 'ako imalo znaš povijest, koliko je velikih carstva i kraljevstava propalo, grčko, rimsko, njemačko, englesko, i ona su bila jaka i moćna pa su propala, a ti meni za gnjili i trulu Jugoslaviju tako govoriš da nju ni Bog ne sruši? Kasnije, kada je propala Jugoslavija, pitao sam ih što sada kažu na to, ali ostali su bez odgovora.

Iz te škole u Mt Druittu rodila se i folklorna grupa "Croatia". Moja djeca uvijek su nastupala na svim proslava-

ma, a posebno na onima koje su se održavale 10. travnja u Sydneyu, odnosno u Gradskoj vijećnici.

FOLKLORNA GRUPA CROATIA

Sa svojom djecom uvijek sam pričao o ljepotama Hrvatske i kako ćemo se vratiti u Hrvatsku. Tako je došla i 1990. godina, a moja majka (sada pokojna) bila je jako bolesna. Nikad prije nisam mogao doći u posjet jer sam u tadašnjoj državi bio na crnoj listi te sam znao ako dođem da će me zatvoriti. Prvi put sam te godine posjetio rodni kraj. Gledao sam u Varaždinskim toplicama kako vojni avioni nisko nadlijeću plašeći ljude. U druženju

sa svojom obitelji i rodbinom u Hrvatskoj rekao sam da ćemo svi braniti našu Hrvatsku ako nas ta gamad napadne.

NA NOVOGRADIŠKOM BOJIŠTU

Nisam pogazio svoju riječ. Godinu dana kasnije kada sam vidio onu poznatu scenu s hrvatske televizije gdje tenk gazi crvenog fiću u Osijeku, u meni se nešto prelomilo i rekao sam 'idem nazad'. Svi su na to razrogačili oči i mnogi su sa čuđenjem to primili, no to je bila moja odluka i nisam mislio odustati. Te 1991. godine u listopadu, u svojoj 49. godini života, otišao sam u Hrvatsku kao dragovoljac u rat. Došao sam u Zagreb, rekli su mi da imaju puno ljudi, ali da nemaju oružja. Otišao sam u Maticu iseljenika Hrvatske, a od tamo su me poslali na Tuškanac kod generala Antuna Tusa u zapovjedništvo. Primili su me i nakon kraće obuke 6. 11. 1991. došao sam u Novu Gradišku u sklopu 121. brigade HV-a. Na ratištu sam bio četiri mjeseca.

Što da vam kažem, volim i pomažem sve što je hrvatsko. Godinama sa suprugom dolazim redovito na misu u HKC Blacktown, a prije koju godinu sam na krovu crkve sam riješio problem s curenjem vode u crkvenu dvoranu. Uvijek sam im na raspolaganju za pomoć. Velika potpora bila mi je supruga Ivanka te sam ponosan na svoju obitelj i naših osmero djece.

I što reći na kraju. Mi imamo svoju državu, zadovoljni smo, mi ljubimo svoju domovinu, ona nije baš onakva kakvu smo htjeli, ali je naša i mi smo sretni i zadovoljni. ■

ENG Franjo Šprem, a prominent figure in the Croatian community of Sydney, born in the Hrvatsko Zagorje region in 1942, spoke with us about his life as an emigrant, his large family and his time as a volunteer defender in the Homeland War.

Tonyjevo pogrebno poduzeće

Jedno od osmero djece Franje Šprema je Tony koji nam predstavlja svoje novo pogrebno poduzeće – "Blessed Funerals". - Ja sam po struci građevinski inženjer i u svojoj struci radio sam 28 godina, bio je to težak i dobar posao s puno prekovremenih sati. Cijelo vrijeme od svog djetinjstva sam u hrvatskoj zajednici. Moj stariji brat Ivica rođen je u Zagrebu, ja sam rođen u Sydneyu, a nakon mene i mojih šest mladih sestara. Svi smo išli u hrvatsku školu, plesali smo folklor u folklornoj grupi "Croatia", a onda i u folklornom društvu "Braća Radić". Igrao sam nogomet u hrvatskom klubu "Bosni" i u "Kralju Tomislavu". Kao obitelj išli smo u tadašnje Hrvatsko veleposlanstvo u Canberra za vrijeme one propale jugodržave, a bili smo i na svim hrvatskim prosvjedima. Osobno sam Hrvatsku posjetio više puta, a kada sam se oženio prije četiri i pol godine na bračno putovanje otišli smo u Hrvatsku, obišli smo rodbinu u Varaždinu, Zagrebu, Bednji, Makarskoj, bili na otoku Hvaru. Odlazili smo, a i dandanas pohađamo hrvatske crkve, zabave te piknike. Odlučio sam se za ovaj novi posao kad sam shvatio da u Sydneyu ne postoji nijedna pogrebna kompanija koju vodi Hrvat i koja je okrenuta u svojim potrebama hrvatskoj zajednici i njezinim specifičnostima. Počeo sam to malo istraživati, kratko vrijeme sam i radio u jednoj pogrebnoj agenciji, da bih se prije koji mjesec odlučio na osnivanje takve agencije s posebnim naglaskom na pružanju usluga našim Hrvatima i Hrvatima. Obišao sam sve naše hrvatske katoličke centre u Sydneyu i okolici te dao svima do znanja da postoji u našoj zajednici, koja je velika i brojna, s većim dijelom starije populacije, naš servis za pogrebne usluge koji vodi Hrvat i koji zna i poštuje sve posebnosti naših ljudi i običaja. Najveći dio postojećih pogrebnih agencija koje postoje nemaju najčešće niti jednog zaposlenika Hrvata tako da nakon dugo vremena postoji pogrebni servis gdje se možete obratiti na hrvatskome jeziku, našem hrvatskom čovjeku koji je ovdje rođen i odrastao u hrvatskoj zajednici, a koji pozna i živi hrvatsku kulturu i tradiciju. Svaki pogreb doživljavamo kao da je riječ o članu naše obitelji – hrvatske obitelji.

Carina za ponižavanje?

Sve su češći slučajevi gdje na izlazu iz BiH carinici RH nad našim ljudima nepotrebno pokazuju moć i bahatost. Naše ljude koji su pred dalekom vožnjom do neke europske zemlje tu se besramno dugo zna zadržati

Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić**, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

Prijelaz državne granice i carina! Kako je to desetljećima svaki put stvaralo mučninu u želucu našim ljudima izvan domovine koji su još mogli dolaziti kući! Mi koji živimo vani nahodali smo se po tim prelascima, na njima svašta doživjeli i o njima naslušali. Za vrijeme one komunističke države vladao je strah i nelagoda dok smo se primicali toj državnoj granici i carini jer nas je čekala sumnjičava milicija, pregledi, ispitivanje, možda oduzimanje putovnice pa i uhićenja ponekih. Jedno istraživanje pokazalo je kako se većina naših ljudi sa strahom približavala carini i odahnuli bi kad bi je prošli bez obzira na to što se stvarno nisu imali nikakva razloga bojati. Također mi pada na um iz studentskih godina jedno studijsko putovanje nas iz Švicarske kroz Čehoslovačku. Na granici su nas dočekali s dugim cijevima namrgođeni oružnici, priveli u stranu i počeli bez riječi i pitanja sve prebirati, od siromašnih novčanika do putnih torba. Neke od nas s dugom kosom su i ošišali.

Općepoznato je da je carina najstariji instrument vanjskotrgovinske politike koja dodatkom na cijene robe i usluga utječe na vrijednost i obujam vanjske

govine. U starom i srednjem vijeku carinske daće su na svojem području ubirali vladari, gradovi pa i Crkva i u unutarnjem prometu. Do danas su uhodane carinske i druge pristojbe i za cestarine, mostarine i lučke takse. Današnje carine u načelu nisu posebice sporne, ali je važno kako se pri tome ponašaju ljudi.

Teškoće nastaju kad se neki carinici izživljavaju, kao da su ljudi tu da ih se ponižava. Kako nas je većina Hrvatica i Hrvata izvan domovine podrijetlom iz BiH, pri povratku u europske zemlje ponesemo od kuće ponešto od svega što možemo, donosimo i primimo darove, ali i ono "molim te, ponesi ovo mom sinu", "ovo malo mome kumu" i slično. I eto nas na granici RH. Bez obzira na to što putnik kaže na carini "vučem svašta pomalo, slobodno pogledajte", zna tu biti

svoj posao, ali zar ne može to bez ponižavanja kao, recimo, na njemačkoj ili švicarskoj granici?!

Međutim, sve su češći slučajevi gdje na izlazu iz BiH carinici RH nad našim ljudima nepotrebno pokazuju moć i bahatost. Naše ljude koji su pred dalekom vožnjom do neke europske zemlje tu se besramno dugo zna zadržati. Carinici se okolo muvaju i govore da im treba dva-tri sata "administrativnoga posla" da to sve završe. Ako putnik nekako uspije doći do šefa carine, on će ga još utješiti pohvalom brzine svojih službenika jer takva zadržavanja putnika na granici, prema njemu, mogu po zakonu trajati i do šest sati. Jedan mi naš čovjek pokazuje "papir" s carine gdje je nabrojeno da je njih dvoje nosilo četiri kg suhomesnatih proizvoda i pet litara šljive,

Neki se tako izživljavaju kao da su ljudi tu da ih se ponižava!

ponižavanja i maltretiranja, primitivnog izvrtnja privatnih stvari i garderobe kao da smo upali među praljude. A nađe se lako carinski službenik ili službenica koji ne zna ni upitati što je to točno "svašta", nego počne s pozicije sile bahato ponižavanje troje-četvero putnika u osobnom automobilu. Kao da oni u autu mogu uz osobne i tako ponesene stvari imati nešto neizmjereno veliko. Drugo je kad je potraga za drogama i sličnim.

Našima iz BiH obično broje mesne proizvode, rakiju, vino i voće. Ako već do toga dođe, onda se, naravno, zna koliko i što se smije nositi, na što se treba platiti carina ili kazna, a što se mora oduzeti. I gotovo. Nema dvojbe, službenice i službenici na carini trebaju obavljati

a zbog toga je čekao uz svoj automobil da carinici završe "administrativni posao" puna tri sata.

U konačnici, RH od takvoga ponašanja carinika i naplaćene kazne nema nikakve značajnije koristi pa i da zaplijeni sve što ljudi na povratku od spomenutih artikala nose sa sobom, ali ima zagorčavanja svagdašnjice našim ljudima koji ionako nisu baš raspoloženi odlaskom od kuće i rastajanjem od svoje rodbine i prijatelja. I nije carina za maltretiranje, a ako joj to i omogućuje kakav zakon, onda je krajnje vrijeme takve zakone mijenjati. Inače se vraćamo čiru na želucu s granica pokojne Juge i Čehoslovačke. A od njih nam se za opće dobro i u tome što dalje valja odmaknuti! ■

Hrvatski pisci na europskoj karti

Nagrada 44. londonskoga sajma knjiga za nakladničku izvrsnost zaprešićkoj *Frakturi* i Europska nagrada za književnost Luki Bekavcu za roman *Viljevo* prilog su snažnijoj afirmaciji hrvatske književnosti

LBF, dvorana Olympia u zapadnom Londonu

Nives Tomašević, Srđan Sandić, Julijana Matanović, Irena Vrkljan i Helena Sablić Tomić

Tekst: Vesna Kukavica Foto: Hina

Koliko su hrvatski pisci vidljivi na europskoj književnoj sceni danas kada je hrvatski jezik 24. službeni jezik Europske unije, pitanje je tržišta i praksi svojevrstne literarne geopolitike čiji odgovor nije nimalo jednostavan ni lak. Ovoga smo se proljeća višekratno uvjerali da puno toga ovisi o načinima promocije književnosti na takozvanim malim jezicima na europskim i svjetskim književnim tržištima. Najučinkovitiju promociju, sudeći prema medijskim odjecima, imala su dva sajma, onaj londonski održan sredinom travnja (London, 14. - 16. 4. 2015.) i naš zagrebački knjižni festival koji se dogodio u svibnju (Zagreb, 18. - 24. 5. 2015.). Na oba sajma zapazili smo niz imena naših vrtnih suvremenih pisaca koji stvaraju u europskim umjetničkim središtima, kao i susjednim kulturnim krajobrazima, čija djela brzo postaju *bestselleri*. Nagrada 44. londonskoga sajma knjiga (*The London*

Book Fair) za nakladničku izvrsnost pripala je zaprešićkoj *Frakturi*, maloj obiteljskoj tvrtki Serdarevića, utemeljenoj prije trinaest godina.

NAGRAĐA FRAKTURI

Nakladnička kuća *Fraktura* nagrađena je u kategoriji izdavača knjiga za široku publiku (*The Bookseller International Adult Trade Publisher Award*). Riječ je o jednoj od petnaest kategorija koje se procjenjuju na sajmu, a osmislio ju je najugledniji svjetski časopis za knjigu, nakladništvo

Nagrađeni glavni urednik Seid Serdarević

i knjižarstvo *The Bookseller*. Ta ugledna nagrada *Fraktura* predstavlja veliko priznanje i poticaj za daljnji rad, rekao je njezin glavni urednik Seid Serdarević, dodavši kako je činjenica da je nakladnički program njegova tima prepoznat iz jednog jezika malog broja govornika i malog tržišta još i veći uspjeh. Pri dodjeli nagrade direktor londonskoga sajma Jacks Thomas istaknuo je da se žiri opredijelio za *Frakturu* zbog njihove "jedinствене kombinacije kvalitetnog izdavaštva, inovacije i digitalnog marketinga". Iako se odnosi na cjelokupan rad *Fraktura*, od njezina osnutka 2002., nagrada stiže u godinama iznimnih uspjeha za tu izdavačku kuću iz Zaprešića koja je čitateljima donijela naslove iz više od četrdeset zemalja, među kojima su uz nobelovce i planetarne literarne zvijezde poput naših istaknutih suvremenih pisaca iz dijaspore kao što su nagrađivana Marica Bodrožić, Irena Vrkljan i Alida Brener (Njemačka), Neda Miranda Blažević (SAD), Tena Štivičić (Velika Britanija) ili pak Josip Mlakić, istaknuti hrvat-

ski prozaik iz Bosne i Hercegovine. Velik je interes za objavu *Frakturinih* naslova u inozemstvu, među kojima prednjači novi roman naše najprevođenije autorice s višegodišnjom stockholmskom adresom Slavenke Drakulić *Dora i Minotaur*, čija radnja propituje odnos naše Parižanke Dore Maar, fotografkinje i priznate umjetnice nadrealističkoga umjetničkoga kruga i njezina partnera, slavnoga slikara Pabla Picassa.

Sreća se *Frakturi* zasluženo osmjehnula, kao što je poznato, već prvog dana

Neda Miranda
Blažević-
Krietzman

Književnik Josip
Mlakić iz Uskopja

trodnevnoga LBF-a kada je 14. travnja u dvorani Olympije u Londonu objavljeno da je ovogodišnju nagradu Europske unije za književnost osvojio Luka Bekavac iz Hrvatske za roman *Viljevo* koji je 2013. objavila upravo ta kuća. Riječ je o omiljenome mladom profesor teorije književnosti na zagrebačkome Filozofskom fakultetu, koji se dokazao kao vrsni esejist i prevoditelj. Bekavac je među dvanaest dobitnika te ugledne nagrade koju je Europska komisija utemeljila 2009. godine. Do sada su nagradu EU-a za književnost iz RH dobili Mila Pavićević za *Djevojčicu od leda i druge bajke* te Lada Žigo za *Rulet*. Značaj nagrade, uz financijski iznos autoru od pet tisuća eura, ogleda se u činjenici da se nagrađeno djelo automatski prevodi na velike jezike Europske unije.

HRVATSKI KNJIŽEVNI ŠTAND

Uz to, treba napomenuti da je i Hrvatsko društvo pisaca sudjelovalo, i to treću godinu zaredom, na LBF-u gdje je zajedno s tamošnjom izdavačkom kućom *Istros Books* i uz potporu Ministarstva kulture RH organiziralo *Hrvatski književni štand* i programe koji su se održavali na različitim mjestima u britanskoj metropoli, a na kojima su nastupali hrvatski autori. Taj program također je bio u sastavu još aktualnog festivala *creativeCroatia*, zajedničkoga projekta Veleposlanstva RH u Londonu i Britansko-hrvatskog društva, koji će potrajati do 17. lipnja 2015. Na Sajmu je predstavljena brošura *Wri-*

Bekavac, Luka: *Viljevo*, Fraktura, Zaprešić, 2013., 228 str.

Europski povjerenik za obrazovanje, kulturu, mlade i sport Tibor Navracsics u Londonu je na LBF-u proglasio laureate godišnje nagrade Europske unije za književnost, koja se sedmu godinu zaredom dodjeljuje najboljim autorima i najvećim europskim književnim nadama među kojima je roman *Viljevo* Luke Bekavca. Uz čestitke izabranima Navracsics je istaknuo: "Tom nagradom kontinuirano podupiremo prijevode književnih djela, rušeći nacionalne granice kako bi europski čitatelji dobili priliku

uživati u bogatstvu naših spisateljskih talenta. Književnost otvara vrata uma, zbližava ljude i omogućuje nam da se bolje međusobno razumijemo, što je danas važnije nego ikada do sada."

Nagradu dodjeljuje Europska komisija u suradnji s Europskom federacijom knjižara, Europskim vijećem pisaca i Federacijom europskih izdavača.

Viljevo je roman-triptih, štivo koje svoje prostore i svoja vremena osvaja u tri glasa. Začet monologom prepisanim s loše snimke, usamljenim glasom koji otvara panoramu gotovo nenaseljene Slavonije, izgubljene u ljetu i prašini, roman *Viljevo* završava opsesivnim komentarom poštutjelih stranica nečijih memoara iz Drugoga svjetskog rata, dok u tamnom prostoru između čeka sirov transkript dijaloga u kojemu se događa napeto odmjeravanje snaga - rizična potraga za mjestom gdje bi mogla početi zajednička priča.

ting Croatia: Books in English for Readers Interested in Knowing More about Croatia u izdanju Britansko-hrvatskog društva (*British Croatian Society*). Predstavljeno je zatim englesko izdanje romana *Farewell, Cowboy* Olje Savićević na kojemu je, uz autoricu, sudjelovala i prevoditeljica Celia Hawkesworth, rekao nam je veleposlanik RH u Velikoj Britaniji dr. sc. Ivan Grdešić. U Londonu je promovirano i posebno izdanje časopisa *Poezija* s antologijskim izborom hrvatskog pjesništva na engleskom *When The World Was Ten Years Old - Croatian Poetry 1989 - 2013* u izdanju HDP-a. O načinima promocije na europskim i svjetskim knjižnim tržištima književnosti na takozvanim malim jezicima Ivan Sršen razgovarao je u Londonu s predstavnici

Alida Brener,
književnica i
promotorica
hrvatske
literature

Slavna dramatičarka
Tena Štivičić,
London

com *Icelandic Literature Center*, Aglom Magnúsdóttir, pa smo dio tih iskustava mogli propitati već u svibnju kod kuće

Tako je novi Zagrebački knjižni festival (*Zagreb Book Festival*) u sedmodnevnom programu hrvatskoj publici predstavio čak tridesetak istaknutih domaćih i inozemnih pisaca. Organizator festivala je Naklada *Ljevak*, koja je u raznolikom programu u Zagreb prenijela ponešto od atmosfere tih etabliranih europskih i svjetskih književnih sajmovi i literarnih susretišta za razmjenu iskustava te približavanja čitateljstava i autora. U središtu ZBF-a bili su krimići i književnost Švedske. Najboljim krimićem proglašen je *Božji gnjev* (2015.)

hrvatskoga pisca iz BiH Josipa Mlakića u izdanju hvaljene *Frakture*. Kriminalističkim romanom *Božji gnjev* Mlakić nastavlja uvjerljiv autorski serijal, čije nadahnuće crpi iz ratnih događaja u BiH devedesetih, usredotočivši se na osobnu dramu pojedinca u uvjetima ratnog užasa, ovom zgodom na glavnoga junaka Iliju koji suočen s bratovom smrću postaje osvetnik u potrazi za istinom. Istodobno, u *Frakturi* je Mlakić objavio ne-

avno roman *Svježe obojeno*, čije su junakinje Klara i njezina majka koje su u Švedsku otišle kao izbjeglice iz ratne BiH i posljednjih dvadesetak godina ondje dijelile traumatiziranu prošlost i više-manje sretnu sadašnjost. Upravo je objavljeno da je Mlakić za taj roman osvojio Godišnju nagradu za književnost *Vladimir Nazor* koju dodjeljuje Ministarstvo kulture RH.

SPLIČANKA ALIDA BRENER

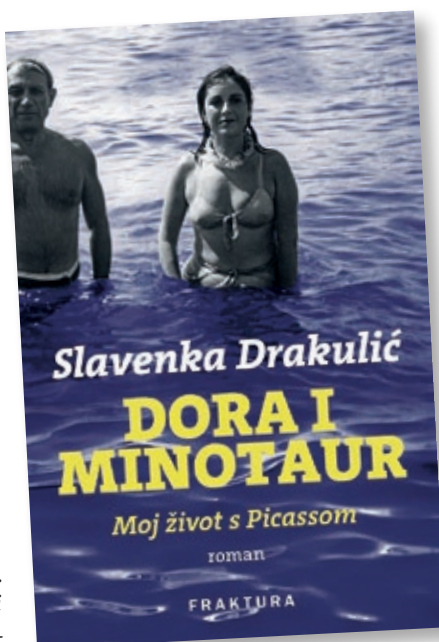
Pozornost struke privukla je na ZBF-u promocija knjige autorice s višedesetljetnom berlinskom adresom Irene Vrkljan pod naslovom *Protokol jednog rastanka* u izdanju Naklade *Ljevak*. Čitatelj-

ska publika, pak, oduševljeno je dočekala *Frakturin* prijevod romana Splićanke naseljene u njemačkome Münsteru Alide Brener, naslovljenom *Olivino nasljeđe*. Autorica je istaknuta promotorica hrvatske književne riječi na najjačim europskim sajmovima knjiga poput onih u Frankfurtu i Leipzigu. Njezin prvi roman *Olivino nasljeđe* govori kroz obi-

teljsku priču o povijesti autoričina dalmatinskoga zavičaja i događajima u turbulentnom razdoblju Drugoga svjetskog rata. U roman su utkane priče koje su Alidi pripovijedale žene iz obitelji njezine majke, oslikavajući tragične svjetske ratne događaje prije sedamdesetak godina kroz galeriju likova prožetih snažnim osjećajima ljubavi i sumnji, razočaranja i nade.

U svibnju je u Zagrebu promovirana i nova zbirka triju drama *Nevidljivi* nagrađene dramatičarke Tene Štivičić iz Londona, čija će proslavljena prethodna drama *Tri zime* najesen biti praizvedena na pozornici Hrvatskoga narodnog kazališta. Književnici s kalifornijskom adresom Nedi Mirandi Blažević-Krietzman u Zagrebu je krajem svibnja promovirana zbirka pjesama *Nomadi* objelodanjena u Maloj knjižnici Društva hrvatskih književnika. Sudeći prema odzivu publike u Hrvatskoj čitanje ide iako (apsurdno) prodaja knjiga ne ide! Na inozemnim tržištima, na temelju literarne geopolitike svijeta kao i ranije - unatoč deklarativnom zagovoru bogatstva jezičnih različitosti, bolje prolaze naši pisci dostupni u engleskome prijevodu. Oni u spisateljskome radu otvaraju prozore u hrvatsku literaturu koja im za sada može biti sigurnija ulaznica u svjetsku književnost. ■

ENG The 44th London Book Fair's Bookseller International Adult Trade Publisher Award for Zaprešić-based *Fraktura* and the European Union Prize for Literature for Luka Bekavac's novel *Viljevo* speak of the growing affirmation of Croatian literature.

Priprema: **Hrvoje Salopek**

— OD SRCA ŽELIM, DA RAD MATICE ISELJENIKA HRVATSKE, KOJI JE MNOGO DOPRINIO BOLJEM UPOZNAVANJU HRVATA U AMERICI S BRACOM U DOMOVINI, DOŽIVI JOŠ VEĆI USPJEH — IZJAVIO JE ZLATKO BALOKOVIĆ NA PRIJEMU U MATICI ISELJENIKA HRVATSKE

Poznati umjetnik-violinista svjetskog glasa Zlatko Baloković na svojoj turneji po gradovima koje ponovo se našao u našoj domovini. Nakon tri tjedna u ova posjeta je svoju staru domovinu posjetio njene kraljeve, a bio je i gost predsjednika Republike Josipa Stjepana.

Polasku u Zagreb Zlatko Baloković i njegova supruga gospođa stigla su u 21.11. u stanicu željeznika Hrvatske. U prijateljskoj atmosferi ugledali su stari razvojni i razvojni ljudi s predsjednikom naše željeznice Hrvatske Vickom Krstulovićem, tajnikom, Tomom

REPORTAŽA IZ RUMUNJSKE

Karaševskim Hrvatima u pohode

vana Rora

S pjevačkim zborom "Janjevo" i folklornim ansamblom "Resnik" na gostovanju kod hrvatskih sunarodnjaka u Rumunjskoj.

[illegible]

JUNAKINJA IZ LIKE

[illegible]

Pomislamo samo — kakav bi to bio spektakl! No nemojmo se prenageliti u zaključku o pobjedniku! Sjetimo se samo toga da je pokojni Marijanin stric, čuveni Junak iz Like Marijan Matijević, pobijedio nedresiranog medvjaka!!!

MATICA | 45
lipanj/june 2015.

Istarski grad ugljena

Prostor Labinštine obiluje naslagama smeđeg ugljena s dosta primjesa smola i kamenog ugljena. On se počeo eksploatirati u Vinežu u 17. stoljeću pa sve do 1999. godine kada je zatvorena jama Tupljak

Labin iz ptičje perspektive i pogled na kvarnerski zaljev u pozadini

Tekst/foto: Zvonko Ranogajec

Labin je grad u jugoistočnome dijelu najvećega hrvatskog poluotoka Istre i središte je povijesne istarske regije Labinštine koju omeđuju rijeka Raša na zapadu, Čepićko polje na sjeveru i Plominski zaljev i Kvarner na istoku i jugu. Labin se razvio kao tipično akropolisko naselje fortifikacijskog karaktera na brežuljku visokom 320 metara n.v. udaljenom 3 km od mora. Kasnije se podno starog središta razvija mlađi Podlabin, vezano uz razvoj rudarstva odnosno eksploatacije ugljena. Današnji Labin se razvio na temeljima rimske Albone, a bio je naseljen još 2000 godina prije Krista, na što upućuju ostaci naseobina iz brončanoga doba u naselju Kunci. Staro ime Labina *Albona* ili *Alvona* na ilirsko-keltskom znači "grad na brdu" ili "visoko naselje".

Prostor Labinštine odlikuje se lapo-

Kip Matije Vlačića Ilirika, najznačajnijeg hrvatskog protestantskog teologa

rovitim vapnencima, kao i rasjedima i borama u čijim sinklinalama su nastale znatne naslage smeđeg ugljena s dosta primjesa smola i kamenog ugljena. On se počeo eksploatirati u Vinežu u 17. stoljeća pa sve do 1999. godine kada je zatvorena jama Tupljak. Smatra se da se u 400 godina iz labinskih rudnika izvadilo blizu 40 milijuna tona ugljena.

U ISTARSKOJ MARKGROFOVIJI

Klima u Labinu je sredozemna, a najkišovitije su jeseni, tlo je crvenica, a od vegetacije prevladava hrast međunac i bjelograb. Područje grada Labina čini 17 naselja površine 72 četvorna kilometra od kojih su najveći Labin i Rabac. Prema posljednjem popisu iz 2011. godine područje lokalne samouprave grada Labina ima 11.642 stanovnika, naselje Labin ima 6.893 stanovnika, dok je drugo najveće naselje Rabac s 1.393 stanovnika.

Najstariji pisani dokument o Labinu je reljef iz 3. stoljeća poslije Krista s

Župna crkva
Rođenja BDM

Palača Battiala-Lazarini iz XVIII. st., jedna od najočuvanijih i najreprezentativnijih baroknih palača u Istri

natpisom 'Res Publica Albonessium', a za Rimskog carstva Labin je dio provincije Ilirik sa statusom municipija (grad s nekim povlasticama, ali manjeg ranga u odnosu na koloniju). Nakon Rimljana mijenjaju se uprave, a kao i veći dio Istre i Labin dolazi pod vlast Bizanta dok 788. godine pripada Franačkoj državi. Od 11. stoljeća dio je Istarske markgrofovije kojom vladaju patrijarski iz Akvileje. Za vrijeme Mletačke vlasti od 1420. do 1797. godine dolazi do snažne kolonizacije romanskog stanovništva kada Labin i dobiva svoju urbanu vizuru. Nakon Mlečana Labin dolazi pod austrijsku upravu i tada se grad ubrzano gospodarski razvija, ponajviše otvaranjem rudnika ugljena. Od 1808. do 1813. dio

Noviji dio grada sagrađen tijekom 1960-ih za potrebe rudara

je Ilirskih provincija i vlasti Napoleona. Nakon Prvoga svjetskog rata Rapalskim ugovorom Labin, kao i Istra, pripada Italiji.

LABINSKA REPUBLIKA

Zbog pojačane talijanizacije i progona Hrvata u Labinu 1921. godine izbija glasovita pobuna rudara pod nazivom Labinska republika. Nezadovoljni socijalnim položajem i stečenim pravima rudari se bune, a podržava ih lokalno stanovništvo. Pod geslom "kova je naša (jama je naša)" rudari su od 2. ožujka do 8. travnja preuzeli upravu nad rudnicima i proizvodnjom, koja je kasnije krvavo ugušena. Bio je to najznačajniji događaj u povijesti rudarenja u Labinu i po nekima prva antifašistička pobuna u svijetu. Tijekom 2. svjetskog rata odlukama ZAVNOH-a Istra i Labin pripajaju se matici zemlji Hrvatskoj.

Uz dugo vremena dominirajuće rudarstvo, u Labinu se razvija jedna od najznačajnijih industrija bivše države, a to je proizvodnja poljoprivredne mehanizacije "Labinprogres TPS", s najdužom tradicijom proizvodnje poljoprivrednih

strojeva u Hrvatskoj. U industrijskoj zoni veći je broj manjih proizvodnih i uslužnih tvrtki. Sve je značajnija gospodarska grana i turizam, kako u susjednom Rapskom zaljevu koji ostvaruje više od milijun noćenja, tako i u samom Labinu gdje je najveća atrakcija Narodni muzej Labin sa stalnim rudarskim postavom, jedinstvenim u ovom dijelu Europe.

MATIJA VLAČIĆ ILIRIK

Labin je i rodno mjesto Matije Vlačića Ilirika, velikoga hrvatskoga protestantskog teologa, povjesničara i filologa čija su najznačajnija djela *Magdeburške centurije* i *Cljuč Svetog pisma*. Od materijalne baštine koja je sačuvana pozornost privlače glavna gradska vrata sv. Flora iz 1578. godine, više baroknih i renesansnih građevina, kao i župna crkva Rođenja BDM čija je gradnja započeta u 14. st., a završena u 16. st. uz zvonik izgrađen 1623. godine. Značajne osobe iz povijesti Labina uz Matiju Vlačića Ilirika su konstruktor prvoga električnog brzomjera Josip Belušić, rukometaši Valter Franković, Luka Stepančić te pjevačica Franka Batelić. ■

Vrata Sv. Flora

ENG Labin is a city in the southeast of Istria, Croatia's largest peninsula. It is the hub of the historical Labinština region, bordered by the Raša River to the west, Čepić field to the north and the Bay of Plomin and Kvarner Bay to the east and south.

Investicije glavna tema Zagreb Business Summit-a

Drugi po redu Zagreb Business Summit "Gradovi i regije – generatori razvoja", međunarodni sajam investicija, industrije i usluga održat će se od 16. do 18. rujna 2015. na Zagrebačkom velesajmu.

Na ovogodišnji Zagreb Business Summit naglasak stavljamo na tri ključna elementa Investicijskog plana za Europu, koji će u periodu 2015. – 2017. omogućiti investicijska ulaganja na razini od 315 milijardi EUR-a za javne i privatne investicije:

1. poboljšanje ulagačkog okruženja,
2. oslobađanje financijskih sredstava za ulaganje u projekte privatnog sektora, ali i u sklopu javno privatnog partnerstva, te
3. suradnja sa važnim institucionalnim akterima poput Europske Investicijske banke.

S obzirom da će Europski fond za strateške investicije (EFSI), čiji se početak funkcioniranja očekuje tijekom trećeg kvartala ove godine, raspolagati s 21-om milijardom EUR-a početnog kapitala, s multiplikativnim efektom od 1:15, Zagreb Business Summit će ponovo biti pravo mjesto za spoznaju i razmjenu relevantnih informacija i kontakata.

Pozitivna stvar summita 2015 je što će se odvijati u post recesijskom razdoblju i ne postoji prikladnije vrijeme za razgovor o investicijama. Krvnu sliku gospodarstva jedino mogu popraviti investicije, a danas je Hrvatskoj više nego ikada potrebna pozitivna gospodarska sinergija kako bi se potaknula izvozna i investicijska konkurentnost. Cilj je - razvoj.

Teme koje će nas zaokupljati su izvozno konkurentne robe i usluge, investicijski, greenfield i brownfield projekti, inovativna komunalna rješenja, tehnološki parkovi, poslovne zone, financijske i pravne usluge, savjetodavne usluge iz područja investicijskog ulaganja i EU fondova.

Jačanje gradova i regija je prepoznato kao nositelj snažnih gospodarskih promjena. Kao takvi izravno utječu na jačanje investicijske aktivnosti, rast izvoznih resursa, povećanje zaposlenosti i razvoj nacionalnih ekonomija. Temeljna su snaga za unapređenje poslovnih aktivnosti u zemlji i okruženju.

Odgovornost gradskih vlasti je velika jer su upravo oni kreatori i komunikatori politike jednog grada. Oni im daju oz-

račje i prizmu kroz koju ih percipiraju sami građani, turisti ili investitori. Kolika je njihova odgovornost toliko je i njihova moć da odabirom ispravne strategije upravljaju identitetom, imidžom i promocijom jednog grada ili regije.

Istraživanja pokazuju kako gradovi koji su izgradili vlastiti brand lakše dolaze do investicija, imaju veću zaradu od turizma, njihovi stanovnici su ponosniji i zadovoljniji, uživaju veći ugled, a državne i međunarodne institucije su im naklonjenije. Brandiranje je nekada bilo dodana vrijednost dok je danas nužnost kako bi pojedini gradovi postali značajniji gospodarski, politički ili turistički subjekti.

Niz je pozitivnih primjera hrvatskih gradova koji strateški upravljaju svojim rastom i razvojem, slijedeći dobre europske prakse i gradeći brand na sinergijski povezanim povijesnim i modernim sadržajima.

Sustavnim pristupom svaki grad i svaka regija, bez obzira na trenutačni položaj ili snagu, mogu postati potencijalni brandovi u globalnim okvirima ako se mudro iskoriste dostupni i skriveni potencijali. Pravilno pozicioniranje hrvatskih gradova zasigurno će doprinijeti uspješnoj poziciji Hrvatske na globalnoj karti. Tema gradova je od značaja i u Europskoj uniji čiji smo član već skoro dvije godine. Izazovi suvremenog tržišta i uvjeti poslovanja unutar Europske unije potiču transfer i poslovno umrežavanje konkurentnog znanja, proizvoda i usluga.

Odgovore na postavljena pitanja dobit ćemo na međunarodnoj konferenciji **i3P - Investicijski projekti, potencijali i politike** koja će otkriti kako iskoristiti vlastite prednosti te stvoriti nove u brendiranju grada, odnosno kako grad može poboljšati vlastiti identitet i imidž na sve konkurentnijem tržištu, te na tome dodatno zaraditi. Očekuju nas vodeći hrvatski stručnjaci te predstavnici institucija.

Misija ovog međunarodnog poslovnog summita je umrežavanje svih subjekata čije odluke utječu na razvoj investicijskih aktivnosti, a u cilju poticanja hrvatske izvozne i investicijske konkurentnosti te uspješnog pozicioniranja u europskim i globalnim okvirima. Ovdje ciljamo na tržišne subjekte, javne djelatnike, znanstvene i stručne institucije, nacionalne i lokalne institucije, financijske institucije, razvojne agencije, privatne tvrtke, udruge građana, medije i druge.

Ovaj ozbiljan zadatak shvatili su i hrvatski investitori iz iseljništva koji dolaze na Zagrebački velesajam preko Hrvatskog gospodarskog saveza (KWVD) iz Frankfurta. Riječ više čut ćemo na Konferenciji "Hrvatsko iseljništvo, poticaj gospodarskom razvoju i kreatori budućih politika".

Zagrebački velesajam pružit će cjelokupnu komunikacijsku platformu na kojoj će se povezati domaći i međunarodni, poslovni i institucionalni subjekti na zadatku jačanja i umrežavanja hrvatske i europske investicijske atraktivnosti i tržišne konkurentnosti. Ovakvim postavom Zagrebački velesajam dokazuje svoju snagu i kompetentnost kao međunarodni promotor od gospodarskog značaja.

Pored prezentacije investicijskih projekata ostvaruje se mogućnost jačanja međusobne suradnje domaćih i stranih gospodarskih subjekata, a posebno malih i srednjih poduzetnika, kao i jačanje suradnje s donositeljima odluka na razini gradova i regija te na međunarodnoj razini.

Potvrđeni pokrovitelji Zagreb Business Summita 2015 su Predsjednica Republike Hrvatske gospođa Kolinda Grabar Kitarović, Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo poduzetništva i obrta, te Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU.

Partner Zagreb Business Summita je Udruga gradova koja će aktivno sudjelovati u organiziranju ovog gospodarskog događaja.

Kako je rekao Milan Bandić, gradonačelnik Grada Zagreba na prošlogodišnjem otvaranju: "Skupovi poput ovog prilika su nam da u zdravoj sinergiji napravimo promjene jer gradovi više nisu samo pokretači razvoja, nego istinski nositelji promjena." I dodao: "Svi smo mi dio jednog zajedničkog orkestra".

U isto vrijeme Zagrebački velesajam već osmi put za redom organizira bienalni sajam **EKOTEHNO – 8. međunarodni sajam ekotehnologija, zaštite okoliša i komunalne opreme.**

Spajanjem ova dva projekta u zajednički termin stvorili smo jaku gospodarsku platformu za poslovno povezivanje domaćih i stranih tvrtki i institucija na tržištu konkurentnih proizvoda, usluga i investicijskih potencijala. Na sajmu će izlagati najznačajniji hrvatski proizvođači i uvoznici ekotehnologija namijenjenih zbrinjavanju otpada i brizi za okoliš.

U konferencijskom dijelu sajma fokus je na gospodarskoj razvojnoj politici, poboljšanju investicijske klime, otvorenim mogućnostima investiranja projekata od nacionalnog strateškog značaja, projekata koji su bitni za jedinice lokalne samouprave kao i za srednje i malo poduzetništvo, poticajne mjere i korištenje fondova EU, umrežavanje interesa u korištenju investicijskih potencijala na regionalnoj i međunarodnoj razini.

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

Vrijeme pripreme:

60 min

Splitska torta

Tipičnim plodovima dalmatinskoga kraja diči se Splitska torta jer su joj za biskvit baza orasi, smokve i grožđice, osvježeni klasičnom kremom od jaja. Za polizati prste! Ova omiljena slastica priprema se za razne svečane prigode.

SASTOJCI ZA BISKVIT

15 dag oraha
15 dag smokava
15 dag grožđica
3 - 4 žlice oštrog brašna
9 bjelanaca
9 žlica kristal-šećera

SASTOJCI ZA KREMU

5 žumanaca
5 žlica šećera u prahu
4 žlice brašna
15 dag maslaca
1 vanilin-šećer

PRIPREMA

Biskvit: Orahe, smokve i grožđice (prethodno natopljene u rumu ili mlijeku) sitno nasjeckati i pomiješati s brašnom. Bjelanca s malo soli čvrsto izraditi. Polako dodavati šećer i miješati dok se smjesa ne počne sjajiti. Odvojiti 1/3 bjelanaca i dodati smjesi od voća i brašna te ručno izmiješati. Zatim dodati ostatak bjelanaca i dobro povezati obje smjese lagano miješajući. Dobivenu smjesu izliti u papirom obloženi pleh veličine oko 35 x 40cm. Stavite peći na 180 C oko 20 minuta. Kad je biskvit pečen, ostaviti oko 15 minuta u otvorenoj, ugašenoj pećnici. Ohlađeno pečeno tijesto razrežite po dužini na 3 jednake široke trake i pažljivo nožem odvojite od papira. Premazati i složiti sve trake jednu na drugu i zatim tortu premazati izvana i ukasiti čokoladom. Najbolje je da odstoji u hladnjaku preko noći.

Krema: Staviti mlijeko da zakuha, a žumanca s malo hladnog mlijeka pjenasto izmiješati sa šećerom, vanilin-šećerom i brašnom. Zakuhanu mlijeko skloniti sa štednjaka, umiješati smjesu od žumanaca, vratiti na štednjak i kuhati uz neprestano miješanje oko 5 minuta. Ohladiti i u smjesu dodati pjenasto izrađen maslac.

Savjet: Ako želite da torta bude okrugloga oblika, onda u kalupu treba ispeći 3 kore od predviđenih sastojaka.

Tisućljetna proslava Hrvatskoga kraljevstva

Prigodnim svečanostima u Zagrebu i čitavoj Hrvatskoj od lipnja do listopada 1925. obilježeno je 1.000 godina Hrvatskoga kraljevstva

Oton Iveković: Krunidba kralja Tomislava

nastiju i neovisnu državu. Tomislav, knez Primorske Hrvatske, odbio je početkom 10. stoljeća navalu Mađara i Bugara na hrvatske krajeve. On je sjedinio hrvatski prostor od Jadrana do Drave, a od Bizanta je preuzeo upravu nad dalmatinskim gradovima i otocima. Papa Ivan X. nazvao ga je oko 925. u svome pismu "kraljem Hrvata" (*rex Croatorum*). Postoji i mit o Tomislavovoj krunidbi na Duvanjskom polju pokraj Tomislavgrada, no ta priča nije potvrđena kao povijesna činjenica. Hrvatska je tada bila na vrhuncu političke i vojničke snage, što je slikovito dočarao bizantski car Konstantin VII. Porfirogenet, koji je sredinom 10. stoljeća zapisao da je Tomislavova Hrvatska mogla pozvati pod oružje 60.000 konjanika i 100.000 pješaka, a na moru 80 velikih i 100 malih brodova.

Piše: **Željko Holjevac**

Prigodnim svečanostima u Zagrebu i čitavoj Hrvatskoj sredinom 1925. obilježena je 1000. obljetnica Hrvatskoga kraljevstva. Priređene u doba kad se Hrvatska nalazila u sastavu prve Jugoslavije, svečanosti su poprimile poseban oblik prisjećanja na prvoga hrvatskog kralja Tomislava i hrvatsku narodnu državu iz epohe ranoga srednjeg vijeka.

Poslije doseljenja u današnju domovinu Hrvati su primili kršćanstvo, ušli u zapadni kulturni krug i ustrojili dvije kneževine – Primorsku Hrvatsku na području bivše rimske provincije Dalmacije i Posavsku Hrvatsku na području bivše rimske provincije Panonije. U Posavskoj Hrvatskoj početkom 9. stoljeća Franci su ugušili ustanak kneza Ljudevita, dok su u Primorskoj Hrvatskoj knezovi Trpimir i Branimir u drugoj polovici toga stoljeća utemeljili hrvatsku narodnu di-

Spomenik kralju Tomislavu u Zagrebu

VIŠESTOLJETNI SAVEZ S UGARSKOM

Početkom 12. stoljeća Hrvatsko kraljevstvo ušlo je u višestoljetni savez s Ugarskom, pri čemu je mađarski kralj svome naslovu "kralj Ugarske" pridružio naslov i prava "kralja Hrvatske i Dalmacije". Nakon što je Ugarsko-hrvatsko kraljevstvo palo pod udarcima Turaka-Osmanlija, koji su iz Male Azije prodrli u Europu, Hrvatski sabor je u Cetinu na Novu 1527. godinu izabrao austrijskog nadvojvodu Ferdinanda Habsburškoga za novoga vladara "ostataka" Hrvatskoga kraljevstva. Ubrzo je glavnina hrvatskih zemalja podijeljena između Habsburške Monarhije, Osmanskoga Carstva i Mletačke Republike, a jedino je Dubrovnik kao samostalna republika doživio određen gospodarski i politički uspon. Nakon što je slomljen otpor Zrinskih i Frankopana bečkom centralizmu, Hrvatska je u velikom ratu za oslobođenje od Turaka-Osmanlija potkraj 17. stoljeća "oži-

Hrvatski pučki
tribun Stjepan Radić

vjela", kako se slikovito izrazio Pavao Ritter Vitezović, a reforme austrijskih prosvijećenih apsolutista, Marije Terezije i Josipa II., uvele su hrvatske krajeve u sklopu Habsburške Monarhije u osvit modernoga doba. Na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće nestala je mletačka vlast u Dalmaciji i Istri, a prestala je postojati i samostalna Dubrovačka Republika. Zatim je hrvatski narodni preporod u prvoj polovici 19. stoljeća položio temelje oblikovanju moderne hrvatske nacije, dok su Mažuranićeve reforme 1870-ih godina učvrstile građansko društvo u Hrvata. U Prvome svjetskom ratu Austro-Ugarska se raspala, a hrvatski narod 1918. ušao je u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, ali je hrvatsko pitanje u južnoslavenskoj državi ostalo neriješeno.

Početkom 20. stoljeća rodila se u okrilju Družbe 'Braća hrvatskoga zmaja' (BHZ) zamisao o obilježavanju 1.000 godina od spomena prvoga hrvatskog kralja Tomislava, ali je izbijanje Prvoga svjetskog rata omelo rad na pripremi proslave. Potkraj velikoga rata, na inicijativu duvanjskoga župnika fra Mije Čuića, osnovana je udruga za izgradnju tisućljetne spomen-crkve u Duvnu. Pokroviteljem izgradnje duvanjske crkve i zamišljene tisućljetne proslave postao je zagrebački nadbiskup Antun Bauer.

Ugledni arhitekt Stjepan Podhorsky, član Družbe 'Braća hrvatskoga zmaja', izradio je nacrt za spomen-crkvu, dok je župnik Čuić marljivo skupljao novac za njezinu izgradnju, isprva u domovini, a zatim i među hrvatskim iseljenicima u Americi.

SPOMEN-CRKVA U DUVNU

Ratnim raspadom Austro-Ugarske i stvaranjem Kraljevine SHS nastala je nova država koja je zaživjela kao proširena Srbija. Unatoč neravnopravnom položaju Hrvata u toj državi, nastavljene su pripreme za izgradnju spomen-crkve u Duvnu. Zagrebački nadbiskup Antun Bauer blagoslovio je pred zagrebačkom katedralom 1924. tri temeljna kamena za duvanjsku crkvu – Družbe 'Braća hrvatskoga zmaja', grada Zagreba i plemenite općine Turropolje. Svečano polaganje temeljnoga kamena obavljeno je uz blagoslov mostarskoga biskupa Alojzija Mišića, a molbi fra Čuića za novčanu potporu odazvao se i kralj Aleksandar Karađorđević koji je donirao 60.000 dinara.

U Zagrebu je 1924. osnovan Odbor za podizanje spomenika kralju Tomislavu, što je ostvareno tek četvrt stoljeća kasnije, a hrvatski katolički episkopat pozvao je s biskupske konferencije u Đakovu vjernički narod na tisućljetnu proslavu Hrvatskoga kraljevstva. Biskupsku okružnicu kritizirao je hrvatski pučki tribun Stjepan Radić, koji je tada zastupao republikansku politiku i promicao seljačku ideologiju. "Ipak je to pismo čisto političko, politički mu je povod: tisućgodišnjica krunisanja kralja Tomislava – i politička svrha: javna proslava u čitavom narodu te tisućgodišnjice", rekao je Radić 1924. u govoru svojim pristašama u Krašiću.

POLITIČKA NESLOGA

Politička nesloga bila je razlog za tri tisućljetne proslave u hrvatskome glavnom gradu. Najprije je 21. lipnja 1925. održana crkvena proslava 1000. obljetnice Hrvatskoga kraljevstva, na kojoj je govorio nadbiskup Bauer. Zatim je od 4. do 6. srpnja 1925. priređena građanska proslava s narodnim zborom na Trgu bana Jelačića i pučkom zabavom u parku Maksimiru u organizaciji Družbe 'Braća hrvatskoga zmaja'. Nakon što je Stjepan Radić priznao monarhiju Karađorđevića i taktički se odrekao borbe za republiku, tisućljetna proslava upregnuta je u uzde državnoga

jedinstva i jugoslavenske ideologije pa su na svesokolski slet Hrvatskoga sokola u Zagrebu u povodu 1000. obljetnice Hrvatskoga kraljevstva 15. kolovoza 1925. došli kralj Aleksandar i kraljica Marija. Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" organiziralo je početkom rujna 1925. tisućljetnu proslavu u Sarajevu, na koju je došao ministar Pavle Radić, a sredinom listopada tisućgodišnjica je obilježena i u Srijemskoj Mitrovici.

U zagrebačkome parku Maksimiru podignuta je mogila od zemlje koju su sokoli donijeli iz svih hrvatskih krajeva. U mnogim gradovima i manjim mjestima niknuli su spomenici ili spomen-ploče s natpisom "925. - 1925. Tomislav". Tiskane su prigodne knjige, npr. publikacija *Znameniti i zaslužni Hrvati*. Jugoslavenska (danas Hrvatska) akademija znanosti i umjetnosti izdala je *Zbornik kralja Tomislava*, a povjesničar Ferdo Šišić objavio svoje glasovito djelo *Povijest Hrvata u doba narodnih vladara*. Oton Iveković naslikao je legendarnu Tomislavovu krunidbu na polju kraj Duvna koje je 1928. preimenovano u Tomislavgrad u spomen na prvoga hrvatskog kralja, a u prigodi rođenja sina kralja Aleksandra, koji je na krštenju dobio ime Tomislav. Iako zasjenjena ideologijom jugoslavenstva, tisućljetna proslava imala je hrvatski nacionalno-politički značaj i odjek. ■

Mogila u Maksimiru

ENG One thousand years of the Croatian kingdom was celebrated in Zagreb and across Croatia from June to October of 1925.

Spomen-ploča u Sincu

Školske sestre franjevke Krista Kralja – Split

Sestra Berhmana nabraja postaje na kojima sestre djeluju, a to su: Beč, München, Glonn, Bad Tölz, Geisingen, Frankfurt/M, Düsseldorf, Freiburg, Baden Baden, Neunkirchen, Darmstadt, Offenbach, München - St. Gabriel i Ebersberg

dalena Višić – Školske sestre franjevke u inozemnoj pastvi.

DA SE PROSLAVI BOG

Osvrćući se na djelovanje sestara u inozemstvu, sestra Berhmana piše: "U pokoncilskom vremenu redovničke zajednice izlaze izvan granica domovine. Komunizam dobiva blaži oblik. Postoji koliko-toliko veća mogućnost za dobivanje putnih isprava. Mnogi naši sunarodnjaci odlaze u europske zemlje zbog ekonomskih i političkih razloga. Njih prate svećenici, tako da se u inozemstvu postupno formiraju župne zajednice. Tamošnji župnici traže sestre za pomoć, znajući koja je njihova važnost u inozemnoj pastvi."

Nakon uvodnih riječi sestra Berhmana nabraja postaje sestara na kojima sestre djeluju, a to su: Beč, München, Glonn, Bad Tölz, Geisingen, Frankfurt/M, Düsseldorf, Freiburg, Baden Baden, Neunkirchen, Darmstadt, Offenbach, München - St. Gabriel, Ebersberg.

Tako će s. Berhmana završiti svoj

Piše: fra Jozo Župić

Za imendan sam dobio na dar Zbornik radova Simpozija u Splitu 14. listopada 2004. godine prigodom 100. obljetnice dolaska Školskih sestara franjevaka iz Maribora u Split.

Zbornik nosi naslov: "Stoljetna baština Školskih sestara franjevaka Krista Kralja Provincije Presvetog Srca Isusova Split, 1904. – 2004." Zbornik je izdala Biblioteka "Crkve u svijetu" 2009. godine na više od petsto stranica. Zahvalan sam sestrama u Glonnu koje su me bogato nadarile ovim Zbornikom koji, kako je napisala u predgovoru s. Klara Šimunović, provincijalna predstojnica "obuhvaća i povezuje značajne događaje života i rasta Zajednice i želi ih sačuvati od zaborava".

Eto, potaknut tim riječima želim obnoviti sjećanje na djelovanje sestara franjevaka u inozemstvu. Listajući ovo vrijedno djelo pronašao sam u poglavlju koje nosi naslov 'Apostolsko djelovanje'

da su sljedeće sestre u svojim tekstovima dotaknule rad sestara u inozemstvu.

To su sestre: Berhmana Nazor - *Razvoj zajednice od osnivanja Provincije do danas i Rad u domovima za starije i nemoćne osobe*, Radoslava Bralo - *Skrb za najmlađe*, Jelena Lončar - *Djelovanje sestara u socijalno-karitativnoj skrbi*, Mag-

S. Nada Masnić

S. Animira Jurić

S. Marija Perpetua Kaša

prikaz riječima: "Na pastoralnom polju sestre ulažu sve sile da se proslavi Bog i pomogne naš radnik, uzdrži mu se vjera i nacionalna svijest." Danas su sestre zbog pomanjkanja sestara još djelatne u Frankfurtu, Darmstadtu i Glonnu.

Vezano uz Glonn, pročitao sam u knjizi fra Stjepana Čove: "Nadbiskup Julije Döpfner zamolio je fra Dominika Šušnjara da, ako je ikako moguće, stupi u vezu s časnim sestrama u Hrvatskoj koje bi radile u Domu u Glonnu, gradiću nedaleko od Münchena. Fra Dominik je zamolio Školske sestre splitske Provincije i prve su sestre stigle u kolo-vozu 1966. godine, a u rujnu iste godine uselile su u Dom."

KUĆA ISPUJNENA RADOŠĆU

Fra Stjepan donosi i jedno svjedočanstvo koje je izrekao nekadašnji Münchenski nadbiskup Joseph Ratzinger, koji će poslije postati kardinal i papa Benedikt XVI., a to svjedočanstvo izrekao je prigodom blagoslova doma i kapele u Schwanthalerstr. 98, 30. studenoga 1980. Govorio je o hrvatskim časnim sestrama koje "svojom svježinom i vjerom daju dušu jednoj kući. Pri tom mislim na dva staračka doma koja sam prošle godine posjetio o Božiću, gdje sam vidio kako se sve tu slaže kao tijelo i duh, kako je kuća ispunjena radošću i vjerom tih mladih sestara i kako one u isti mah postižu izvanredne ekonomske rezultate." U Domu se mijenjao broj sestara. Bilo je predviđeno da dođe sedam sestara, a nekad ih je bilo i više od dvadeset. Prve sestre koje su stigle u Marienheim u Glonnu bile su: s. Teofila Mastelić, s. Eleonora Čaleta i s. Ljubomira Kustura. Posebna odgovornost bila je na kućnim predstojnicama koje su bile suodgovorne i u vođenju Doma, a izmjenjivale su se ovim redom: s. Angelina Galun, s. Ruža Vučković, s. Tihoslava Bilokapić, s. Rozarija Župić, s.

Bonifacija Barun, s. Teofila Mastelić, s. Lujza Plavša, s. Ljiljanka Marić, s. Marija Perpetua Kaša i s. Silvana Klapež. Glede Bad Tölza, lijepoga bavarskoga gradića u kojem se nalazi Dom za umirovljenike Rupert-Mayer-Heim, sestre su došle 2. studenoga 1968. godine, a napustit će ga 30. lipnja 1991. U njemu su radile: s. Ambrozija Čaleta, s. Božena Duvnjak, s. Mira Kamber, s. Vinka Čovo, s. Kandida Tonković, s. Vlasta Mastelić i s. Rahaela Poljak. U mjestance Geisingen blizu njemačko-francuske granice, nedaleko od izvora Dunava, sestre su došle u Dom *Kreispflegeheim* krajem rujna 1969. godine i zadržale su se samo do 1971. Bile su to: s. Egidija Vučemilo, s. Tihoslava Bilokapić, s. Vida Hrsto, s. Bernarda Župić, s. Alfonza Vučković, s. Maksimilijana Vrdoljak, s. Miroljuba Jagnjić, s. Marcela Čeko, s. Florijana Tarle i s. Lujza Plavša. Sačuvana je spomen-bilježnica, a svi dojmovi mogli bi se svesti na zapis o. Filipa Jahlera, koji je za svoje službene vizitacije sestrama 5. svibnja 1970. godine, među ostalim, napisao: "Volio bih na putu kroz Europu naići na mnogo ovakvih hrvatskih sestrinskih zajednica."

DJEČJI VRTIĆ U FRANKFURTU

Sestra Radoslava u svom članku daje prikaz predškolske djelatnosti u Frankfurtu. Sestre su došle u Frankfurt 1968. godine i preuzele su vodstvo doma za djevojke *Haus Lucia*, a ujedno su pomagale u pastoralnome radu u Hrvatskoj katoličkoj misiji.

Nakon prestanka rada Doma, sestre su radile u dječjem vrtiću koji je osnovan pri Misiji u Frankfurtu, a zgrada Doma za djevojke preuređena je za smještaj djece. Tako je 1. rujna 1974. godine otvoren dvojezični hrvatsko-njemački dječji vrtić. Vodstvo je preuzela s. Radoslava Bralo, a njoj su pomagale u radu s djecom: s. Viktorija Drmić, s. Marcela Čeko i vanj-

ski suradnici. Poslije su došle sestre: Marija Drmić, Bernarda Župić, Blagoslova Lončar te Kruna Plazonić. Rad sestara u dječjem vrtiću u Frankfurtu prestao je 1989. godine iako je ustanova djelovala sve do 1995. godine.

S. Jelena Lončar ističe da su sestre u hrvatskim katoličkim misijama diljem Njemačke neumorno stajale u rješavanju socijalnih problema hrvatskih iseljenika. Ona se ipak ograničava na dva grada: München i Baden-Baden. U München su stigle na Badnji dan 1965. godine s. Božena Duvnjak i s. Teofila Mastelić. Poslije im se pridružila s. Krešimira Bralo. Zauzimale su se za radnike, obavljale susrete s obiteljima, radile s mladima, tješile bolesne i nemoćne, posjećivale zatvorenike, napuštene i osamljene, pružale pomoć, pomagale pri obavljanju poslova na policiji i u prijavnome uredu, vodile posebnu skrb o političkim azilantima i emigrantima proganjanima od jugokomunističke Udbe.

Na području Baden-Badena od 1974. do 2003. djelovale su s. Bonifacija Barun i s. Sebastijana Stanić. Zanimljiv je iskaz s. Sebastijane za vrijeme Domovinskoga rata: "Bilo je to izuzetno teško razdoblje.

Provincijalna kuća u Splitu

Pohod provincijalne predstojnice sestrama u Frankfurt (2010.): s. Pavlimira Šimunović, s. Magdalena Višić, s. Leonka Bošnjak Čovo (provincijalna predstojnica) i s. Damira Gelo

Znala sam imati i po deset tisuća prognanika kojima je trebalo osigurati smještaj, socijalnu i humanitarnu pomoć, tješiti ih te sređivati potrebnu dokumentaciju. Njihova žalost i tuga bila je i moja žalost i tuga jer to bijaše narod roda moga. Posebno me je pogađala uplašenost male djece koja su, čuvši zvuk zrakoplova, bježala pod moj radni stol."

U ŠEST NJEMAČKIH BISKUPIJA

S. Magdalena napisala je da su sestre ostavile "tragove svojega rada u šest njemačkih biskupija, odnosno dvanaest hrvatskih katoličkih misija". Zbog

duljine njezina prikaza ograničavamo se na sažetak u kojem kaže: "U radu s djecom sestrama pripada udio u vjeronaučnoj pouci, organiziranje kviza znanja o vjeri, priprema za sakramente pričesti i krizme, te za vršenje ministrantske službe, osmišljavanje liturgijskih slavlja za djecu, vođenje dječjih zborova, uvježbavanje instrumentalnih sastava i folklornih skupina, poticanje raznih karitativnih akcija..."

Na kraju ćemo iz zahvalnosti spomenuti sestre koje se spominju u tekstu s. Magdalene: s. Virgina Župić, s. Vitalija Križan, s. Damira Gelo, s. Viktorija Drmić, s. Vedrana Ivišić, s. Marija Jelena Mijić, s. Ljubica Bilobrk, s. Mariangela Todorčić, s. Nedjeljka Milanović-Litre, s. Stela Mijić, s. Eleonora Čaleta, s. Otilija Karaula, s. Andrijana Marušić, s. Anđela Milas, s. Celestina Masnić, s. Tatjana Labrović, s. Krešimira Bralo, s. Davorina Jurić, s. Mislava Prkić, s. Vida Hrsto, s. Anka Cvitković, s. Rozarija Župić, s. Marija Petra Vučemilo, s. Rita Maržić, s. Natanaela Radinović, s. Pavlimira Šimunović, s. Damjana Damjanović, s. Božena Duvnjak.

S. Magdalena završava riječima Antonije s. Franciske Lampel: "Uvijek odgovarati na molbe Crkve i svijeta. Slušati nesebično, iz ljubavi. Sve dati." ■

ENG Stations at which the Franciscan Sisters of Christ the King have been or remain active: Vienna, Munich, Glonn, Bad Tölz, Geisingen, Frankfurt/M, Düsseldorf, Freiburg, Baden Baden, Neunkirchen, Darmstadt, Offenbach, Munich - St. Gabriel and Ebersberg.

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
UNIVERSITAS STUDIORUM RAGUSINUM

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU - UNIVERSITY OF DUBROVNIK

VAŠA KARIJERA POČINJE OVDJE

f SVEUČILIŠTE DUBROVNIK

unidu.hr

NASLOVLJAVANJE I OSLOVLJAVANJE KAO NAČIN JEZIČNOGA OMALOVAŽAVANJA

U hrvatskoj je uljudbenoj tradiciji kultura komuniciranja uvijek bila na visokoj razini. Dobro se znalo kako tko koga oslovljava unutar obitelji, ali i na koji se način naslovljava i oslovljava u svim vidovima javnoga i profesionalnoga života, bilo u govornom ili u pismenom ophođenju. Jedan od razloga postupnoga zanemarivanja te dobre navade jest stalno opadanje kulturne razine u društvu općenito, pa tako i kulture komuniciranja. Drugi je razlog stalno povećavanje broja akademskih građanki te sukladno tomu povećavanje broja žena na važnim društvenim položajima. Te se promjene događaju znatno brže nego što ih je većina, ne samo muškaraca nego i žena u stanju prihvatiti bez psihološkoga otpora, svjesnoga ili nesvjesnoga. Nakon posljednjih predsjedničkih izbora taj društveni odnos u Hrvatskoj postaje još izraženiji. Predsjednicu Republike

Piše: Sanja Vulić

Hrvatske jedino je prihvatljivo nazivati: *predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović*, odnosno *gospođa predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović* ili *predsjednica Grabar-Kitarović*, odnosno *gospođa predsjednica Grabar-Kitarović*, odnosno samo *Predsjednica* ili *gospođa Predsjednica*, ako se spominje više puta. Na žalost, nerijetko ćemo u hrvatskim glasilima, tiskanim i elektroničkim, pročitati ili čuti kako se Predsjednicu naziva samo njezinim osobnim imenom, što je neprihvatljivo i nekulturno, osim u posebnim situacijama kada se time izražava osobita privrženost Predsjednici. U službenim se priopćenjima to ne smije događati. Zanimljivo je npr. kako se za mandata predsjednika Josipovića nije npr. pisalo *Ivo je izjavio ...* nego uvijek *predsjednik Josipović, predsjednik Ivo Josipović* i sl. Sada međutim pojedini novinarski i ini krugovi provode i nameću uporabu isključivo osobnoga imena predsjednice Grabar-Kitarović, što je neprihvatljivo

vo jezično omalovažavanje.

Isti način jezičnoga omalovažavanja doživljavaju i akademske građanke u Hrvatskoj. Doktore znanosti i profesore (muškarce) redovito se naslovljava, oslovljava i javnosti predstavlja sukladno njihovu akademskom zvanju, npr. *doktor Marko Marić*, odnosno u vokativu *doktore Mariću*, ili *profesor doktor Marko Marić*, odnosno *profesore Mariću*. Nisam primijetila da je na nekoj javnoj tribini, predavanju i sl. muškarac doktor znanosti ili sveučilišni profesor predstavljen npr. samo kao *gospodin Marić*, odnosno da ga se oslovljava *gospodine Mariću*. Ženama se, međutim, nerijetko to pravo uskraćuje, pa ih se u takovim prigodama naziva npr. *gospođa Marić*, u vokativu *gospođo Marić* itd., kao da ne zaslužuju svoja akademska i znanstvena zvanja. U zapadnoj Europi, pa i na sjevernoameričkom kontinentu nezamisliv je takav odnos. Ukoliko se dogodi, žena kojoj je učinjena takova nepravda odmah energično reagira. Žene u Hrvatskoj obično prešute takovu uvrjedu. Trebale bi početi reagirati poput žena na Zapadu. ■

ISELJENIČKA VIJEST

DAROVITI ROKO NAJMLAĐI MATURANT U BAD HERSFELDU

NJEMAČKA - Roko Sandro Markešić, naše gore list, najmlađi je maturant u gimnaziji u njemačkome Bad Hersfeldu. Roko je mladić kojemu je od malih nogu puno stvari polazilo za rukom. S tri godine je naučio čitati i računati do deset. Izravno iz vrtića s pet godina je krenuo u prvi razred. I tu se nije dugo zadržavao pa je prebačen odmah u treći razred. Pohađao je tzv. skraćeni oblik školovanja odnosno "turbo razred" pa je tako uvijek bio ne samo dvije, nego i tri godine mlađi od svojih školskih kolega.

Učitelj se pobrinuo za to da mu škola osigura dva seta knjiga, jedan kod kuće, jedan u školi, pa je u školu nosio samo bilježnice. Za vrijeme školovanja ostali su ga rado prihvaćali u društvu i razlika u godinama nije se primjećivala. Roko se uvijek razveseli kad ga prijatelji iz razreda koji već voze auto ujutro povezu na nastavu. Sa svojim vršnjacima stigne i na nogomet, a zbog nedostatka slobodnog vremena i školskih obveza nerado je odustao od

igranja stolnog tenisa. Tijekom ljetnih mjeseci planira odraditi praksu u nekoj frankfurtskoj banci ili burzi.

Krajem ljeta svakako je neizostavan posjet baki i djedu na moru u dubrovačkom primorju. "Već se radujem prijateljima u Slanom i roštiljanju kod bake, gdje je jednostavno sve jako ukusno", kaže Roko. Nakon odmora i boravka u Hrvatskoj slijedi start na sveučilištu. S obzirom na to da mu je matematika najdraži i najlakši predmet, lako je zaključiti da planira taj predmet i studirati. Od većih njemačkih gradova Rokov favorit

je München, u kojem ima i rodbine, a ne bi imao ništa protiv ni Ulma, Kaiserslauterna, Karlsruhea ili Hamburga. *Obožava nogomet, igra u kadetima JFV Bad Hersfelda, a planira nastaviti igrati i tamo gdje bude studirao.* Nakon studija ovaj mladi prijatelj brojki i brojeva već je siguran da želi raditi kao matematički znanstvenik u nekoj banci ili osiguranju. (Jozo Turudić)

"Svi su se ponašali kao luđaci"

Autora u knjizi upoznajemo u višestrukim ulogama: kao liječnika, studentskog aktivista, političkog emigranta, zatvorenika, organizatora hrvatskih prosvjeda u Njemačkoj 1990-ih, povratnika, saborskoga zastupnika...

Tekst: Marina Perić Kaselj

U Centru za kulturu i informacije Maksimir održana je 25. travnja 2015. godine promocija knjige "Tito na Golom otoku - Uspomena na robiju i emigraciju i razmatranja o Hrvatskoj i Zapadu" autora dr. Stanislava Janovića u nakladi izdavačke kuće Pavičić. Redaktor teksta ovoga biografskog romana dr. Stanislava Janovića (rođen 1931. u Bogdašiću, u Boki kotorskoj), koji ima 334 stranice teksta i četiri poglavlja (*Boka kotorska u Drugom svjetskom ratu, Kako sam postao politički oporbenjak, Robija, O karakteru Zapada, s pripadajućim digresijama*), je Nikica Mihaljević - pjesnik, prozaist, publicist i književni kritičar. Samog autora u knjizi upoznajemo u višestrukim ulogama: kao liječnika, studentskog aktivista, političkog emigranta, zatvorenika, organizatora hrvatskih prosvjeda u Njemačkoj devedesetih godina prošlog sto-

ljeća, povratnika, saborskoga zastupnika. Kao zagrebački student medicine (zajedno s kolegama Jakšom Kušanom, Ivom Kujundžićem, Zorkom Bolfek, Branimrom Donatom - građanskog imena Tvrtko Zane) sudjelovao je pedesetih godina u osnivanju i radu ilegalnoga studentskog kružoka "Hrvatski pokret otpora" čiji je inicijator bio Jakša Kušan, koji je nakon stalnih progona pobjegao u London i pokrenuo jedan od najznačajnijih emigrantskih listova "Nova Hrvatska".

KAZNENO-POPRAVNI DOM STARA GRADIŠKA

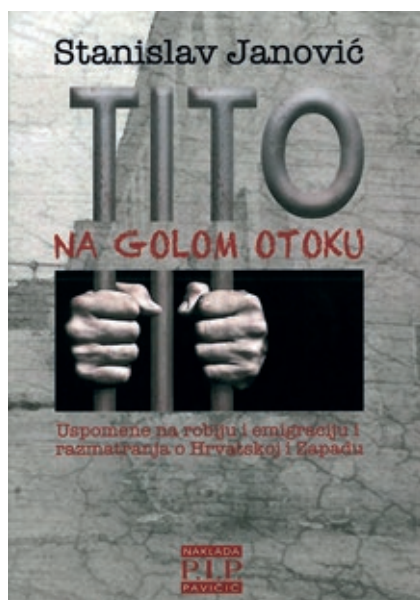
Kako autor opisuje, bila su to prvo sponzovana studentska druženja pri proslavama položenih ispita ili rođendana, izleti

u organizaciji planinarskog društva 'Velebit', a onda su s vremenom stvorili cjeloviti politički program kao demokratsku alternativu komunističkom poretku. Posljedice takvoga oporbenog stajališta bilo je suđenje i zatvaranje (Janović je osuđen na četiri godine) u zatvorima u Staroj Gradiški i Golome otoku. Stara Gradiška, kazneno-popravni dom, bila je odjel za političke osuđenike koji se nisu tako smjeli nazvati. "Šikaniranja su bila svakodnevna, stroga disciplina, težak fizički rad, provokacije, osobito od strane suđenika koji su postali doušnici i od pojedinih nagovorenih kriminalaca MRTVI DOM" (str. 129. – 130.).

DJETINJSTVO U BOKI KOTORSKOJ

Godine 1959. Janović je odveden u lisicama i pratnji "milicije" na Goli otok. Kako opisuje prema sjećanju prve dojmove: "U mojim očima svi su se ponašali kao luđaci ili barem toliko čudno da to nisam mogao shvatiti. Kao prvo, svi su bili savršeno disciplinirani i na svaku zapovijed skakali bi kao jedan, spremni da izvrše što god bi im bilo naređeno, pritom naglašavajući da sve čine dobrovoljno i s velikim zadovoljstvom. Meni su djelovali kao roboti. Druga neobičnost bila je ta da su se samooptuživali i kad ih nitko nije ništa ni pitao. Svi su bili sretni što su ih drug Tito i Partija ponovno primili kao ljude i građane premda to nisu zaslužili. Neki su čak tvrdili da su imali takvu izdajničku dušu da bi bilo pravedno da budu strijeljani, ali eto neizmjerne velikodušnost Tita i Partije ih je ostavila na životu" (str. 138.).

Govoreći o Golom otoku, autor na kraju zaključuje "zločin koji se odigrao na području propale Jugoslavije, a koji utjelovljuje jedan geografski pojam, Goli otok, uglavnom je ostao prešućen i zaboravljen."

Knjigu su predstavili dr. sc. Ivan Čizmić, dr. sc. Marina Perić Kaselj, dr. sc. Marin Sopta i sam autor. Prvi promotor dr. sc. Ivan Čizmić, profesor emeritus, jedan od najboljih poznavatelja i istraživača hrvatske dijaspor, govorio je o dijelu knjige koji se odnosi na djetinjstvo i život autora u rodnome Bogdašiću te Tivtu, pritom naglašavajući razdoblje talijanske okupacije te povlačeći paralele s njegovim životom i djetinjstvom u sličnim okolnostima u Dalmatinskoj zagori. Osvrnuo se na položaj hrvatskoga naroda u Crnoj Gori u povijesnoj i sadašnjoj perspektivi, kao i mogućim projekcijama u budućnosti ističući problem stalnog iseljavanja Hrvata s ovog prostora i

Kao zagrebački student medicine, zajedno s kolegama Jakšom Kušanom, Ivom Kujundžićem, Zorkom Bolfek i Branimirom Donatom, sudjelovao je 1950-ih u osnivanju ilegalnoga studentskog kružoka "Hrvatski pokret otpora".

sve ozbiljniju demografsku situaciju. Isto tako, napomenuo je kako unatoč tome što samo jedan dio knjige govori o Golome otoku, nije slučajno knjiga tako naslovljena, već upućuje na jednu širu sliku, obilježje koje je odredilo cijeli autorov život i sve njegove životne tokove.

PREŠUČENI I ZABORAVLJENI ZLOČINI

Dr. sc. Marina Perić Kaselj, znanstvenica iz Instituta za migracije i narodnosti čiji je znanstveni interes istraživanje hrvatske dijaspor, govorila je o razdoblju autorova života kao ekonomsko-političkog emigranta u Njemačkoj, kao i do prinosa i važne uloge hrvatske političke inteligencije neposredno i za vrijeme Domovinskoga rata u Hrvatskoj. Dr. sc. Marin Sopta, hrvatski povratnik iz Kanade, aktivist i organizator mnogobrojnih okruglih stolova, simpozija i konferencija o temama hrvatske dijaspor, naglasio je kako je ovo vrijedan autobiografski roman, "živo svjedočenje" koje je i te kako važno ne samo za širu stručnu javnost, već i znanstvene krugove te da nam može rasvijetliti pojedine segmente zatvorskog sustava Goli otok, koji oslikava samo djelić represivnog aparata tadašnje komunističke Jugoslavije.

Sam autor naglasio je kako je u romanu opisivao događaje onako kako ih je doživio i kako ih se sjeća te da je pri tome bio iskren pokušavajući razotkriti sve možebitne pojedinosti vezane uz odrastanje, život, iseljavanje i povratništvo, pri tome ističući mnoge slične hrvatske sudbine. Govoreći o Golom otoku na kraju zaključuje "...zločin koji se odigrao na području propale Jugoslavije, a koji utjelovljuje jedan geografski pojam, Goli otok, uglavnom je ostao prešućen i zaboravljen. A kad i nije posve prešućen, onda nije primljen ozbiljno na znanje" (str. 323.).

Autorov cilj je da knjigom u kojoj opisuje vlastitu životnu retrospektivu i golootočke događaje potakne ljudsku savjest kako se u budućnosti ne bi dogodili i ponovili ovakvi i slični događaji: "Stoga je moguće da će ovdje opisani golootočki događaji ipak taknuti nečiju savjest i barem mrvicu pripomoći u sprečavanju sličnih zala. U toj i takvoj, dobroj i naivnoj vjeri, nastao je ovaj zapis" (str. 323.). ■

ENG Dr Stanislav Janović's book *Tito on Goli Otok – Memories of Incarceration and Emigration and Reflections on Croatia and the West* was presented at the Maksimir Culture & Information Centre.

S tugom u srcu primili smo iz kanadskog Montreala vijest o smrti našega dragog Dubrovčanina

kapetana Ivana Ćorića

11.03.1938. - 16.05.2015.

Dubrovačka skladnost, srdačnost i mjera u svim stvarima osobine su po kojim ćemo ga posebno pamtiti. U svemu gospodar, kapetan Ćorić bio je dugogodišnji festanjul i glavni organizator proslave našega parca, svetoga Vlahu, u Montrealu. Učinio je mnogo za promicanje našega Grada, hrvatske kulture i interesa naše zemlje u inozemstvu. Ovim kratkim sjećanjem želimo mu iskazati samo mali znak zahvalnosti za sve što je činio za Dubrovnik i sve naše ljude u zemlji i inozemstvu.

Počivao u miru.

Hrvatsku maticu iseljenika – podružnica Dubrovnik

Skupocjena osmanska keramika iz dubine Jadrana

U 43 dana istraživanja i više od 400 zarona pronađeno je tristotinjak predmeta koji su oko pet stotina godina bili skriveni na dubini od četrdesetak metara. Brodolom pokraj Mljeta jedini je na svijetu nakon kojega je pronađena iznička keramika

Lokacija otkrića pokraj otoka Mljeta

Tekst/foto: Hina

Izložba "Iznik - osmanska keramika iz dubine Jadrana", koja otkriva blago trgovačkoga broda potonuloga u 16. stoljeću pokraj otoka Mljeta, najbolji je primjer koliko je važno da do vrijednih nalazišta u jadranskom podmorju arheolozi stignu prije onih koji nesavjesno uništavaju vrijedan lokalitet jer ono što neki sma-

traju tek suvenirom s ljetovanja ili dokazom ronilačkoga pothvata, stručnjaci ma je neprocjenjiv izvor za istraživanja.

Ruta na kojoj je taj venecijanski trgovački brod plovio bila je u to vrijeme jedna od najprometnijih za trgovinu između Istoka i Zapada pa prema tome i često mjesto brodoloma, nakon kojih na dnu mora ostaju važni svjedoci daleke prošlosti. Brod se nasukao pokraj pličine Sv. Pavao dok je iz Turske prevozio

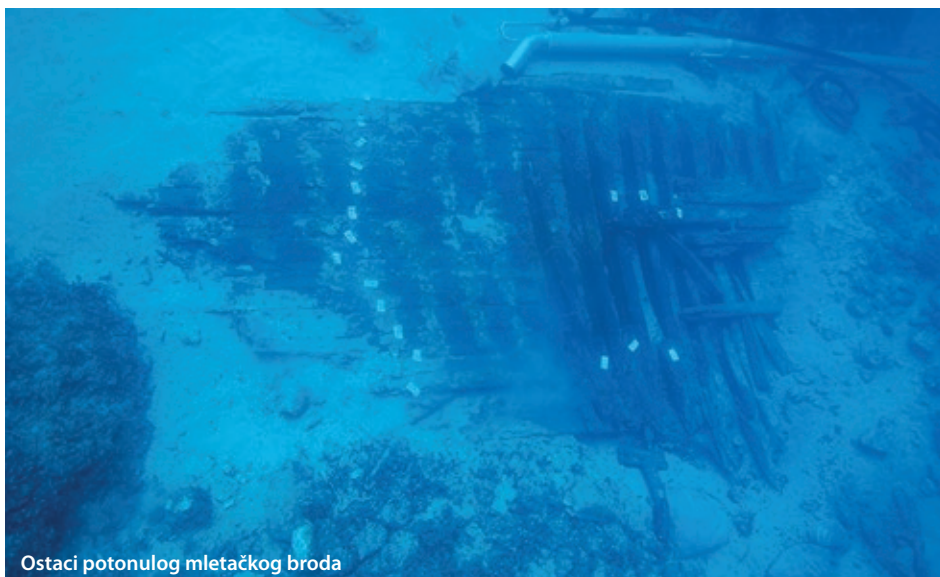

Brodsko zvono upućuje na vrijeme potonuća

vrijednu robu za naručitelja u Veneciji. Lokalitet su tek 2006. slučajno otkrili ronionici zagrebačkoga Ronilačkog centra Medveščak Sava, a godinu dana kasnije na njemu su počela istraživanja.

DVADESETAK BRODOLOMA POKRAJ MLJETA

Podmorje otoka Mljeta izrazito je bogato kulturnom baštinom. "Do početka istraživanja 2007. pretpostavljalo se da je na tom području od antike do novog vijeka bilo jedanaest brodoloma, no sada znamo da ih je dvadesetak koji su većinom devastirani", rekao je Igor Mi-

Ostaci potonulog mletačkog broda

Podmorje otoka Mljeta
izrazito je bogato kulturnom
baštinom

holjek, konzervator arheolog Hrvatskoga restauratorskog zavoda, čiji Odjel za podvodnu arheologiju tamo provodi istraživanja. "Borba nas zaštitara kulturne baštine i svih ostalih i dalje traje, no ovo je bila prava rijetkost da je lokalitet pronađen u tako dobrom, netaknutom stanju i da na njega ne dolazimo kao posljednji, nakon što ga lopovi devastiraju i pokradu njegov prvi sloj", istaknuo je. Zahvaljujući tome mogli smo raditi po svim pravilima struke, što je osobito važno za osjetljiv lokalitet, s obzirom na to da je brodolom zatvorena sredina u kojoj se sve događa i ostaje u sekundi kada je brod potonuo, za razliku od lokaliteta koji imaju stoljetne slojeve, objasnio je.

Za zagrebački ronilački klub kaže da je jedan od rijetkih dobrih primjera kako treba postupati kada se naide na vrijedno nalazište. "Kako imamo lijepe rezultate u podmorju Mljeta, tamo je zabranjeno slobodno ronjenje, osim uz dopuštenje Ministarstva kulture, koje određeni klub ili centar zatraži i plaća te uz obvezu da će prijaviti nadležnima ako se pronađe nešto od kulturne baštine", rekao je. Miholjek smatra da bi se devastacija lokaliteta mogla umanjiti edukacijom i kaže da mu je želja da šira javnost iz njihova istraživanja, predavanja, stručnih skupova, pa i ovakve izložbe, vidi što imamo u podmorju, zašto je to bitno sačuvati i kako s time postupati. Po njegovim riječima, kazne za ronjenje u nedopuštenom području su premale, a represivne mjere ionako nisu dovoljno efikasne. Naime, kada ljudi na nešto naiđu, prestrašeni od mogućih kazni radije šute o svom pronalasku, no situacija se polako mijenja.

SURADNJA S LOKALNIM RIBARIMA I RONIČIMA

U proteklih desetak godina imamo barem četiri do pet prijava novih lokaliteta godišnje, a pokazalo se dobrim što surađujemo s lokalnim ribarima i roničima, naši kontakti s njima su redoviti i oni su nam 'produžena ruka' u zaštiti lokaliteta dok nas tamo nema, ustvrdio je. Možete pokušati zaštititi lokalitet zakonom ili metalnim kavezom, ali edukativni pristup je najbolji i daje rezultate, uvjeren je Miholjek. Ocijenio je

da bi, da je netko lokalitet pokraj Mljeta pronašao prije njih, istraživanje i izložba sigurno bili puno skromniji, a većina izložaka, osobito brončani topovi, odavno bi nestali.

Pretpostavlja se da se brodolom dogodio oko 1580. godine, nakon udara u plicinu Sv. Pavao koja je loše vidljiva jer iz mora izviruje tek nekoliko centimetara pa predstavlja opasnost za plovila koja traže sigurno sklonište od vremenskih neprilika ili noćne plovitbe. Neobično je da je brod plovio s južne strane otoka jer je još od doba antike uobičajena ruta bio kanal između Pelješca i Mljeta, ne bi li se izbjeglo otvoreno more. U 43 dana istraživanja i više od 400 zarona pronađeno je tristotinjak predmeta koji su oko pet stotina godina bili skriveni na dubini od četrdesetak metara, samo oko dvje-

sto metara od kopna. "Kada govorimo o brodolomu, na dnu mora ne možete očekivati brod sačuvan kao iz slikovnice, već je riječ o rasutom teretu. Brod je očuvan samo u sloju pijeska koji ga je konzervirao, no pronađeno je dovoljno toga da se zaključi kako je doista pripadao nekom venecijanskom trgovcu", rekao je Miholjek.

MLETAČKE I OSMANSKE KOVANICE

Na temelju brodskog zvona otkriveno je da se brodolom nije dogodio prije 1567. - godine proizvodnje koja je na njemu napisana, a s pomoću novčića i činjenice da je životni vijek trgovačkoga broda tada bio oko dvadeset godina - da nije potonuo prije 1574. U vrećici koja je istrunula nalazili su se deseci srebrnih kovanica, među njima i dva talira slijepljena s više desetaka srebrnoga turskog novca - akči, koji se kovao od 15. do kraja 17. stoljeća. Zna se da su novčići pripadali Europljanima.

Naime, sa svakom promjenom sultana kovao se novi novac, a pokraj Mljeta su pronađene kovanice triju sultana prije vladavine Murata III. Kako europski trgovci zbog jezika nisu znali prepoznati kovanice, i dalje su trgovali njima jer su bile od srebra.

Brodsko naoružanje govori kako tada nije bilo sigurno ploviti s luksuznim teretom - vlasnici ovog broda osigurali su ga s najmanje osam brončanih topova, a pronađena je i jedna topovska kugla koja ne odgovara kalibru topova pa se vjeruje

da se u pijesku krije barem još jedan top. Na nekim topovima jasno se vide grbovi Venecije te oznaka venecijanskog ljevača, no ime broda ostalo je nepoznato.

LUKSUZNA I BOGATO UKRAŠENA KERAMIKA

Uz ostatke keramičkih i staklenih predmeta izronjeno je i više metalnih, među kojima se ističe veliko vjetro ukrašeno trakama s ukrasnim zakovicama, bakrena plitica, dijelovi svijećnjaka, kositreni vrč. Najviše je keramičkog posuđa, dosad je izronjeno sedamdesetak predmeta, no pretpostavlja se da ih ima još. Riječ je o orijentalnoj, vrlo luksuznoj i bogato ukrašenoj keramici, tanjurima, zdjelicama, vrčevima podrijetlom iz turskoga grada Iznika. Tu keramiku karakterizira ukras izrađen kobaltno plavom i ultramarin bojom na bijeloj podlozi te česta upotreba crne, zelene i crvene boje, a slikani motivi najčešće su stilizirani valovi i morska pjena, rascvali cvjetovi lotosa, ljiljana i drugog cvijeca te lišće i lozice. Na pronađenoj velikoj keramičkoj zdjeli ugraviran je prikaz svirača mandoline u cvjetnom vrtu s ogrodom od isprepletenog pruća. Takvi su ukrasi bili tipični za luksuzne svadbene ili zaručničke darove u 16. i 17. stoljeću. Brodolom pokraj Mljeta jedini je na svijetu nakon kojega je pronađena skupocjena iznička keramika.

Dio nalaza otkriva i kakva je bila brodska svakidašnjica. Sa sigurnošću se

može tvrditi da su neki predmeti pripadali kapetanu, primjerice tava za jaja koja nije bilo uobičajeno pomagalo za kuhanje na brodu, a mornari su ionako jeli skromnije. Pronađeni su rogovi i rep koje posada broda nije stigla pojesti, za razliku od onog što nedostaje između rogova i repa, odnosno cijele krave čije su kosti bacali u more nakon što bi konzumirali meso. Govedi rep, koji se tek trebao pripremiti, mogao bi biti još jedna potvrda da je riječ o venecijanskome brodu s obzirom na to da je zabilježeno kako se u to doba u Italiji jela kao težačka hrana, a ne kao delicija, što je pak danas, juha od govedega repa i povrća.

Pronađeno je i drvo za potpalu vatre za kuhanje te ostali predmeti za kuhanje i serviranje hrane, kao i jedan od neuobičajenih grijaa hrane od bakrenoga

lima, ali i dvostrani češalj od roževine te više češera pinus pinea - pinije.

ANALIZA BRODSKE KONSTRUKCIJE

Od 2010. Hrvatski restauratorski zavod počeo je surađivati na istraživanju sa Sveučilištem *Ca' Foscari* u Veneciji, čiji se tim fokusirao na analizu brodske konstrukcije. Pokazalo se da je riječ o venecijanskoj brodogradnji, o okruglom brodu koji nije imao kobilicu kako bi mogao primiti što više tereta. Netipično je i što je trup broda imao dvostruku oplatu, što je inače bilo uobičajeno za portugalsku i španjolsku brodogradnju, odnosno za prekoceanske, a ne mediteranske plovidbe. Brodolomi u Jadranskome moru nisu bili rijetkost u to doba, a kako je promet na toj ruti bio vrlo intenzivan, po cijeloj njegovoj dužini mogu se pronaći ostaci brodskih potonuća iz različitih razdoblja. Prije dvije godine u Hrvatskome povijesnom muzeju održala se izložba posvećena potonulome brodu koji je, također u 16. stoljeću, plovio istom rutom, ali u suprotnome smjeru. Taj lokalitet otkriven je šezdesetih južno od Biograda na Moru, pokraj stjenovitog otočića Gnalića. Potonuo je 1583., prenoseći okrugla prozorska stakla za obnovu izgorjeloga harema sultana Murata III. te najfiniju svilu kao dar sultanovoj majci.

Izložba izničke keramike u "Mimari" bit će otvorena do 13. rujna, a nakon toga trebala bi biti predstavljena u Istanbulu i Dubrovniku. ■

ENG "Iznik – Ottoman Ceramics from the Depths of the Adriatic" is an exhibition at Zagreb's Mimara Museum that reveals the treasure, mostly precious Ottoman pottery, from a merchant ship that sank off the island of Mljet in the 16th century.

Izničku keramiku karakterizira ukras izrađen kobaltno plavom i ultramarin bojom na bijeloj podlozi

1

2

3

4

Mjesto	Prošli tjedan	Naziv singla	Izvođač	Izdavač	Tjedana na listi
1	10	Kraj	Vatra	Dallas Records	3
2	1	1 dan ljubavi	Massimo	Aquarius Records	7
3	2	Nebo na mojoj strani	Pravila igre	Hit Records	7
4	3	Zalutali pogled	Tomislav Bralić & Klapa Intrade	Scardona	7
5	4	Vjeruj u mene	Hladno Pivo	Hladno Pivo	10
6	5	Pet slova	Đani Stipaničev	Dancing Bear	5
7	6	Goli i bosi	Elemental	Menart	13
8	13	Pamtim ovu ljubav	Ivana Marić	Hit Records	3
9	NOVO	Ljubav	Ivana Kindl	Menart	1
10	7	Za svaku tvoju suzu	Opća Opasnost	Croatia Records	3
11	NOVO	Emotivna prijetnja	Vladimir Kočiš Zec & Sanja Doležal	Croatia Records	1
12	8	Reci mi	Boris Novković	Hit Records	7
13	22	Iluzionist	Natali Dizdar	Agapa	19
14	11	Krik	Tony Cetinski	Aquarius Records	24
15	9	Sričo moja	Klapa Contra	Hit Records	2
16	15	Svadba	Sandi Cenov Feat. Tifa	Hit Records	7
17	14	Probaj	Vanna	Hit Records / Mediteran Film	13
18	26	Drukčije	Nola	Menart	3
19	NOVO	Neće rijeka zrakom teći	Silente	Aquarius Records	1
20	17	Fališ mi	Klapa Rišpet	Hit Records	9
21	28	Uvik isti	Petar Grašo	Tonika	44
22	12	Jer je pjesma dio nas	Neno Belan feat. Fiumens	Dallas Records	20
23	20	Žena nad ženama	Tony Cetinski	Aquarius Records	48
24	POVRATAK	Kreće zabava	Begini	Menart	2
25	37	Nova nada	Detour	Aquarius Records	19
26	16	Jedna zvizda	Tedi Spalato	Scardona	2
27	31	Supstance	Psihomodo Pop	Dallas Records	5
28	19	Jedan u nizu	Ivan Zak	Menart	7
29	35	Potpisujem	Petar Dragojević	Hit Records	14
30	21	Od najgorih najbolji	Lana Jurčević & Luka Nižetić	Croatia Records	6
31	33	Vjetrenjače	Nina Badrić	Aquarius Records	34
32	18	Nov čovjek	Jacques Houdek	Croatia Records	8
33	25	Budiš more	Auguste	Dallas Records	9
34	27	Miriše	Giuliano	Hit Records	20
35	23	Saturn	Vatra	Dallas Records	34
36	24	Kako da te zaboravim	TS Mejaši	Croatia Records	7
37	NOVO	Ti si ta	En Face	Dallas Records	1
38	NOVO	Jure, žure	Radio Aktiv	Spona	1
39	POVRATAK	Pridi mi bliže	Urban & 4	Aquarius Records	13
40	POVRATAK	Back to Basics	Marko Tolja	Aquarius Records	14

Fotografije Davora Rostuhara iz knjige
"National Geographic - Hrvatska iz zraka"

www.hrvatskaizzraka.com

Grad Cres

Primorsko-goranska županija

Tijekom prošlosti najvažniji grad na najvećem hrvatskom otoku bio je Osor, a grad Cres preuzeo je ulogu glavnoga grada tek kasnije. Godine 1818. imao je 5318 stanovnika, a broj stanovnika stalno je rastao da bi 1927. imao 10.000 stanovnika. Kao i na drugim otocima, u to je doba i na Cresu započelo raseljavanje, koje traje sve do danas. Na cijelom otoku danas živi oko 3000 stanovnika, od kojih 2333 u gradu Cresu. Zanemarimo li otoke s manje od 200 stanovnika, Cres je najrjeđe naseljen otok u Hrvatskoj.

Proljetni ophod ljelja u Gorjanima

U Gorjanima pokraj Đakova nedjeljni blagdan Duhova i ove je godine bio u znaku proljetnog ophoda ljelja, običaja koji je prepoznao i UNESCO, stavivši ga na listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Ljelje krase bogata i jedinstvena narodna nošnja, bogato kičene visoke muške kape i sablje u rukama. U njima mogu biti djevojke koje udajom napuštaju sudjelovanje u proljetnom ophodu. Običaj je obnovljen 2002. godine, a od prije pet godina njeguje ga i smotra "Legenda o ljeljama". "Organizator proljetnog ophoda ljelja je KUD *Gorjanac*, koji je i osnovan na temeljima ljelja te se naslanja na tu tradiciju", kaže načelnik Općine Gorjani Ivan Lović, inače gajdaš u pratnji ljelja.

Svjetske zvijezde stripa na festivalu u Makarskoj

U Makarskoj je potkraj svibnja održan deveti *MaFest*, međunarodni Festival stripa, na kojem je publika mogla razgledati izložbe te sudjelovati na radionicama, edukacijama te druženju s najpoznatijim svjetskim autorima u svijetu stripa. Na ovogodišnji *MaFest* stigli su mnogobrojni svjetski poznati crtači stripa među kojima su Mario Alberti (Italija), Carlo Ambrosini (Italija), Niko Henrichon (Kanada), Frazer Irving (Velika Britanija), Colin MacNeil (Škotska), Aneke Murillenem (Španjolska), Alessandro Nespolino (Italija), Frano Petruša (Hrvatska) i Angelo Stano (Italija). U kongresnoj dvorani hotela Meteor organizirana je burza stripova, gdje su specijalni gosti festivala potpisivali svoje stripove.

Procesija u čast Majke Božje od Kamenitih vrata

Mnoštvo Zagrepčana i njihovih gostiju okupilo se u nedjelju popodne u zagrebačkoj prvostolnici na proslavi svetkovine Majke Božje od Kamenitih vrata, zaštitnice Grada Zagreba, u čiju je čast euharistijsko slavlje predvodio kardinal George Pell, prefekt Tajništva za ekonomska pitanja Svete Stolice. Nakon završetka koncelebrirane mise, na kojoj su bili mnogih hrvatski biskupi i svećenici predvođeni kardinalom Josipom Bozanićem, procesija s likom Majke Božje od Kamenitih vrata krenula je Bakačevom ulicom, sjevernom stranom Jelačićeva trga te Radićevom ulicom do Kamenitih vrata gdje je izrečen blagoslov.

Branku Uvodiću nagrada za životno djelo

Dan HRT-a obilježen je 15. svibnja svečanom dodjelom nagrada Hrvatske radio-televizije, među kojima je nagrada za životno djelo "Ivan Šibić" uručena Branku Uvodiću, godišnja nagrada "Joško Martinović" za najbolju TV-reportažu uručena je Marku Stričeviću, nagrada za snimateljski rad "Gordan Lederer" pripala je Mariju Britviću, a još sedam radnika HRT-a dobilo je godišnje nagrade za posebno zalaganje u realizaciji projekata.

Zagrebački maturanti proslavili završetak srednje škole

Dan zagrebačkih maturanata započeo je 20. svibnja okupljanjem na Trgu bana Jelačića nakon čega su se već tradicionalno maturanti uputili na proslavu završetka srednje škole na jezeru Bunde. Grad Zagreb i ove godine je organizirao proslavu posljednjeg dana nastave za učenike završnih razreda zagrebačkih srednjih škola, popularnije znanu kao "norijadu". Povorka s oko 5.000 maturanata zviždaljkama, trubama i gromoglasnim pljeskom pozdravila je gradonačelnika Zagreba Milana Bandića i s njim na čelu krenula na slavlje u park Bunde gdje im se pridružilo još oko 3.000 maturanata.

Bertović najspremniji pripadnik Oružanih snaga

Na zahtjevnom natjecanju za najspremnijeg pripadnika Oružanih snaga "Prvi za Hrvatsku 2015.", održanom u Slunju, prošlogodišnji pobjednik Pero Bertović ponovno je stigao prvi nakon osam i pol sati trčanja i svladavanja različitih borbenih zadataka na 13 radnih točaka raspoređenih na 45 kilometara zahtjevnog staze na kopnu i dijelom na rijeci Korani. U cilju, u samome središtu Slunja, prvi su mu čestitali načelnik Glavnoga stožera Oružanih snaga general zbor Drago Lovrić i general bojnik Robert Nash, zapovjednik Nacionalne garde Minnesote. Bertović je stožerni narednik iz Središnjice za obavještajna djelovanja.

PERKOVIĆ POBIJEDILA U DOHI

Najbolja hrvatska atletičarka Sandra Perković pobjednički je započela novu sezonu u "Dijamantnoj ligi", na prvome mitingu u Dohi pobijedila je u bacanju diska s rezultatom od 68,10 metara. Perković, koja je slavila na 19 od 21 natjecanja diskašica u Dijamantnoj ligi u posljednje tri godine, dominirala je i u Dohi ostvarivši tri najdulja hica natjecanja. Uz hitac od 68,10 m, Perković je imala i hitac od 68,07 m, no ipak nije uspjela postaviti novi rekord mitinga jer je prije dvije godine slavila sa 68,23 m. Drugo mjesto zauzela je Njemica Nadine Mueller sa 65,13m, a treće Australka Dani Samuels sa 64,65 m.

VATERPOLISTI PRIMORJA OBRANILI NASLOV

U petoj, odlučujućoj utakmici finala doigravanja prvenstva Hrvatske vaterpolisti riječkog Primorja EB svladali su 23. svibnja na svom bazenu dubrovački Jug CO s 11 - 8 (3 - 0, 2 - 2, 5 - 3, 1 - 3), te su s 3 - 2 u pobjedama drugi put uzastopno osvojili naslov državnoga prvaka. Primorje je povelu s 4 - 0, ali do kraja druge četvrtine "jugaši" su ipak uspjeli smanjiti zaostatak, bilo je 2 - 5. No, nakon tri minute igre u trećoj četvrtini Primorje je odmaknulo na pet golova prednosti (7 - 2) i do kraja utakmice uspješno je kontroliralo igru i rezultat. Riječki sastav predvodili su Sandro Sukno, Javier Garcia i Petar Muslim s po tri gola, a Ivan Krapić i Anđelo Šetka zabili su po jedan. Za Jugo su Miho Bošković i Nikola Janović postigli po tri pogotka, a Nicolas Bicari i Marko Ivanković dodali su po jedan gol.

HAJDUK PREDSTAVIO NOVOGA TRENERA DAMIRA BURIĆA

Vodstvo Hajduka predstavilo je novoga trenera Damira Burića koji je najavio kako će nastojati podignuti igru momčadi na veću razinu, ali i dodao kako je momčad Hajduka mlada i treba s njom biti strpljiv. "Dat ću sve od sebe kako bismo i individualno i momčadski ekipu Hajduka dignuli na jednu veću razinu", istaknuo je Burić kojem će vođenje Hajduka biti prvi samostalni posao. Naglasio je kako je sretan što je postao trener Hajduka jer je to, po njegovim riječima, bio i ostatak će veliki klub. Odbacio je primjedbe kako nema trenerskog iskustva rekavši da je posao usavršavao u poznatoj Freiburgskoj nogometnoj školi koja je iznjedrila mnoge kvalitetne nogometaše.

ROVINJ: AUSTRIJANAC ARCH POBJEDNIK RED BULL AIR RACEA

Austrijanac Hannes Arch pobjednik je Red Bull Air Racea u Rovinju, čime je ponovio prošlogodišnji uspjeh kada je također bio najbolji. Ovim uspjehom on je ostvario prvu pobjedu u ovogodišnjem Svjetskom prvenstvu. Hannes Arch bio je najbrži u prolazu kroz vrata u Valdibori pobijedivši Čeha Martina Šonku te Australca Matta Halla. Nagrade najboljima uručio je ministar turizma Darko Lorencin na aerodromu u Vrsaru nakon zračne utrke gdje je svoje snage odmjeravalo 14 najboljih svjetskih pilota. I ove godine utrka u Rovinju izazvala je veliki interes svjetske sportske javnosti pa je tako u Rovinju bilo akreditirano čak 260 novinara, a TV-sliku iz Rovinja uživo je prenosilo 15 svjetskih medija.

DINAMO OSVOJIO KUP NAKON JEDANAESTERACA

Nogometaši Dinama pobjednici su hrvatskoga nogometnog Kupa nakon što su u finalu na stadionu Maksimir pred 11.000 gledatelja boljim izvođenjem jedanaesteraca pobijedili Split 4 - 2 i to nakon što u 120 minuta nije bilo gola. 'Modrima' je to prvi kup u posljednje tri sezone te ukupno 13. 'Rabuzinovo sunce'. Dinamo je ove sezone osvojio i prvenstvo osvojivši ukupno devetu dvostruku krunu. Dinamu je pobjednički pokal uručila predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović. Dinamo je od prve minute dominirao, no nije uspio probiti suparničku obranu premda je u produžetku 25 minuta imao i igrača više. U triji penala 'modri' su ipak bili uspješniji.

MLADI NOGOMETAŠI (U17) SVLADALI ITALIJU I PLASIRALI SE NA SP

Mlada nogometna reprezentacija Hrvatske (dob do 17 godina) porazila je momčad Italije i plasirala se na Svjetsko prvenstvo. Podsjećamo, naši mladići su u osmini finala poslije izvođenja jedanaesteraca poraženi od momčadi Belgije te su u razigravanju od petog do osmog mjesta svladali vršnjake iz Italije te time osigurali plasman na Svjetsko prvenstvo. U jednoj vrlo dinamičnoj i zanimljivoj nogometnoj utakmici mladići iz Hrvatske povelu su zgoditkom kapetana Nikole More u 15. minuti susreta s 1 - 0, što je bio i konačan rezultat susreta, kako se kasnije ispostavilo. Svjetsko prvenstvo za dob do 17 godina održava se od 17. listopada do 8. studenoga ove godine u Čileu.

ŽELITE LI OTKRITI NOVE OBITELJSKE PRIČE?

HRVATSKA. USPOMENA KOJA OSTAJE.

PHOTO BY IGOR ZIROJEVIĆ

Porer **#LoveCroatia**

Hrvatska turistička zajednica

www.hrvatska.hr